

IQARA

EESTI MOSLEMITE KUUKIRI NR 9.

APRILL 2010 /

RABI AL-AKHAR / ŽUMADA AL-AWWAL 1431

Lühiülevaade
Iisraeli-Palestiina
konfliktist

Заслуги
мусульманских
ученых

Islamiajaloo
olulised daatumid

PALESTINA AJALUGU

ISLAMI VARAJANE AJALUGU

UUS RUBRIIK
ELU EESMÄRK

SISUKORD

1. Islami varajane ajalugu (Aisha)	4
2. Palestiina ajalugu (Aisha)	13
3. Lühülevaade Iisraeli-Palestiina konfliktist (Aisha)	18
4. Islamiajaloo olulised daatumid (Aisha)	20
5. Moslemipäevikud (Krista T.)	24
6. Bahrain - pärlid, palmid ja moslemid (Amina Bahrainist)	26
7. Elu eesmärk (Amina Irimaalt)	29
8. Minu Maroko ("Perekond Mrabte") (Kätlin Hommik-Mrabte)	31
9. Mosleminaise käsiraamat (Khadija)	34
10. Pudrupotike, keeda! Pilk Maroko kööki (Sarah Irimaalt)	37
11. Koraaninurk: suurad 93-94	39
12. Hadithinurk: wudu, ghusl ja tajammum	41
13. Fatwanurk: palve tingimused	47
14. Õpime araabia keelt! (peatükid 3 ja 4)	50
15. Lastele (Sarah Egiptusest)	62
16. Üleskutse! Uut kodukat!	66
17. Заслуги мусульманских ученых	67

ISLAMI VARAJANE AJALUGU: 570-633

Koostanud ja tõlkinud: Aisha

570

MUHAMMEDI (*saws*) SÜND

Prohvet Muhammed (*saws*) sündis Mekas, Hašimi klannis, mis kuulus Quraiši hõimu. Tema ema oli Amina Wahbi tütar. Isa Abdullah suri enne tema sündi. Seega hoolitses tema eest ta isapoolne vanaisa Abdul Muttalib, kes oli umbes 70-aastane. 6-aastaselt kaotas Muhammed (*saws*) oma ema. Kui Muhammed (*saws*) oli 8-aastane, suri ka ta vanaisa ja ta usaldati onu Abu Talibi hoolde, kellest oli saanud uus klanni juht. Muhammed (*saws*) kasvaski üles oma onu kodus.

BÜTSANTSI JA PÄRSIA IMPEERIUMID ARAABIA PIIRIL

Peale imperaator Theodosius I surma 395. aastal, jagati Rooma impeerium tema poegade Honoriusse ja Arcadiusse vahel Ida- ja Lääne-Roomaks. 476. aastal kukkus aga Lääne-Rooma impeerium kokku ning Britannia, Gallia, Hispaania ja osa Itaaliast jäid barbarite kätte. Impeeriumi idapoolne osa, millesse kuulusid rikkamas ja tsiviliseeritud Kreeka, Egiptuse, Süüria ja Väike-Aasia provintsid, mitte ainult ei saanud lääne osa kaotusest üle vaid olid alates impeeriumi lõhenemisest iseseisvalt arenenud. Ida-Rooma impeeriumi ehk Bütsantsi pealinnaks oli Konstantinoopol.

Piirkonna teine suurvõim oli aga Pärsia impeerium. Nende kahe impeeriumi piir jooksis Kaukasusest Eufraatese ülemjooksuni (umbes tänapäevase Türgi ja Süüria ning Iraani ja Iraagi piiril), jättes puutumata Araabia poolsaare kõrbealad. Pärsia impeeriumi pealinnaks oli iidne Ctesiphoni linn (araabia keeles tuntud kui Medain) Tigrise jõel, umbes 30 km kagus kohast, kuhu 762. aastal ehitati Bagdad.

Bütsantsi aluseks olid rooma seadus, kreeka keel ja tsivilisatsioon ning kristlik usk ja moraalsed väärtused. Kirikul oli väga tähtis osa riigis, kuid sellest sai ka kristliku dogmaatika konflikti tõttu riiki nõrgestav faktor. Kreeka keelest sai impeeriumi ametlik keel imperaator Herakliusse (valit 610-641) ajal; kristlusest aga riigiusk imperaator Theodosius I (valit 379-395) ajal. Impeeriumi esimene

kristlasest valitseja Constantinus I (valit 306-337) oli juba kristlusele paljude erinevate sammudega teed sillutanud, nagu näiteks Milano edikt 313. aastal, pühapäeva puhkepäevaks kuulutamine 321. aastal, Nikaia kirikukogu eestvedamine 325. aastal ja Konstantinoopoli (varem Bütsantium) kui „kristliku linna“ ja alatise pealinna asutamine 330. aastal. Vastupidiselt üldisele arvamusele ei olnud Constantinus I siiski see, kes kristluse ametlikuks riigiusuks kuulutas, vaid seda tegi hiljem Theodosius I. Constantinus I ise ristiti vahetult enne surma.

MEKA KARAVANI KAUBATEEDE KESKME

Kahe rivaalimpeeriumi, Bütsantsi ja Pärsia, vahel kaua kestnud territoriaalsete võitluste tõttu oli Pärsia kaotanud otsetee Vahemere piirkonda. Tuli kasutada alternatiivi läbi Araabia poolsaare, mis ei olnud küll otsetee, kuid mida Pärsia sai ilma Bütsantsi puutumata kasutada. Osa teest viis meretsi Adani sadamasse Jeemenis, osa maad mööda poolsaare läänerannikul läbi Meka Damaskusesse ja Gazasse. Tihe karavanikaubandus käis Jeemeni ja

Süüria ning Meka turgude vahel. Mekast sai kaubandus-tee keskpunkt, rikas kaubanduskeskus ja Araabia metro-pol. Mekas asus ka paganlik pühamu Kaaba, mis oli tuntud üle terve Araabia poolsaare ja meelitas kohale palju palverändureid. Seega mängis Kaaba tempel käputäie rikaste kaupmeeste poolt juhitud Meka majanduslikus öitsengus olulist rolli.

MEKA ASUKOHT JA KLANNIJUHID

Meka ise asus kitsas viljatus orus, mida ümbritsesid kõrged paljad künkad. Selle toiduvarud tulid 60 km kagusel asuva Taifi viljakatelt põldudelt. Meka peamiseks veevaruks oli Zamzami allikas ja mõned kaevud väljaspool linna.

Körbe vabat õhku peeti Meka lämmatavalt kuumast ja tolmusest õhust paremaks. Seetõttu oli Mekas laialt levinud kombeks oma vastsündinud lapsed naabruses asuva kõrbe hõimude naistele imetada anda. Muhammed (*saws*) veetis seega oma varajase lapsepõlve Mekast väljas Sa'di hõimu ühe naise hoolitsuse all, minnes tagasi oma ema juurde alles ligi 5-aastaselt. Kaua ei saanud ta oma emaga koos elada, kuna too suri enne aasta möödumist, jättes poja täisorvuks.

Meka põhielanikeks olid Quraiši hõimu liikmed. Hõimu kuulusid teiste hulgas ka kaks eriti tähtsat klanni – Hašimi klann, mille eesotsas oli Abdul Muttalib, ja Umajja klann. Hašimi klanni ülesandeks oli Kaaba korrashoidmine ja palverännaku korraldamine, samal ajal kui Umajja klann oli pärinud sõjapidamise ja kaitse ülesande. Just tänu sellele päritud õigusele juhtis Abu Sufian (*raa*), Umajja klanni pea, hiljem kogu Meka jõudusid lahingutes moslemite vastu. Mõlemad klannid tegelesid ka kauplemisea, Umajja klann rohkem kui Hašimi klann.

KRISTLASED JA JUUDID ARAABIAS

Peale seda, kui kristlusest sai 381. aastal Rooma impeeriumi ametlik usk, hakkas see vaikselt kuid järjepidevalt ka Araabiasse imbuma, pakkudes nii väikesteviisi konkurentsi Araabia paganismile. Kuid järgnevatel sajanditel ei jäänud Bütsantsi Ortodoksi Kirik ühtseks vaid lagunes üksteise vastu vaenulikeks sektideks, mis erinesid oma inkarnatsiooni (Jumala läbi Jeesuse inimeseks saamise) arusaamades. Nestoriaani kristlasi kiusati taga ja nad visati Rooma impeeriumist 5. sajandil sootuks välja. Need kreeka põgenikud võeti Pärsias vastu kui Bütsantsi ohvrid; Bütsants oli aga pärslaste vaenlane number üks. Nestoriaanlased korraldasid Eufrati mööda ja Pärsia lahe põhjarannikul suurejoonelise misjonikampaania ning suutsid nii paljud nende piirkondade araablased oma usku pöörata. Isegi viimasest araabia Lakhmidide dünastia valitsejast Numan IIIst (valit 580–605), kes valitses Kirde-Araabiat, sai nestoriaani kristlane. Ka Ghassani araabia hõim, kes elas Araabia loodeäärel Süüria kõrval, võttis 6. sajandi keskpaigaks kristluse omaks, kuid nemad uskusid monofüüsilikku kristlusesse, mille põhisuuna kirik oli ketserlikuks kuulutanud ja mille vastu olid ka nestoriaani kristlased.

Nii Pärsia kui ka Bütsantsi impeeriumil oli oma satelliitriik – Pärsial vastavalt Lakhm ja Bütsantsil Ghassan – et end araabia beduiinide rünnakute vastu kaitsta. Lakhmiididest ja ghassaanidest said impeeriumite vasallriigid vastavalt 300. ja 500. aastal. Need rivaalitsevad araabia hõimud ei olnud mitte ainult buffertsoonideks oma „isandriikidele“, vaid olid ka üksteise vastu igaveses kõr-

besõjas.

Kristlikke kogukondi võis leida veel Jeemenist ja Najranist (Nažranist). Lisaks kristlastele oli Araabia poolsaarel veel ka palju vanemaid juudikolooniaid, põhiliselt Jeemenis ja Khaibaris. Ka Mekas oli kolm juudi klanni. Seega, samal ajal kui enamik araablasi kummardas iidoleid, olid judaism ja kristlus juba poolsaare äärealadele ning osadesse sisemaa kogukondadesse end sisse seadnud.

ABESSIINIA (ETIOOPIA) KATSE KAABAT HÄVITADA

Jeemeni abessiinlasest ja kristlasest valitseja Abraha valutas 570. aastal Hijazi (Hidžaaži) plaaniga Kaaba hävitada, kuid ei jõudnud Mekale lähemale kui paar kilomeetrit. Ise suri ta koduteel Jeemeni pealinna Sanasse. Sellele juhtumile on vihjatud ka Koraani 105. suuras Elevant:

1. Kas sa ei näe, mida tegi su Isand elevandi(ar mee) omanikega?
2. Kas Ta ei ajanud hukka nende vandenõu?
3. Ja ta saatis nende peale parvedes linde,
4. kes neid küpsetatud savist kividega loopisid.
5. Ta muutis nad aganate sarnasteks.

Suura sai sellise pealkirja, kuna vallutajate armees oli ka elevant. Hijazi araablased avaldasid selle üle suurt imestust, kuna nad ei olnud kunagi taolist looma veel näinud. See detail oli nende jaoks lausa nii oluline, et 570. aasta nimetati osades araabia kroonikates seetõttu elevandi-aastaks.

Ibn Kathir kirjutab oma tafsiiris juhtuna kohta järgmist: „Lugu juhtus Prohveti (*saws*) sünniaastal. Abrahah Al-Ashram oli Etioopia kuninga poolt määratud Jeemeni valitseja (Jeemen oli tol ajal Etioopia kuningriigi osa). Abrahah tahtis Sanasse ehitada samasuguse Jumala koja, kui oli Kaaba Mekas, et kogu Araabia poolsaare rahvas sinna palverännakule kutsuda ja nii ka kogu kaubandus ja rikkused sinna üle viia. Jumala koda (kirik) ehitatigi valmis ja sellele sai nimeks Al-Qullais. Kunagi varem ei olnud keegi veel sellist kirikut ehitanud. Sanasse tuli üks mees Meka Quraiši hõimust. Ta sattus raevu (nähes koda, mille tõttu Meka võis oma tähtsuse kaotada) ning kergendas sinna oma häda, määris sellega koja seinad ning lahkus. Kui Abrahah Al-Ashram seda nägi, ei suutnud ta oma viha valitseda ning kogus kokku armee, et Meka vallutada ning Kaaba hävitada. Selles armees oli ka 13 elevanti. Ar mee asuski teele ning iga araabia hõim, kes selle teele jäi (püüdis sellele vastu seista), sai purustatud ning rahvas tapetud, kuni jõuti juba päris Meka lähedale. Seal peeti läbirääkimised Abrahah Al-Ashrami ja Meka juhi (Abdul-Muttalib bin Hashim, Prohveti (*saws*) vanaisa) vahel. Jõuti kokkuleppele, et Abrahah peab tagastama Abdul-Muttalibi kaamelid ja seejärel võib ta otsustada, mida Kaabaga teha. Abdul-Muttalib käskis Meka meestel koos oma naiste ja lastega ümbritsevasse mägedesse minna, et nendega vallutajate käe läbi midagi ei juhtuks. Ar mee liikus aga Meka suunas, kuni jõuti Muhassiri oruni. Kui armee oli Meka suunas liikudes jõudnud juba poolde orgu, katsid selle äkki linnuparved. Parv parve järel pommitas armeed väikeste, vaevalt läatseseemnetest suuremate kivikestega. Iga kivi, mis sõdurile langes, justkui sulatas liha ja rebis selle tükkideks. Kogu armee hävis täielikult. Abrahah Al-Ashram põgenes, liha tükkideks rebenemas, kuni ta teel Jeemenisse suri. Selline oli võit, mille Jumal saatis Meka rahvale ja selline oli Tema kaitse Oma Kojale (Kaabale Mekas).“ (Tafsir Ibn Kathir, suura 105)

Prohvet Muhammedi (*saws*) täpne sünnikuupäev on teadmata. Ta oleval sündinud 55 päeva enne Abraha rünnakut Mekale. Samas on ka öeldud, et ta sündis ligi 100 km Sanast idas asuva Maribi tammi kolmanda purunemise aastal. Selle ja muu informatsiooni alusel arvatakse, et Prohvet Muhammed (*saws*) on sündinud kas 570. või 571. aastal.

574

PÄRSLASED VALLUTAVAD JEEMENI

Pärslased viskasid abessiinlased peale viimaste 52 aastat kestnud okupatsiooni Jeemenist välja ja Jeemen läks Pärsia valitsuse alla.

581

BÜTSANTSI PIIR JÄÄB ARAABIA EEST KAITSETA

Ghassani hõimu prints arreteeriti ta usu tõttu ja viidi reeturlikkuse alusel Konstantinoopolisse. Bütsants ei tunnistanud seega enam Ghassani dünastiat, mis oli Süüria piiri ääres elanud ja Bütsantsi Araabia beduiinide eest kaitsnud. Ghassani hõimu head suhted Bütsantsiga on läbi ja Bütsantsi kõrbepiir Araabia beduiinide ees kaitseta.

595

MUHAMMEDI (*Saws*) ABIELU KHADIJAGA (*RAA*)

Muhammed (*saws*) abiellus 25-aastaselt 40-aastase rikkalase Khadijaga (Khadiža) (*raa*), kes jäi ta ainsaks naiseks

kuni oma surmani 619. aastal. Abielu võimaldas Muhammedile (*saws*) majanduslikku kindlustatust, mistõttu tal oli võimalik tegeleda nii kaubanduse kui ka pikaajalise üksinduses mediteerimisega.

Neil oli kaks poega, kes mõlemad surid juba lapsena, ja neli tütart: Zaynab (*raa*), Ruqayya (*raa*), Umm Kulthum (*raa*) ja Fatima (*raa*). Ruqayya (*raa*) abiellus Uthman ibn Affaniga (*raa*) ja Fatima Ali ibn Abu Talibiga (*raa*). Uthmanist sai hiljem kolmas kaliif (644-656), Alist aga neljas (656-661).

605

PÄRSIA PIIR JÄÄB ARAABIA EEST KAITSETA

Lakhmide valitseja Numan III läks Pärsia Chosroesega tülli ja viimane tühistas privileegid, mis tema perekond oli Araabia kõrbepiiri kaitse eest Lakhmididele andnud. Selle tulemusena astusid Eufraatse ääres elavad araabia hõimud Pärsia vastu üles ja jätsid Araabia piiri valveta.

610

MUHAMMEDI (*Saws*) SAAB PROHVET

Mekast väljas asuva Hira mäe väikeses koopas sai Muhammed (*saws*) ingel Gabrielilt oma esimese ilmutuse ja temast sai Jumala sõnumitooja. Sellega pandi alus islamile, mis tähendab „Jumala tahte allumist“ ja mida tegelikult ka kõik varasemad prohvetid olid õpetanud. Esimesena võtsid usu vastu Muhammedi (*saws*) abikaasa Khadija (*raa*), 10-aastane nõbu Ali ibn Abu Talib (*raa*),

endisest orjast kasupoeg Zayd ibn Haritha (*raa*) ja sõber Abu Bakr (*raa*).

Kohalik iidolikummardajatest kogukond, eriti just selle rikkam ja kõrgema positsiooniga tuumik, oli uue usu suhtes väga vaenulik, kuna see kritiseeris muu hulgas ka rikkaste kaupmeeste käitumist ja suhtumist nii usku kui ligimesse. Rikkad kaupmehed arvasid, et kui uus usk edukaks osutub, tähendab see automaatselt nende positsiooni kaotust. Seepärast suhtusid kaaskodanikud usu vastuvõtjatesse põlguse ja tigidusega. Palju oli aga värske moslemite hulgas ühiskonna madalamate astmete liikmeid ja orje, kuna islam õpetab kõigi inimeste võrdust Jumala palge ees.

615

ESIMESED MOSLEMID EMIGREERUVAD ABESSIINIASSE

Tagakiusamise tagajärjel lahkusid ligi 80 Meka moslemit kristlikku Abessiiniasse, mis ei kiida heaks Meka iidolikummardajate tegevust. Osade allikate järgi toimus emigratsioon kahes grupis, paarikuise vahega; esimese grupis 15 ja teises ligi 100 inimest. Lahkujate hulgas olid ka Uthman ibn Affan (*raa*) ja tema abikaasa Ruqayya (*raa*). Muhammed (*saws*) ise jäi Mekasse, et kiusamisest hoolimata Jumala sõnumit edasi kuulutada.

Abessiinia Negus kohtles moslemeid aupaklikult, lubades neil oma usku praktiseerida ja keeldudes neid rõhujatele välja andmast. See pani aluse ka moslemite ja kristlaste hilisematele headele suhetele. Kristlasi nimeatakse islamis „Raamatu rahvaks“ ja neile saab osaks eriline kohtlemine. Islami käsitlus paganatest ja teistesse uskudesse kuuluvatest monoteistidest on erinev. Juudid ja kristlased on alati islami seaduse järgi olnud islamiriigi täieõiguslikud kodanikud. Neil on õigus islamiriigi kaitsele, oma usu praktiseerimisele ja oma kohtutele. Neile ei kehti islamiriigi sõjaväekohustus ning nad ei pea maksma *zakaati* (vaestemaksu); selle asemel tasuvad nad väiksemat riigimaksu.

616

UMAR (RAA) VÕTAB ISLAMI VASTU

Umar ibn Al-Khattab (*raa*) oli islami algusest saadik olnud nii Muhammedi (*saws*) kui kõigi moslemite tige vaenlane ja tagakiusaja. 616. aastal sai aga temast endastki moslem; hiljem islami teine kaliif (634-644).

619

SUREVAD KHADIJA (RAA) JA MUHAMMEDI (Saws) ONU; MUHAMMED (Saws) KÜLASTAB ABI PALUMISEKS TAIFI

619. aastal kaotas Muhammed (*saws*) kaks väga olulist inimest oma elus: alati toetava ja abistava abikaasa Khadija (*raa*) ja paganate eest kaitsva onu, klanni juhi Abu Talibi. Kuigi Abu Talib iialgi moslemiks ei hakanud, kaitses ta alati Muhammedi (*saws*), kelle oli oma majas üles kasvatanud. Peale Abu Talibi surma sai klanni juhiks Muhammedi (*saws*) teine onu – Abu Lahab, kes oli aga tulihingeline moslemite vihkaja ja võttis Muhammedilt (*saws*) klanni kaitse.

Selle tulemusena oli Muhammed (*saws*) sunnitud mujalt

abi otsima. Ta suundus koos kasupoja Zayd ibn Harithaga (*raa*) Taifi – linna, mis asus Mekast umbes 60 km kaugusel kagus – kuid ei leidnud sealt loodetud tuge. Ta naases Mekasse, et oma misjoniga jätkata.

ÖINE REIS

Muhammedi (*saws*) tuntud „öine reis“ (*al-miraaž*) viis ta käigepealt Mekast Jeruusalemma ja seejärel omakorda sealt Seitsmendasse Taevasse, kus talle anti käsk moslemitele viis korda ööpäevas palvetada.

Algselt andis Jumal käsu palvetada 50 korda ööpäevas, kuid Aabrahami (*as*) juhendamisel käis Muhammed (*saws*) seda „alla kauplemas“, öeldes, et inimesed ei suuda iial nii palju palvetada, kuni järgi jäi viis palvet. Jumal aga jättis algse käsu siiski kehtima, täpsustades, et iga palve olgu võrdne kümne palvega.

620

MUHAMMED (Saws) ABIELLUB AISHAGA (RAA)

Muhammed (*saws*) abiellus oma sõbra, rikka kaupmehe Abu Bakri (*raa*) tütre Aishaga (Aiša) (teatud allikate järgi konsumeeriti abielu alles 622. aastal). Oma läheduse tõttu Prohvetiga (*saws*), sai Aishast (*raa*) hiljem asendamatu sunna allikas ja tähtis õpetlane, kellele moslemite kogukond palju võlgneb. Aisha (*raa*) olevat edasi andnud 2210 hadithi.

Aisha (*raa*) oli ainus neitsi, kellega Muhammed (*saws*) abiellus. Kõik teised tema naised olid lesed, üks ka lahutatud; valitud kas sotsiaalsetel või poliitilistel põhjustel. Muhammed (*saws*) oli oma esimeses abielus 25 aastat monogaamne. Kõik tema ülejäänud abielud jäid 50tesse eluaastatesse ja peale esimese naise Khadija (*raa*) surma.

622

HIZRA – ISLAMI AJAARVAMISE ALGUS

52-aastasena emigreerus Prohvet Muhammed (*saws*) viljakasse Mekast põhjas asuvasse Yathribi oaasi, mis ei jäänud lõuna Araabiast põhja viivale karavani kaubateele. See oligi kuulus hizra ehk ümberasumine, mille tähtsus oli nii suur, et sellest alates hakati islami aega arvestama. Osad moslemid olid juba tagakiusamise eest Abessiiniasse põgenenud, kuid see oli neile paljuski tundmatu maa. Iga-aastase Kaaba palverännaku käigus (mida iidolikummardajad korraldasid) oli umbes 70 Yathribi elanikku islami vastu võtnud ning Muhammedi (*saws*) enda linna kutsunud, kus nii talle kui tema järgijatele varjupaika lubati. Enne Muhammedi (*saws*) lahkumist, lahkusid mekalaste valvsuse uinutamiseks väikeste gruppidenä tema umbes 70 järgijat.

Yathribi elanikud võtsid rõõmuga vastu nii Prohveti (*saws*) kui tema järgijad, kes oma usu nimel olid oma kodud hüljanud. Selle sündmuse puhul nimetati linn ümber Mediinat un-Nabiks (Prohveti Linnaks) ehk Mediinaks. Mediinalased olid uue usu vastuvõtmisel ja Prohveti (*saws*) õpetuse järgimisel palju avatumad kui mekalased ning peagi oli mediinalastest moslemeid, keda Prohvet (*saws*) kutsus ansaarideks ehk „abistajateks“, palju rohkem kui mekalastest immigrante.

Muhammedist (*saws*) sai Mediina juht. Ta töötas välja uue juhtimissüsteemi ja ehitas siia oma kodu, millest sai moslemite kogunemiskoht ja eeskuju mošeele, mis sinna kohale hiljem ehitati. Prohveti (*saws*) mošee Mediinas on

Kaaba kõrval oluliselt teine islami pühakoda.

624

BADRI LAHING

Muhammed (*saws*) kuulis, et Abu Sufyan, Süüriast saabuva karavani eesotsas, viis suure hulga kaupu Mekasse, et Quraiše nende võitluses moslemite vastu abistada. Quraiši hõim oli kulutanud suure hulga ressursse, et uude usku astunud ja kaks aastat varem Mekast Mediinasse põgenenud moslemid kindlalt hävitada. Mekalaste kogu majanduslik õitsent sõltus kaamelikaravanidest, kes nende keskusest läbi liikusid. Kaubateed ebakindlaks muutus oli võimalik mekalasi lüüa nende kõige hellemasse kohta, kõigutades seega nende meelekindlust islami vastu võideldada.

Veidi enam kui 300 moslemiga läks Muhammed (*saws*) märtsi keskel Badrisse, et seal Süüriast naasvat Meka karavani rünnata. Badr, umbes 135 km Mediinast edelas asuv linnake, oli karavaniteel Meka ühenduseks Damaskusega. Abu Sufyan aga sai teada, et moslemid teda ootavad ning juhtis oma karavani kavalalt kõrvalteedele, viies selle puutumatuks Mekasse. Samal ajal väljus aga Mekast 900 meest 700-l kaamilil ja 100-l hobusel. Nende juhiks oli Abu Jahl (Abu Džahl), Prohveti (*saws*) onu ja Mukhzumi klanni juht, kes oli nõuks võtnud tõeliselt lahingusse astuda. Järgnevas lahingus sai surma vähemalt 45 meklast, nende hulgas ka Abu Jahl ja teisigi tähtsaid mekalasi, ja 70 võeti vangi. Moslemite kaotus oli vaid 14 elu.

Täielik võit, hoolimata sellest, et mekalasi oli kolm korda rohkem, sai islami varase ajaloo suureks verstapostiks: esmakordselt mõistis verinoor moslemite kogukond oma tohutut jõudu, mis hiljem peatamatuks laviiniks kasvas. Sündmusel oli ka suur religioosne tähtsus, kuna Jumal ise oli islamile selles võitluses abi pakkunud (Koraan 3:123). Badri võitu peetakse seega üheks Muhammedi (*saws*) prohvetlikkuse tõestuseks ja selle tõestuse valguses võitis noor kogukond juurde nii uusi liikmeid kui ka mõjujõudu.

PALVE SUUNAMINE MEKA POOLE

Qibla – suund, milles moslemid palvetavad, muudeti Jeruusalemmalt Mekas asuva Kaaba templi suunas.

FATIMA ABIELU ALIGA

Prohvet Muhammedi (*saws*) tütar Fatima (*raa*) abiellus Ali ibn Abu Talibiga (*raa*), kellest sai hiljem islami neljas kaliif (656–661). Mõnede ajaloomaterjalide kohaselt abiellusid nad 625. aastal, peale Uhudi lahingut.

625

UHUDI LAHING

Kättemaksuks aastatagusele kaotusele ja kindlustamiseks oma karavani kaubateid, mobiliseerisid mekalased ligi 3000 meest ja sisenesid märtsis Mediina oasi. Muhammed (*saws*) sai kokku vaid 700 meest. Lahing peeti maha Uhudi mäe juures, umbes 5 km Mediinast põhjas.

Moslemid tõrjusid alguses mekalaste jalaväe tagasi. Oma edust joovastusest ning eelmise aasta võidust uhketena hülgas grupp vibukütte oma positsioonid, et mekalastest mahajäetud sõjasaaki krabada. Seda kasutas aga ära mekalaste kaval väejuht Khalid ibn al-Walid (*raa*), kes lasi oma meestel ootamatult moslemite read seljatagant

segi lüüa. Tegemist on Khalidi esmakordse briliantse taktikaga, mida ta hiljem moslemiks hakates ning islami eest võideldes korduvalt kasutas ja mis tegi temast kõigi aegade kuulsaima araabia väejuhi.

Moslemite ridadesse tõi segadust juurde ka see, et Prohvet (*saws*) ise sai vigastada ja tükil ajal ei teadnud moslemid, kas ta on elus või surnud. Kummalisel moel aga ei kasutanud mekalased, keda juhtis taas kord Umajja klanni juht Abu Sufyan, oma head positsiooni Mediina enda ründamiseks vaid marssisid hoopis kodu poole. Võib-olla tahtsid nad vaid oma au jalule seada või vaenlasele õpetundi anda.

Olgu põhjus milline tahes, lahingu tulemusel ei selgunud kindlat võitjat ega kaotajat. Moslemid kaotasid 70 ja mekalased 20 elu. Prohvet (*saws*) kurvastas üliväga oma suurest jahimehest ja vägevast sõdalasest onu Hamza (*raa*) kaotuse üle, kelle keha Abu Sufyani naine Hind peale lahingut vääristas, kättemaksuks oma isa eest, kelle Hamza (*raa*) oli Badri lahingus tapnud.

627

KRAAVI LAHING

Mediinat piiras Muhammedi (*saws*) verivaenlase Abu Sufyani poolt juhitud mekalaste 10 000-meheline armee, mis on arvatavasti suurim militaarne jõud, mida Araabia poolsaar iial näinud on. Mekalased püüdsid korduvalt spetsiaalselt linna kaitseks kaevatud kraavi ületada, kuid kuna see neil ei õnnestunud, otsustasid nad umbes kahe nädala möödudes lahkuda. Nende nurjumises on osaliselt süüdi nii teadmatus piiramise läbiviimisest, halb ilm kui ka varude vähesus.

Üheks oluliseks põhjuseks oli ka vallutajaarmee omavalhised erimeelsused, mida Muhammedi (*saws*) agendid kogu piiramise ajal edukalt külvasid. Muhammedil (*saws*) oli laialtulatav spioonivõrk, mida ta alati oma strateegiate kavandamisel kasutas.

Selle lahingu käigus kaotasid mõlemad pooled kokku mitte rohkem kui 10 elu. Lahingu tulemusel tugevnes Prohvet Muhammedi (*saws*) positsioon kõvasti; tema linn aga omandas vastupidava kuulsuse, kuna mekalased olid oma hiigelarmee korraldamiseks kulutanud ära kõik oma ressursid. Sellest hoolimata ei õnnestunud neil Muhammedi (*saws*), tema linna ega kogukonda kõigutada, veel vähem hävitada; nende endi kaubandus ja au olid aga kõvasti kannatada saanud.

628

HUDAIBIYA LEPING

Veebruaris liikus Muhammedi (*saws*) juhtimisel 1600-pealine moslemite grupp Meka suunas, kavatsusega sooritada palverännakut, kuid mekalased keelasid neile selle. Peale mõnda aega kestnud läbirääkimisi allkirjastati Hudaibiyas – Mekast umbes 15 km läänes olevas asulas – leping. Kuigi algselt mitmed tähtsad moslemid selle lepingu vastu olid, selgus hiljem, et ka nende jaoks näiliselt kahjulikud lepingu punktid pöörasid end nende kasuks. Tänu sellele lepingule sai Muhammed (*saws*) mekalastelt ka teatud järeleandmisi, nagu näiteks õigus moslemitele järgmisel aastal takistamatult Mekasse palverännakule minna. Juba ainuüksi see näitab, et Prohveti (*saws*) vaenlased olid kõvasti nõrgenenud.

Üks olulisemaid tulemusi Prohveti (*saws*) kasvavale mõ-

jukusele sel hetkel oli Khalid ibn al-Walidi (surn 641) ja Amr ibn al-Asi (surn 663) moslemiks hakkamine. Neist mõlemist said hiljem suured moslemi väejuhid ja nad võtsid osa paljudest kuulsatest võitudest, mis olid Islami impeeriumi laienemisel olulise tähtsusega.

Umbes samal ajal hakkasid ka Kaaba templi võtmehoidja staatuse pärijad moslemiteks, mis andis islami misjonile poliitilise tõe.

MUHAMMED (SAWS) KUTSUB ÜMBERKAUDSETE RIIKIDE VALITSEJAJD ÜLES MOSLEMITEKS HAKKAMA

Traditsiooni kohaselt saatis Muhammed (saws) just ligikaudu sel ajal välja oma sõnumid Pärsia kuningale, Bütsantsi imperaatorile, Egiptuse asevalitsejale ja Abessiinia printsile, kutsudes neid islamit vastu võtma. Pärsia kuningas olevat rahulolevalt sõnumi tükkideks rebinud. Imperaator Heraklius võttis kirja vähema vimмага vastu, kuid ei võtnud midagi ette. Egiptuse valitseja aga võttis sõnumi kombekalt vastu ja kuigi ta keeldus oma usku muutmast, saatis ta Muhammedile (saws) kingituseks vastu valge muula ja kaks egiptlannast orjatarit.

Herakliuse õukonnas toimunud annab meile aimu järgnev hadith:

Abdullah ibn Abbas on jutustanud, et Jumala Sõnumitooja (saws) kirjutas Herakliusele ning kutsus teda islamit vastu võtma. Dihya Al-Kalbi, üks Prohveti kaaslastest viis kirja Bosra (vana linn tänapäeva Süüria aladel) kubernerile, kes omakorda andis selle Herakliusele. Pärast seda, kui Jumal oli Herakliusele Pärsia armee üle võidu kinkinud, käis Heraklius Jumalale tänu avaldamiseks Homsist Ilyani (Jeruusalemma). Kui Jumala Sõnumitooja kiri Herakliuseni jõudis, ütles ta: „Otsige mulle kedagi tema rahva (Quraiši hõimu araablaste) hulgast, kui neid siin leiduma peaks, et selle Jumala sõnumitooja kohta küsida.“ Tol ajal juhtus Abu Sufyan ibn Harb koos mõnede teiste Quraiši meestega Šaamis (Süüria, Liibanoni, Jordaania, Palestiina alad) olema. Nad olid sinna tulnud kaupmeestena, Jumala Sõnumitooja (saws) ja Quraiši uskmataute vahel sõlmitud vahekorra ajal. Abu Sufyan ütles: „Herakliuse käskjalg leidis meid kusagil Suure Süüria piirkonnas ning viis mind koos mu kaaslastega Ilyasse Herakliuse ette. Kui me kohale jõudisime, istus ta oma õukonna keskel, peas kroon, ümbritsetud Bütsantsi vanematest aukandjatest. Ta ütles oma tõlgile: ‘Küsi, kes neist on selle mehe lähisugulane, kes end prohvetiks nimetab.’”

Abu Sufyan lisas: „Ma vastasin: ‘Mina olen tema lähim sugulane.’ Ta küsis: ‘Mis on teie sugulusaste?’ Ma vastasin: ‘Ta on mu nõbu.’ Peale minu ei olnud karavanis ühtki teist Abd Manafi hõimu esindajat. Heraklius ütles: ‘Astugu ligemale!’ Seejärel käskis ta mu kaaslastel seista mu selja taha, võimalikult minu lähedale ning ütles oma tõlgile: ‘Ütle selle mehe kaaslastele, et ma tahan teda küsitleda selle kohta, kes ütleb enda prohveti olevat. Kui ta peaks valetama, siis nad andku sellest kohe märku.’”

Abu Sufyan lisas: „Jumala eest, kui ma ei oleks oma kaaslaste ees häbisse kartnud jääda, ei oleks ma küsitlemisel tõtt rääkinud. Kuid oleks olnud suureks häbiks lasta end oma kaaslastel valetajaks nimetada, seega pidin ma tõtt rääkima.

Ta ütles oma tõlgile: ‘Küsi temalt, millisesse perekonda see mees kuulub.’ Ma vastasin: ‘Ta kuulub meie hulgast suursugusesse perekonda.’ Ta küsis: ‘Kas keegi teie hulgast on enne teda midagi taolist väitnud?’ Ma vastasin: ‘Ei.’ Ta küsis: ‘Kas

on teda kunagi varem valelikkuses süüdistatud?’ Ma vastasin: ‘Ei.’ Ta küsis: ‘Kas keegi tema esivanematest oli kuningas?’ Ma vastasin: ‘Ei.’ Ta küsis: ‘Kas teda järgivad rikkad või vaesed?’ Ma vastasin: ‘Vaesed järgivad teda.’ Ta küsis: ‘Kas neid saab päev-päevalt rohkem või vähem?’ Ma vastasin: ‘Aina rohkem.’ Ta küsis: ‘Kas keegi neist, kes end on tema usku pööranud, on selles pettunud ning selle hülganud?’ Ma vastasin: ‘Ei.’ Ta küsis: ‘Kas ta murrab oma lubadusi?’ Ma vastasin: ‘Ei, aga meil on praegu temaga vahekorra ning me kardame, et ta rikub seda.’

Abu Sufyan lisas: „Mul ei olnud midagi muud peale selle viimase lause tema vastu öelda. Seejärel küsis Heraklius: ‘Olete te kunagi temaga sõdinud?’ Ma vastasin: ‘Jah.’ Ta küsis: ‘Mis oli teie lahingute tulemuseks?’ Ma vastasin: ‘Mõnikord oli võit tema, mõnikord meie poolel.’ Ta küsis: ‘Mida ta teilt tahab?’ Ma vastasin: ‘Ta tahab, et kummardaksime üksnes Jumalat ja mitte kedagi teist peale Tema ning et hülgaksime oma esiisade usu. Ta käsib meil palvetada, almust anda, vooreslikud olla, oma lubadusi pidada, tagastada see, mis meile on usaldatud.’”

Kui ma olin seda öelnud, ütles Heraklius oma tõlgile: ‘Ütle talle, et ma küsisin sinult tema päritolu kohta ja sa vastasid, et ta kuulub suursugusesse perekonda. Tõesti, kõik Sõnumitoojad on olnud pärit oma rahva suursuguseimatest perekondadest. Seejärel küsisin ma sinult, kas keegi teine teie hulgast on kunagi midagi säärast väitnud ja sa vastasid eitavalt. Kui vastus oleks olnud jaatav, oleksin ma arvanud, et see mees jäljendab kedagi, kes on olnud enne teda. Kui küsisin sinult, kas teda on iial valelikkuses süüdistatud, vastasid sa eitavalt, seega ma järeldasin, et keegi, kes ei ole valetanud inimestele, ei saaks ka Jumala kohta valetada. Seejärel küsisin sinult, ega keegi tema esiisadest ole kuningas olnud. Sinu vastus oli eitav. Kui see oleks olnud jaatav, oleksin arvanud, et see mees tahab oma esivanemate kuningriiki taastada. Kui küsisin sinult, kas rikkad või vaesed teda järgivad, vastasid sa, et vaesed käivad tema sõna järgi. Tõesti, sellised on Sõnumitoojate järgijad. Seejärel küsisin ma sinult, kas tema järgijate arv kasvab või kahaneb ning sa vastasid, et neid tuleb aina juurde. Tõesti, see on õige usu tulemiks, kuni see saab täiustatud. Ma küsisin, kas on kedagi, kes peale tema usu omaks võtmist on selles pettunud ning selle maha jättnud ning sa vastasid eitavalt. Tõesti, see on õige usu märk, sest kui see on leidnud tee inimese südamesse ning sellega täielikult ühinenud, ei saa keegi selles pettuda. Ma küsisin sinult, kas ta on iial oma lubadust murdnud; sa vastasid eitavalt. Ja sellised on Sõnumitoojad - nad ei murra iial oma lubadust. Ma küsisin sinult, kas on ta iial teiega võidelnud ja teie temaga. Sa vastasid jaatavalt ja lisasid, et mõnikord on tema olnud võidukas ja mõnikord teie. Tõesti, sellised on Sõnumitoojad - neid pannakse proovile, kuid lõplik võit kuulub alati neile. Seejärel küsisin ma, mida ta teilt nõuab. Sa vastasid, et ta nõuab, et kummardaksite vaid Jumalat ja ei kedagi teist peale Tema, et hülgaksite selle, mida teie esiisad kummardasid, et palvetaksite, räägiksite tõtt, oleksite vooreslikud, peaksite oma lubadusi ning tagastaksite selle, mis teile on usaldatud. Need kõik on Prohveti omadused, keda ma teadsin tulevat, kuid ei oleks iial osanud oodata teda teie (araablaste) hulgast. Kui see, mida sa räägid, on tõsi, hõivab ta peagi maa mu jalge all ning kui ma teaksin kindlalt, et jõuan temani, läheksin viivitamatult temaga kohtuma ning kui oleksin temaga, peseksin kindlasti ta jalgu.’”

Abu Sufyan lisas: „Seejärel küsis Heraklius Jumala Sõnumitooja kirja järele ja see loeti ette. Selle sisu oli järgmine: „Ma alustan Jumala, kõige Armulisema ja Halastavama

nimel. Muhammedilt, Jumala sulaselt ja Sõnumitoojalt Herakliusele, Bütsantsi valitsejale. Rahu olgu Jumala sõna järgijatega. Ma kutsun sind islamit vastu võtma (Jumala tahteale alistuma). Võta vastu islam ja sa võid tunda end kindlalt; võta vastu islam ja Jumal annab sulle topelt tasu. Kui lükkad selle kutse tagasi, oled süüdi oma alamate eksiteele juhatamises. « Oo Raamaturahvad, tulge sõna juurde, mis on meie ja teie vahel ühine, et me ei kummarda kedagi teist peale Jumala ning ei seo Temaga kummardamises midagi ning et keegi meist ei võta issandaiks kedagi muud peale Jumala. Kui nad ära pööravad, ütle: tunnistage, et oleme Jumalale alistunud. » (3:64)“

Abu Sufyan lisis: "Kui Heraklius oli oma kõne lõpetanud, kostus tema ümber Bütsantsi aukandjate hulgast vali kisa ja lärm oli nii suur, et ma ei saanud aru, millest nad rääkisid. Seejärel kästi meil lahkuda.

Kui me olime kaaslastega üksi jäänud, ütlesin ma neile: "Tõesti, (Prohveti) lugu on jõudu kogunud, isegi roomlaste kuningas kardab teda!"

Abu Sufyan lisis: "Jumala nimel, ma muutusin kindlamaks ja kindlamaks, et tema usk saab olema võidukas, kuni ma ise islami vastu võtsin." (Sahih Al-Bukhari)

Egiptuse asevalitsejale Cyprusele (ar k – Al-Muqawqis) saadetud kiri on tänapäevalgi alles. Seda hoitakse Istanbulis Topkapi palee muuseumis. Kirja tekst koosneb 12 reast, millele järgneb Prohveti (saws) pitser. See on kirjutatud 19x16 cm suurusele pärgamendile. Muuseumi direktori sõnul leidis selle kirja 1850. aastal prantslane Barthelemy ühe Egiptuse kloostris kopti Piibli kaanest. See viidi Istanbuli Osmani sultani Abdul Majid (Mažid) I kätte, kust see hiljem muuseumi sattus. Kirja sisu on järgmine:

„Muhammedilt, Jumala sulaselt ja prohvetilt, al-Muqawqisile, kopti hõimu juhile.

Nende usklike jaoks, kes käivad õigel teel, on kindlus ja turvalisus. Seega, ma kutsun sind islamit vastu võtma. Kui sa selle vastu võtad, leiad sa kindluse, päästad oma trooni, teenid kaks korda nii palju tasu, sest oled islamit oma järgijatele tutvustanud. Kui sa sellest kutsest keeldud, olgu sinu järgijatele langeva häda patt sinu õlgadel. Ka teie olete Raamatu rahvas; seega tulge sõna juurde, mis meie vahel on ühine, et me ei kummarda kedagi peale Jumala ja ei seo Teda kellegagi. Ärgem hüljakem Jumalat, võttes teisi Tema asemel Isandaks. Kui sa seda kutset vastu ei võta, siis tunnistage, et me oleme moslemid.“

PÄRSIA-BÜTSANTSI RAHU SÕLMIMINE

590. aastal Sassaniidide troonile tõusnud Chosroes Parwiz mõrvati ja peale 26 aastat laastavaid sõdu sõlmiti viimaks Pärsia ja Bütsantsi vahel 628. aastal rahu. Mõlemad suurvõimud tõmbusid tagasi konfliktieelsetesse piiridesse; seega ei võitnud kumbki pool selle pika ja kalli konflikti lõppkokkuvõttes, mis oli mõlemad suurriigid nii militaarselt kui majanduslikult väga ära kurnanud, territoriaalselt midagi.

Sõjad olid mõlema riigi alamatele kaela toonud hiiglaslikud maksud, mis omakorda õonestas tavainimeste silmis kuninglikku autoriteeti. See vimmm rahva hulgas oma valitsejate vastu aitas hiljem kõvasti arabia vallustele kaasa, kuna inimesed olid väsinud lõputult maksma millegi eest, mis neile kasu ei toonud ning ootasid muutust.

629

ABBAS (RAA) HAKKAB MOSLEMIKS

Muhammedi (saws) onu Abbas (surn 652) võttis islami vastu. Abbasi (raa) järeltulijad panid hiljem aluse teisele islami dünastiale – abbassiididele (valit 750-1278).

630

MEKA VALLUTAMINE JA KAABA PUHASTAMINE

Nüüd oli kõik muutunud ja Meka oli ilma aruka juhi- ta allakäiguteel. Peale alandust Mediina piiramisel olid mekalased kaotanud nii tahte kui ka jõu edasi võidelda. Muhammed (saws) marssis 10 000 mehega Mekasse, kus ta oli sündinud ja mis oli ta kaheksa aastat varem välja ajanud, ilma, et linn mingit vastupanu osutaks.

Selle asemel, et kätte maksta, andis Muhammed (saws) käsu üldiseks amnestiaks ning Meka vallutamise käigus sai surma vaid neli või viis inimest. Prohvet (saws) võitis elanikud enda poolele sellega, et näitas oma triumfi päeval üles tõelist armulikkust, isegi nende suhtes, kes teda ennast kunagi taga olid kiusanud. Seetõttu hakkas palju kohalikke moslemiteks. Kaaba iidolid, mida oleval olnud 360, hävitati ja Kaaba puhastati kõigest paganlikust, et ta võiks taas kord olla pühendatud vaid Ühe ja Ainsa Jumala teenimisele; et sellest võiks saada islami vaimne keskus.

ABU SUFYAN HAKKAB MOSLEMIKS

Prohvet Muhammedi (saws) suurim vaenlane Abu Sufyan (surn 651) leppis Muhammediga (saws) ära ja võttis vastu islami. Tema pojast Muawiyast sai üks Muhammedi (saws) sekretäre ja hiljem (661) Omajjaadide dünastia (661-750) esimene kaliif.

Muhammed (saws) pöördus tagasi Mediinasse, kus ta veetis oma ülejäänud elu.

632

MUHAMMEDI (Saws) PALVERÄNNAK MEKASSE JA SURM

Nüüdseks oli Prohvet (saws) ühendanud suurema osa Araabiast kui keegi iial enne teda. Paganate kultused surid välja, kuna aina rohkem inimesi võttis islami vastu.

Oma palverännakul Mekasse pidas Muhammed (saws) *dhu-l-hižza* 9. päeval Arafati mäe Uruna orus ligi 10 000 moslemile jutluse, mida tuntakse ka hüvastujätujutluse- na. Peale Jumala ülistamist ning tänamist alustas Prohvet (saws) järgmiste sõnadega:

„Rahvas, kuulake mind tähelepanelikult, kuna ma ei tea, kas peale seda aastat olen ma veel teie hulgas või mitte. Seega kuulake mind äärmise tähelepanuga ja viige minu sõnad edasi ka nendele, kes täna siin olla ei saanud.

Rahvas, nagu te peate pühaks seda kuud, seda päeva ja seda kohta, nii pidage ka pühaks iga moslemi (Jumala tahteale alluja) vara. Andke alati teie hoolde usaldatud hüved tagasi nendele, kellele need kuuluvad. Ärge tehke kellelegi haiget, nii et keegi ei teeks ka teile haiget. Pidage meeles, et saate kokku oma Issandaga ja Tema mõistab teie tegude üle kohut.

Jumal on teile keelanud liigkasuvõtmise (intressitulu), seega on nüüdsest kõik intressiga võlakirjad tühistatud. Teie kapital jääb aga teile. Te ei tohi ei teisi intressiga maksustada ega ise seda maksta. Jumal on otsustanud, et intressi ei saa

olema ja seega ka kõik intress, mis peaks kuuluma Abbas ibn Abd al-Muttalibile (Prohveti (saws) onule), on nüüdsest kehtetuks kuulutatud.

Kõigist õigustest, mis islamieelsel ajal kaasnesid mõrvaga (näiteks õigus kadunukese hõimu poolt nõuda surma mõrvari hõimuliikmete hulgast), nüüdsest loobutakse ja esimene taoliste hulgast, millest loobutakse saab olema seoses Rabia ibn al-Harithia mõrvaga.

Uskmatud lubavad endale rikkumisi seoses kalendriga, et muuta lubatuks see, mis on Jumala poolt keelatud ja keelata see, mis on Jumala poolt lubatud. Jumal on määranud kuude arvaks 12. Neli neist on pühad, millest omakorda kolm järgnevad üksteisele ja üks on üksikult žumada ja šabani kuude vahel.

Hoiduge saatana eest, teie usu kaitseks. Ta on täielikult kaotanud lootuse teid kunagi eksiteele juhatada suurtes pattudes, seega hoiduge teda järgimast väikestes pattudes.

Mehed, on tõsi, et teil on oma naiste suhtes teatud õigused, kuid ka neil on teie suhtes teatud õigused. Pidage meeles, et olete nad enestelele naiseks võtnud vaid Jumala usalduse all ning Tema loal. Kui nad tagavad teile teie õiguse, siis on ka neil õigus saada lahkelt toidetud ja kaetud. Kohelge oma naiti hästi ja olge nende vastu lahked, sest nad on teie partnerid ja teie abilised. Ja teie õiguseks on, et nad ei sõbrusta kellegagi, keda teie heaks ei kiida, samuti kui nad ei riku abielu.

Rahvas, kuulake hästi - teenige Jumalat, sooritage viis palvet päevas (salaat), paastuge Ramadanikuul (saum) ja andke oma varast almust (zakaat). Käige ära palverännakul (hadž), kui teil on selleks võimalus.

Kogu inimkond pärineb Aadamast ja Eevast, araablane ei ole üle mitte-araablasest, nagu ka mitte-araablane ei ole üle araablasest; samuti ei ole valge (inimene) üle mustast, nagu ka must ei ole üle valgest; välja arvatud jumalakartlikkuses ja heades tegudes. Teadke, et iga moslem (Jumala tahte alla) on teisele moslemile vennaks ja moslemid moodustavad ühtse vennaskonna. Midagi, mis kuulub ühele moslemile, ei saa olla legaalne teisele, välja arvatud juhul, kui see on antud vabast tahtest ja meelsasti.

Ärge siis olge iseendi suhtes ebaõiglasel. Pidage meeles, et ühel päeval ilmute te Jumala ette ja annate oma tegude eest vastust. Seega, olge ettevaatlikud ja ärge astuge kõrvalle õigluse teest, kui mind enam ei ole.

Rahvas, peale mind ei tule enam ühtki prohvetit ega apostlit ning ühtki uut usku ei sünni. Mõelge hästi järele ja püüdke aru saada sõnadest, mis ma teile edastan. Ma jätan endast maha kaks asja – Koraani ja minu Sunna (Prohveti (saws) ütlemised ja teod). Kui te neid järgite, ei eksite kunagi. Kõik, kes te mind kuulete, andke edasi minu sõnad ja nende kuuljad jälle omakorda edasi ja saagu viimased kuuljate seas musõnadest paremini aru kuineed, kes mind otse kuulavad. Jumal, ole mulle tunnistajaks, et olen Su sõnumi Su rahvale edasi andnud!

„ ... Täna on uskmatud kaotanud kõik lootuse teie usu suhtes, seega ärge kartke neid vaid Mind. Täna olen ma täiustanud teie religiooni ja lõpule viinud Oma soosingu teie suhtes ja olen teile usuks valinud ISLAMI (Jumala tahte täieliku allumise) ...” (Koraan 5:3)

Kolm kuud peale Mediinasse naasmist jäi ta haigeks ja suri 8. juunil.

ABU BAKRIST (RAA) SAAB ESIMENE KALIIF

Prohveti (saws) surm oli usklikele suureks šokiks ja löi tuleviku suhtes väga ebakindlaid tundeid. Tema järeltulijat ei olnud varem paika pandud, seega sai sellest esimene

ISLAMI IMPEERIUM PROHVETI (SAWS) ELU LÕPUS (634)

küsimus, mille islamikogukond pidi ilma oma juhita lahendamaks. Prohveti (saws) äi ja lähedasim sõber Abu Bakr (raa) määrati palveid juhtima. Kui ta nägi Omarit (raa), kes Prohveti (saws) surmast nii häiritud oli, et keeldus sellesse uskumast, ütles ta oma kuulsad sõnad: „Kes kummardas Muhammedi, siis Muhammed on surnud; kes aga kummardab Jumalat, siis Jumal on igavesti Elav.”

Abu Bakr (raa) valiti islami esimeseks kaliifiks (632-634). Samas oli oluline inimestele selgeks teha, et kaliif saab täita vaid Prohveti (saws) ilmalikku rolli ja tal ei ole mingeid erilisi võimeid ega sidet Jumalaga nagu prohvetitel. Kaliif on vaid usu kaitsja.

USUHÜLGAMINE

Paljude araablaste jaoks oli islam otseselt Muhammediga (saws) seotud ja Muhammed (saws) oli selle sümboliks. Sellest tulenevalt ütlesid mitmed hõimud islamist lahti, kui kuulsid, et Muhammed (saws) on surnud.

Prohvet (saws) ei elanud ka piisavalt kaua, et beduiinhõime ühtseks rahvaks kokku liita, seega määrasid ustavust endiselt vanad hõimuseadused. Oma eluajal oli Muhammed (saws) suutnud luua uue kogukonnas, mille baasiks oli hõimu- ja veresidemete asemel usk, kuid see uudne idee ei olnud nii lühikese aja jooksul suutnud veel juurdueda ja nomaadide instinktid löid otsekohe peale Muhammedi (saws) surma taas välja. Sellest saigi Abu Bakri (raa) jaoks suurim väljakutse, mis ähvardas hävitada kõik, mis Prohvet (saws) nii lühikese aja jooksul oli saavutanud.

Enamuse oma lühikesest valitsemisajast pühendas Abu Bakr (raa) uue islamiriigi administratsioonile, samal ajal erinevates Araabia osades Mediina valitsuse vastu ülestõuse maha surudes. Peale poliitiliste ja majanduslike (osad hõimud keeldusid zakaati maksmast) ülestõusude pidi ta tegelema ka ülestõusudega, mis said tuntuks „usust taganemise sõdadena“, mida juhtisid „valeprohvetid“.

Prohveti (saws) misjoni edu oli paljusid ambitsioonikaid inimesi inspireerinud ja peale tema surma ilmus välja mitmeid teesklejaid, kes väitsid, et neidki on saadetud jumaliku sõnumiga. Tuntuim neist on Kesk-Araabiast Yamamast Hanifa hõimust pärit Musailima. Teda järgisid paljud ta enda hõimlased ja läbi ta naise Saja (Saža) ka naaberhõim Tamim. 633. aastal purustas aga Khalid ibn al-Walid (raa) oma armeega Musailima ambitsioonid.

Sama tehti ka teiste taoliste ülestõusudega ning viimaks sai kogu Araabia tänu Abu Bakri (*raa*) mõistlikkusele ja Khalid ibn al-Walidi (*raa*) mõõgale esimese kaliifi valitsuse alla ühendatud.

YAZDIJIRD III SAAB PÄRSIA VALITSEJAKS

Chosroes Parwizi mõrvale järgneval anarhia ja kodusõja perioodil vahetusid Pärsia valitsejad kiiresti. Selle tulemusena oli impeerium muutunud nõrgaks. Sellel puudus tugev valitsus. Peagi peale Prohveti (*saws*) surma pääses Pärsia, maailma ühe suurvõimu, troonile 15-aastane Yazdijird III (Jazdizird). Kuigi uus kuningas oli veel väga noor, õnnestus tal pälvida enamike printside ja väejuhtide lojaalsus ning ta asus riiki ja armeed ümber korraldama. Just tema valitsusajal vallutasid moslemid Pärsia impeeriumi ja seega jäi ta viimaseks Sassaniidide dünastia valitsejaks.

633

HIRA ALISTAMINE

Muthana ibn Haritha ja Khalid ibn al-Walid (*raa*) saadeti Iraaki. Peale nii nimetatud Verejõe lahingut Ullaisis, ei lasknud need kaks moslemi väejuhti vaenlasel sugugi hinge tagasi tõmmata ja vallutasid vaid väikese, põhiliselt kohapealt palgatud armeega, Hira, millest sai moslemite esimene vallutus väljaspool Araabia poolsaart. Hirat säästeti sõjalisest okupatsioonist ning kohalikel nestoriaani kristlastel lubati oma usku edasi praktiseerida.

EKSPEDITSIOON SÜÜRIASSE JA PALESTIINASSE

Samal ajal kui Iraagis Sassaniidide vastu võideldi, purustati koduses Araabias usuhülgajate vastuhakk ning Abu Bakr (*raa*) võis nüüd oma pilgu Bütsantsi piirile, täpsemalt Süüria ja Palestiina vallutamisele, suunata. Oma

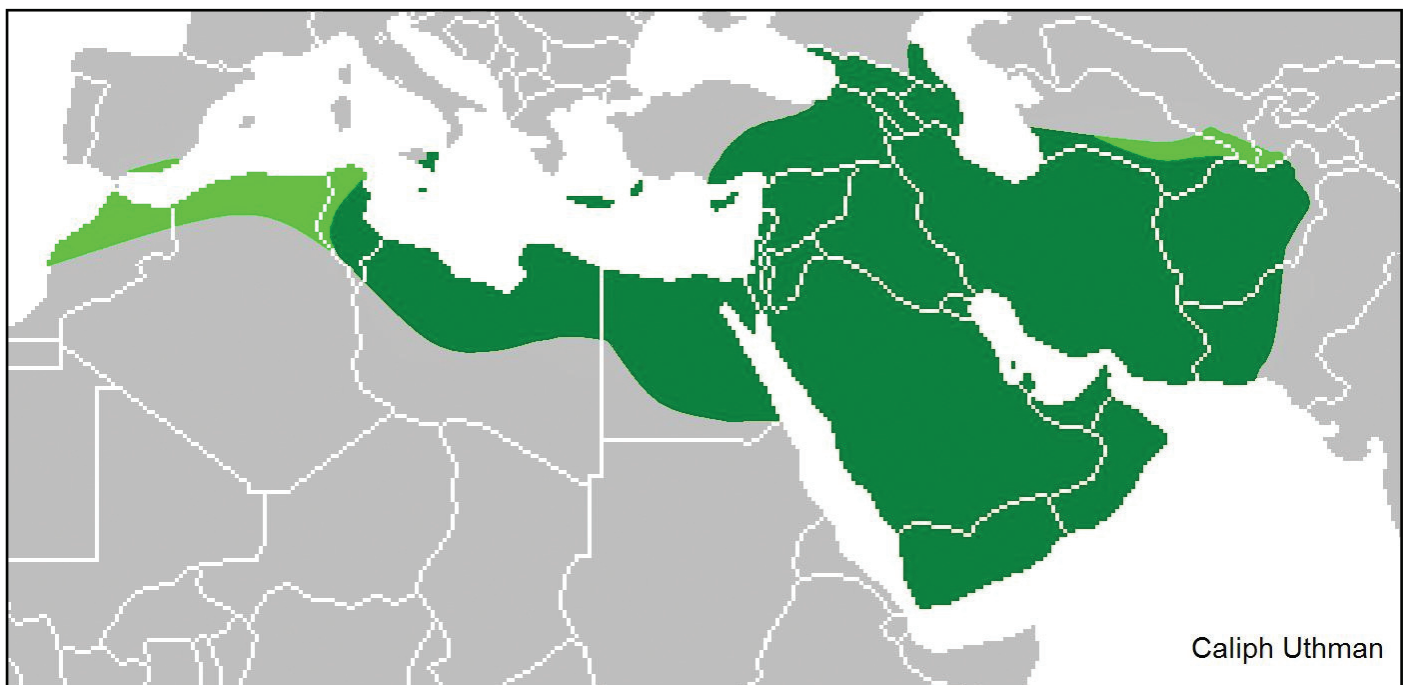
kaubandustegevuse läbi olid araablased selle piirkonnaga rohkem tuttavad ning see tundus neile olulisemana kui Pärsia. Prohvetki (*saws*) oli oma eluajal selle piirkonna vastu huvi üles näidanud.

633. aastal andis Abu Bakr (*raa*) kolm 3000-sõdurilist armeed vastavalt väejuhtide Yezid ibn Abu Sufyani, Shurahbil (Šurahbil) ibn Hasana ja Amr ibn al-Asi – kes sai hiljem tuntuks Egiptuse vallutajana (640-642) ja kolmekordse asevalitsejana – käsutusse. Kaks esimest kolonni sisenesid Jordaaniasse, samal ajal kui Amr juhtis oma väed Kagu-Palestiinasse, kus ta veebruaris Gaza lähistel kohaliku asevalitseja Sergiuse armee purustas. Nii algas Islami impeeriumi kasv.

KASUTATUD KIRJANDUS

Allikas: „A Chronology of Islamic History: 570 - 1000 CE“ – H.U. Rahman.

<http://www.angelfire.com/ny/dawahpage/hist.html>

Islami impeerium kaliif Uthmani (*raa*) ajal (7. saj)

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

1. PALESTIINA VANEM AJALUGU

Eioletäpselt teada, millal Palestiina alades makordselt asustati, kuid Tabariyya järve lõunakalda arheoloogilised avastused näitavad, et seal oli inimasustus juba 600 000 aastat enne Kristust. Üks vanimaid avastatud kultuure on Natufi kultuur Jordani jõe oru vanas Jerichos (10 500-8500 e.Kr.). Enne 3000 aastat e.Kr. asustasid enamust tänapäeval Lähis-Idana tuntud piirkonda erinevad lääne-semiidi¹ hõimud, mis rääkisid variatsioone kaanani keelest. Üks sellistest gruppidest (Haribu või Haripu) migreerus Palestiina aladele Põhja-Mesopotaamiast umbes 2000 e.Kr. Osad neist said hilisemate juutide esivanemateks. Kui nad Palestiina aladele jõudsid, olid need juba asustatud foiniiklaste² (põhjas) ja filistiinide³ (lõunas) poolt. Sõna „Kaanani“ tuleb Foiniikia kreeka keelsest tõlkest ja tähendab „purpursete kaupmeeste maa“. Selle maa elanikud rääkisid heebrea keelele väga lähedast keelt, nad olid põllupidajad, kuid samas äärmiselt tsiviliseeritud. Seega, kui juudid Kaananisse jõudsid, pidid nad alustama väga pikka ja vaevarikast asustamisprotsessi, kuna nende tsiviliseeritus ei olnud päriselanike oma-

¹ Semiidi keeled: 1. ida-semiidi keeled (välja surnud, n: akkadi), 2. lääne-semiidi keeled (enamuses välja surnud, n: foiniikia, ugariti, aramea (mis oli kõnekeeleks Jeesuse ajal), erinevad kaanani keeled, millest säilinud heebrea; araabia keel), 3. lõuna-semiidi keeled (n: Etiopia keeled, Jeemeni ja Omani vähemuskeeled).

² Antiikaja rahvas Vahemere idarannikul, hiljem ka Põhja-Aafrikas. Nende päritolu pole kindlalt teada; nende eellastena nimetatakse müstilist „mererahvast“, osa teadlasi kutsuvad neid Piibli järgi Noa järeltulijateks.

³ Kaananimaa lõunarannikul linnriikides elanud rahvas, kelle maad nimetati Filistiaks. Teadlased ei ole nende päritolu ühel meelel: nende keel oli küll semiidi keel, kuid kultuuriliselt olid nad lähedased mandri Kreeka mükeene kultuurile.

ga võrreldav. Ka filistiinid valmistasid neile peavalu, kuna tegu oli sõjaka rahvaga. Sellest kõigest tulenevalt jäid juutidele Kaanimaa kõige halvemad piirkonnad. Peale paarisada võrdlemisi edutut aastat kogusid varem nõrgalt ühendatud juudihõimud end ühtse võimsa krooni alla (alustades kuningas Saulist 1020-1000 e.Kr) ning alustasid võitlust. Kuningas Taavet (1000-961 e.Kr) saavutas kauaoodatud võidu filistiinide üle. Tänu ta suurepärasele juhtimisoskusele sai väikesest Juudi kuningriigist impeerium. Ühendatud juudiriigi kolmandaks ning viimaseks kuningaks oli Salomon (961-922 e.Kr), kes ei laiendanud enam oma valdusi, vaid keskendus templi ja palee ehitusele. Viimaks sai juutidest rahvus selle kõige otsesemas tähenduses. Kuid Salomoni surma järel jaotati riik kaheks: põhi jäi Iisraeliks ning lõuna nimetati Juudaks. Taaveti ja Salomoni võimsat impeeriumi ei olnud enam ega saanud ka kunagi enam olema. Iisraeli pealinnas sai Samaaria, Juuda pealinnaks jäi Jerusaleem. Need kuningriigid jäid üle kaheksa aasta eraldi riikideks. Moabi kuningriik⁴ vallutas aga peagi Juuda ja Ammoni kuningriik Iisraeli. 722. aastal e.Kr vallutas Assüüria Iisraeli, Juuda aga langes 586. aastal e.Kr babüloomlaste kätte. Et vallutatud territooriumil rahu säilitada, küüditasid assüürlased palju rahvast väikeste gruppidega oma impeeriumi erinevatesse osadesse, saates omakorda assüürlasi Iisraeli asustama. Selle tulemusena kadusid Iisraeli ajaloo (arvatavasti sulasid kokku kohalike elanikkondadega). Hiljem tegid babüloomlased Juuda rahvaga sama, ilma neid laiali puistamata. Kuningas Nebukadnetsar küüditas ligi 10 000 juuti Juudast oma pealinna. Seda küüditamist peetakse juutide eksii alguseks. 586. aastal e.Kr, peale Nebukadnetsari järjekordset ekspeditsiooni, lakkas ka Juuda sootus olemast.

⁴ Vaata - Palestiina kaardid, kaart nr 1. - http://www.islam.pri.ee/gaza/index_9.html

Juutide eksiili aeg kestis 586. (või 597.) aastast kuni 538. aastani e.Kr, mil pärslased allutasid kaldealased. Peale 586. aastat e.Kr ei ole Juudasse jäänud juutidest (küüditati põhiliselt kõrgemat klassi, maarahvas jäi kodumaale) pea midagi teada. Kui Pärsia kuningas Cyrus 539-538. aastal e.Kr Mesopotaania vallutas, lubas ta Babüloni küüditatud juudikogukonnal koju minna ja oma templi ning Jerusalemma linnamüüri uuesti üles ehitada. Mitte kõik juudid aga ei läinud koju; osa neist jäi Babüloni ja osa võttis isegi vastu Babüloonia erinevad religioonid. Järgneva 200 aasta jooksul domineeris Lähis-Idas ja Egiptuses Pärsia võim. Kogu selle aja oli Juuda Pärsiale vasalliks. 332. aastal vallutas Pärsia alad Aleksander Suur ja Juudast sai Makedoonia vasall. Peale Aleksander Suure surma läks tema impeerium aga kolme kindrali vahel jagamisele ja taas kord võideldi Juuda pärast: 319. ja 302. aasta vahel e.Kr vahetas Jerusalemm seitse korda nõ omanikku. Alles 141. aastal e.Kr said juudid taas kord maitsa poliitilist iseseisvust, kuid see ei kestnud kaua: 63. aastal e.Kr allutas Pompey Suur Palestiina alad Rooma impeeriumi koosseisu ja Juudast sai Roo-

se all nimetati riik ümber Philistiaks ehk Palestiinaks. Islami võidukäigul liideti Palestiina alad 638. aastal Umajjadide impeeriumi koosseisu. Esmakordselt Jerusalemma pika ajaloo jooksul vallutati see ilma verd valamata: lootes vabaneda Bütsantsi ikke alt ning kuulnud moslemite armulikkusest, andsid Jerusalemma elanikud peale lühiaegset piiramist linna moslemitele üle. Elanikele jäeti õigus praktiseerida oma usku (olgu see siis judaism või kristlus). Kes soovisid, võisid kogu oma varaga lahkuda, kuid kes soovisid jääda, neile tagati kaitse nii elule, varale kui pühapaikadele. Uued valitsejad ei sundinud kellelegi oma usku peale, kuid väga paljudest kohalikest juutidest ning kristlastest said ligi sajandi jooksul moslemid. Need, kes aga soovisid jääda juutideks või kristlasteks, säilitasid autonoomia religioossetes küsimustes ning islamiriigi kaitse ning elasid koos moslemite ja kristlastega rahu ning külluses. Moslemite valitsemise ajal lubati ka varem küüditatud juutidel Palestiina aladele naasta. Umajjadide dünastia tuntuim kaliif Abd Al-Malik ibn Al-Marwan lasi 691. aastal kohale, kust prohvet Muhammed (saws) arvatavalt alustas oma öist teekonda (al-mirāž)

ma Judea provints, mida valitsesid juutidest kuningad. Kuulsaim neist oli Herodes Suur, kelle elu ajal sündis ning jutlustas ka Jeesus (as). Peale Herodese surma muutus nii Rooma ike kui ka juutide vastupanu tugevamaks. 70. aastal p.Kr toimus meeleheitlik ülestõus, mis veriselt maha suruti. 132-135. aastatel toimus teine suurem juutide ülestõus, mille tagajärjel palju juute hukati ning palju müüdi ka orjusesse. Nendel, kes ellu jäid, oli keelatud Jerusalemma siseneda, paljud põgenesid Palestiina aladelt, kuid teatud hulk juudi kogukondi jäi siiski Palestiina kõige põhjapoolsemasse ossa Galileasse pidama. Umbes 313. aastal sai Konstantinusest Rooma impeeriumi ainuvalitseja. Tema valitsusajal sai kristlusest Rooma impeeriumi riigusk. Paljudest juutidest ja kohalikest paganatest said kristlased⁵. Rooma valitsu-

taevasse, ehitada *Al-Aqsa kaljumošee*. Jerusalemmast sai Meka ja Mediina järel oluliselt kolmas islami püha linn. 1099. aasta 15. juulil langes Jerusalemm peale viit nädalat piiramist ristisõdijate kätte. Linna juutide ning moslemite verd valati armutult. Kuid ei läinud kaua - 1187. aastal langes Jerusalemm taas moslemite võimu alla: Saladin (Salah al-Din ibn Ayyub) lõpetas seega ristisõdijate valitsuse, taastas linna ning lubas juutidel tagasi Jerusalemma tulla. 1260. aastal vallutasid Palestiina Egiptuse Mamluki dünastia valitsejad, kes omakorda alistati 1517. aastal Osmanite tüklaste poolt. Palestiina jäigi Osmanite impeeriumi koosseisu kuni viimase langemiseni 1917. aastal.

ning tema järgijad, keda hiljem nimetati kristlasteks, olid samuti juutide hulgast, nagu ka Jeesus ise. Seega said paljudest juutidest kristlased juba enne kristluse Rooma impeeriumi riigiusuks kuulutamist.

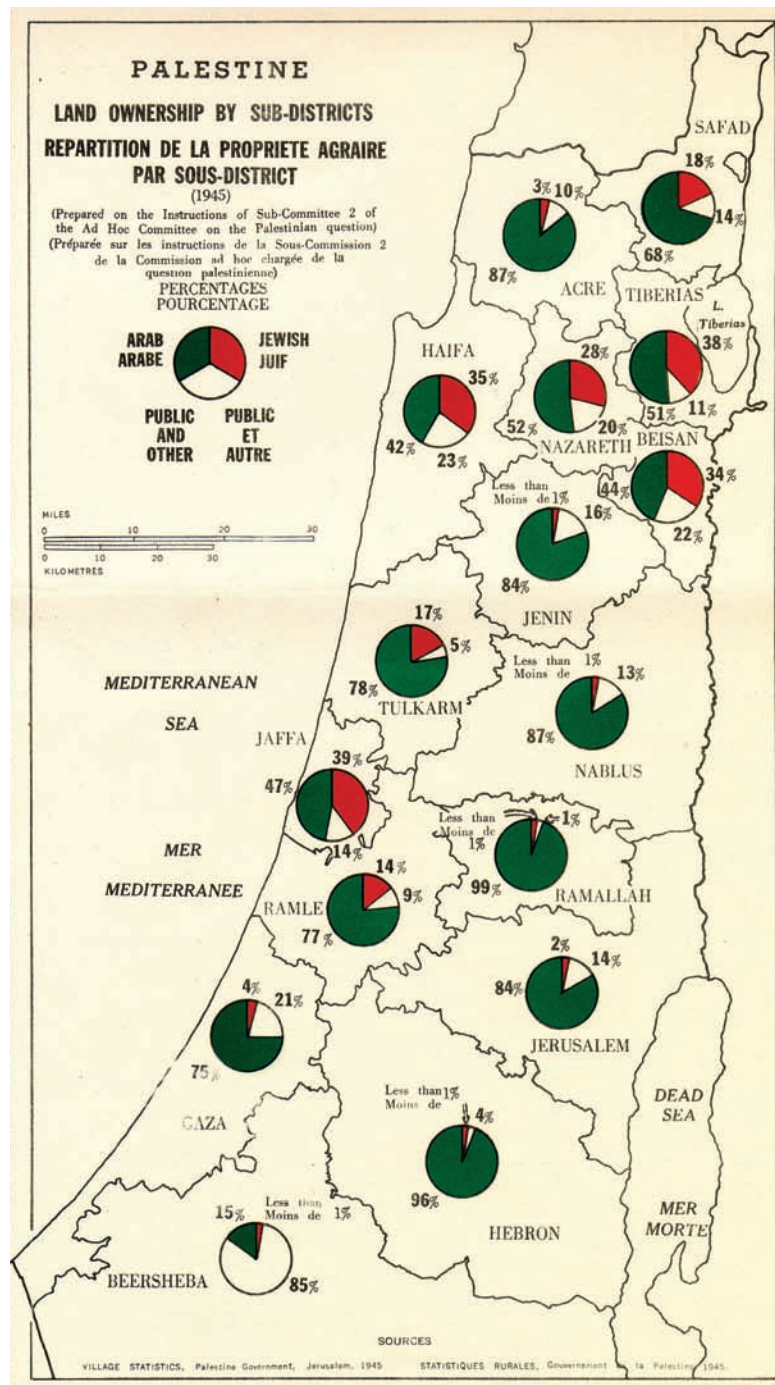
5 Ärgem unustagem, et Jeesus tuli jutlustama just juutidele

Juutide elu araablaste võimu all oli üsnagi edukas. Nad elasid islamimaailmas tunduvalt paremini kui Euroopas, kus neid demoniseeriti ning osadest riikidest isegi välja aeti. Moslemite valitsusaega Hispaanias (711-1491) peetakse keskaegse Euroopa juutluse kuldajastuks. Kui aga rekonkistadoorid Hispaania tagasi vallutasid, pidid juudid sealt oma elu pärast kartes põgenema, kuna kõik, kes kristlust vastu ei võtnud, hukati. Umbes 200 000 Hispaania juuti põgenes Osmani impeeriumi laiadele aladele, kus sultan nad lahkelt vastu võttis. Tollest ajast on pärit ka pikka aega kestnud suurte juudikogukondade kohaloleks Põhja-Aafrika riikides (Maroko, Tuneesia jt).

2. PALESTIINA AJALUGU 20. SAJANDIL

Juba enne 20. sajandit oli Euroopa juutidel tekkinud liikumine oma kodumaa saamise nimel. 1896. aastal koostas Theodor Herzl teksti „Juutide riik“. Nii algas suurem liikumine selle idee nimel. Algselt pakuti sobivaks kohaks kas Ida-Aafrikat või Araabia poolsaare idaosa, kuid Venemaa juutide kujundatud sionismi surve otsustati viimaks Palestiina kui juutluse hälli kasuks ning asuti sinna välja rändama, kuigi maa oli juba asustatud. 1920. aastateks moodustasid juudid umbes 10% Palestiina elanikkonnast, 1947. aastal aga juba 35%. Kuna II Maailmasõja kulg oli juutide elu Euroopas põrguks muutnud, ei saanud Liitlased ka nende ümberasumist Palestiinasse keelata ja seega see intensiivistus. 1917. aasta Balfouri deklaratsioon lubas juutidele Palesiina aladel „juudi kdumaa“⁶, samas keelustades olemasoleva mitte-juudi populatsiooni tsiviil- ja usuga seotud õiguste rikkumise. I Maailmasõja ajal võitles Osmanite impeerium Saksamaa poolel ning Liitlasvägedel oli väga raske nii mitmel rindel korruga toime tulla. Seega sõlmis Suur Britannia araablastega kokkulepe (Husayn-McMohan korrespondents, 1915-1916): kui nood Liitlastele Osmani impeeriumi vastu appi tulevad, saavad nad peale sõda kõigil araablastega asustatud aladel luua Araabia riigi. Selle tulemusel tõusid araablastel Osmani impeeriumi vastu üles ning võitlesid Liitlaste eest, kuni Osmani impeeriumi kukutamiseni. Britid olid aga mänginud topeltmängu, kuna 1916. aasta Sykes-Picot lepingute kohaselt pidi Palestiina mine-ma rahvusvahelise administratsiooni alla. Loodeti leida kompromiss nii Suur-Britannia ja Prantsusmaa kui ka palestiinlaste ja juutide vahel, kuid nendest läbimõtlematust otsustest tulenevad probleemid kestavad tänaseni. Suur oli araablaste pettumus, kui peale I Maailmasõja lõpu neile lubatust vaid osa anti: nad said oma kätte Araabia poolsaare, kuid Süüria ja Liibanoni alad jäid Prantsuse ning Palestiina, Transjordaania ja Iraak Briti mandaadi alla. Araablaste rahustamiseks lubati neile ametlikult Transjordaania ja Iraagi kuningriigi troon, kuid see ei parandanud kuidagi palestiinlaste pentsikut olukorda: juute tuli aina juurde ja juurde ja 1947. aastaks oli neid 32% Palestiina elanikkonnast. Peale II Maailmasõda pöördusid juudid abi saamiseks uue suurvõimu USA poole. Palestiinlased olid juutide immigrerumise, maa vähenemise ja poliitiliste nõudmiste suhtes resoluutsed. Nad rõhutasid, et Palestiina peab jääma samasuguste õigustega araabia riigiks, kui on Egiptus, Transjordaania ja Iraak. Suur Britannia oli neile riikidele ilma igasuguse

⁶ Selle all ei olnud mõeldud iseseisvat riiki vaid pigem teatud ala, kuhu juudid võiksid välja rännata.

vägivallata iseseisvuse andnud, miks siis mitte Palestiinale. Palestiinlased rõhutasid, et nende kodumaad ei tohiks kasutada Euroopa juutide probleemi lahendamiseks ning nende eurooplaste (mida siserändavad juudid ju tegelikult olid) tõttu ei tohiks neid ilma jätta õigusest oma kodumaale. Palestiinlaste võitlus kulmineerus 1930. aastate teisel poolel, kus korraldati streike ning ülestõuse. Vaid üks Palestiina parteidest - Rahvuslik Kaitsepartei - oli nõus maad ametlikult kaheks riigiks jagama, tingimusel, et palestiinlastele jääb piisavalt maad ning nad võivad hiljem koos Transjordaaniaga suurema riigi moodustada, kuid peale 1937. aastal välja kuulutatud brittide jaotusplaani muutsid ka nemad meelt, kuna selle kohaselt oleks palestiinlased pidanud juutidele jätma parimad Galilea oliivi- ning viljakasvatusmaad, apelsiniistandused Vahe-mere rannikul ning suured sadamalinnad Haifa ja Acre. 1947. aastaks oli Palestiina aladel araablasi juba vaid 68%. ÜRO jagamisplaani kohaselt (1947. aasta resolutsioon 181 (II)) oleks 68% palestiinlastele pidanud jääma 45% maad ning 32% juutidele 55% maad piirkondades,

kus oli sama palju palestiinlasi kui juute. Loomulikult ei olnud palestiinlased sellega nõus. Kui palestiinlatel ei olnud piisavalt poliitilist ega sõjalist jõudu, et oma õigusi kaitsta. Kui briti väed 1948. aastal piirkonnast välja viidi, kuulutasid juudid välja Iisraeli riigi, millel puudus paraku põhiseadus⁷. Seejärel püüdsid ümberkaudsed araabia riigid ÜRO poolt palestiinlastele määratud territooriumi kaitsta, kuid kui 1949. aastal vaherahu välja kuulutati, olid need alad kahanenud 45%-lt 23%-le: Gaza oli Egiptuse armee käes ning Transjordaania väed hoidsid Kesk-Palestiina mägesid. ÜRO jagamisplaani kohaselt pidi Jerusalemm jagatama kaheks, kuid 1949. aastal oli enamused Jerusalemmast Iisraeli kontrolli all. Iisraeli poolt okupeeritud maalt pidi põgenema ligi 726 000 palestiinlast, see on üle 55% 1,3 miljonist palestiinlasest. 1967. aasta 6 päeva sõjas okupeeris Iisrael ülejäänud Palestiina territooriumi, mis oli Egiptuse ja Jordania kontrolli all (Gaza ja Jordani läänekallas). Samuti okupeeriti ülejäänud osa Jerusalemmast ning nüüdsest sai sellest „Iisraeli jagamatu pealinn“. Sõda tõi endaga kaasa teise suure palestiinlaste väljarändamise - umbes pool miljonit inimest kaotas oma kodu. ÜRO 1967. aasta 22. novembri kaitsenõukogu resolutsioon 242 nõudis Iisraelilt okupeeritud territooriumide vabastamist. Kõik jäi aga samaks. 1982. aasta juunis okupeeris Iisrael Liibanoni, panes samal ajal Sabra ja Shatila põgenikelaagrites toime suurejoonelised tapatalgud. 1983. aasta Genova deklaratsioon keelustas okupeeritud territooriumitel juudiasunduste loomise ning Jerusalemma staatuse muutmise ja nõudis palestiinlaste õiguste tagamist. Okupeeritud Palestiina territooriumitel algas massiline ülestõus 1987. aasta detsembris. Seda nimetatakse esimeseks intifadaks⁸. Iisraeli armee poolt kasutatud meetodid ülestõusu mahasurumiseks töid endaga kaasa hulga haavatuid ja surnuid tsiviilelanikkonna seas. 1993. aastal allkirjastati Oslo lepped, mille kohaselt Iisrael pidi Palestiinale osaliselt tagastama okupeeritud alad ning vabastama osad vangid. Palestiinlased said õiguse valida Palestiina Nõukogu ning luuda administratsiooni oma alati valdamiseks. Tegemist oli esimese näost-näku kokkuleppega Iisraeli ja Palestiina vahel, kus Iisraeli poolt esindas peaminister Yitzhak Rabin ning palestiinlasi Yasser Arafat Palestiina Vabastusorganisatsioonist (PLO). 2000. aastal aga sooritas Likuti partei juht Ariel Sharon äärmiselt provokatiivse külaskäigu Jerusalemmas asuva Al-Aqsa kaljumošee juurde, mis tõi endaga kaasa II intifada puhkemise, mille tulemusel kaotati palju elusid, Iisrael aga okupeeris taas Palestiina territooriumid. Iisrael alustas Jordani läänekalda aladel eraldusmüüri ehitamist, mis 2004. aastal Rahvusvahelise Kohtu poolt illegaalseks kuulutati. 2002. aastal võttis ÜRO kaitsenõukogu vastu resolutsiooni 1397, mis kinnitas taas kord visiooni kahest kõrvuti rahus eksisteerivast riigist. 2005. aastal tõmbas Iisrael viimaks rahvusvahelise surve tõttu oma väed osaliselt Gazast välja, säilitades samas kontrolli Gaza piiride, ranna ning õhuruumi üle. Kuigi Iisrael tundub imepisi ümbritseva araabiamaa-

⁷ Riigi põhiseaduses peavad kirjas olema täpsed riigipiirid. Kui pole põhiseadust, võib riik laieneda ning väga lihtsalt okupeeritud territooriumi oma osaks kuulutada.

⁸ ar k - "maharaputamine", mida tõlgitakse reeglina "ülestõus" või "vastuhakk"; I palestiinlaste intifada Iisraeli vastu 1987-1993, II intifada alates 2000.

ilma kõrval, langeb jõu kaalukauss just nende kasuks, kuna Iisrael on üks vähestest riikidest, millel on õigus ilma rahvusvahelise sekkumiseta omada tuumarelva. Ka on Iisraelil 100% USA rahaline ning poliitiline toetus. Kõigist püüdlustest hoolimata otsustas Iisrael 2008. aasta lõpul niigi vaevatud Gazat rünnata, tuues ettekäändeks Hamas rühmituse raketirünnakud Lõuna-Iisraelile. Hävitatud on nii koole, mošeesid, haiglaid kui ka eramuid. 16. jaanuari seisuga on surma saanud 1133 palestiinlast, haavata üle 5200, samal ajal kui Iisraeli poolel on surnuid 13, neist 10 sõdurit Gazas. Väga suur enamus kannatanud palestiinlastest on tsiviilisikud, väga suurel hulgal on nende seas lapsi. Kõigele lisaks kasutab Iisrael Gazas rahvusvaheliselt keelatud relvi.

3. PALESTIINLASTE VÕI JUUTIDE MAA?

Kuna Euroopa on valdavalt kristlik piirkond, arvatakse piiblilugusid tundes tihti, et Iisrael on juutide maa ning palestiinlastel ei ole seal õigust, kuna nood on lihtsalt siserännanud araablased. Reeglina ei hooli keegi ka faktide kontrollimisest, kuna teadmatus või arvamine, et midagi teatakse, on tunduvalt mugavam kui küsimuste esitamine. Sionistid ise toovad tihti argumendiks, et Iisrael on Jumala poolt neile tööutatud maa, nagu ütleb ka Piibel. Vanas Testamendis lubas Jumal tõesti selle maa juutide esiisa Aabrahami järeltulijatele (1Mo. 12:1-7), kuid mida juudid ei maini on see, et Aabrahamil oli Piibli tunnistuse kohaselt kaks poega, keda nimetatakse nime pidi: tema esmasündinu oli Ismael, keda peetakse araablaste esiisaks ning alles teine poeg oli Iisak, keda peetakse juutide esiisaks. Seega ei anna see argument juutidele palestiinlaste maade hõivamiseks mingit õigustust. Tuues õigustusena Jumala lubadust Aabrahamile, „unustavad“ sionistid aga tihti mainida, et Jumal on ka öelnud, et juutide kangekaelsuse tõttu ning nende karistamiseks võtab ta neilt nende maa ning nad ei saa oma riiki enne, kui maailma lõpul. See on ka põhjuseks, miks väga paljud ortodoksed juudid nii Iisraelis kui ka mujal maailmas ise Iisraeli riigi vastu protesteerivad⁹. Kuid kas palestiinlased on ikka need, kes kogu Euroopa arvab neid olevat: võõrad araablased, islami impeeriumi sissetungil juutide maa hõivajad? Palestiinlaste geenide uurimine annab meile vastuse, mida on väga raske ümber lükata: palestiinlased on Palestiina aladel eelajaloolistest aegadest elanud populatsiooni otsesed järeltulijad¹⁰, seega on nad geneetiliselt nende samade juutide järeltulijad, kellest Palestiina vanemas ajaloos juttu oli! Paljudest nendest juutidest said Jeesuse jutlustamise käigus ning hilisematel sajanditel kristlased, kellest suurem osa hakkas omakorda islami saabudes moslemiteks. Seega on aastatuhandeid Palestiina aladel elanud juudid ning araablastest kristlased ja moslemid omavahel väga otseses suguluses: palestiinlased on araablased vaid oma kultuuripärandi ja keelelisest aspektist lähtudes (mis nad islami saabudes omaks võtsid), geneetiliselt on aga tegemist juutidega¹¹. Seda on 1918. aastal tunnista-

⁹ vaata näiteks - http://www.dailymotion.com/video/x7ymde_gaza-rabbin-feldman-manifeste-contr_news

¹⁰ Gibbons, 2000

¹¹ Nebel, 2001

nud ka David Ben-Gurion¹² ja Yitzhak Ben-Zvi¹³, öeldes: „Palestiina talupojad ja nende eluviis on elavaks tunnistuseks piiblilugude perioodi iisraellaste kommetele.“¹⁴ Valdava enamuse israeli tänaste kodanike puhul on aga tegemist Euroopast (eriti just Ida-Euroopa aladelt) 20. sajandil sisse rännanud juutidega, kes on paratamatult juba osaliselt eurooplastega segunenud, seega kui rääkida õigusest maale, ei ole nad geneetiliselt enam vanade israeli ning Juuda kodanikega nii sarnased, kui on palestiinlased ja alati israelis elanud juudivähemus ning samuti on neil vähem õigust tänapäevases kontekstis, kus nende puhul on tegemist immigrantide või immigrantide otseste järeltulijate, mitte aga põliselanikega. Kuigi israeli riik hoiab oma raudses haardes enamust Palestiina aladest ning soosib igal võimalusel immigrereerumist israeli, on palestiinlasi siiski arvuliselt palju rohkem kui iisraellasi. Sellest tulenevalt on Gaza maailma üks tihemaima asustusega piirkondi. Ja viimaks, ei saa ka mainimata jätta, et kuna israeli kodanike puhul on sisuliselt tegemist eurooplastega, kes tahavad elada Euroopa standardite järgi (vesiklosetid, basseinid, rohked dušid, kõrbe ohtrad kastmised, et seal kasvatada Euroopasse ning Ameerikasse eksportimiseks lilli jm), on nad nüüdseks Lähis-Ida veekriisi nii kaugele viinud, et peagi võib seal oodata sõda vee pärast: liialt palju Jordani veest kulutatakse ära israelis ning mujale (näiteks palestiinlastele, jordanlastele jne) seda enam piisavalt ei jõua. Selline käitumine näitab selgelt, et taolised kodanikud sobiksid paremini elama mõnesse veerohkemasse piirkonda, et mitte tekitada looduskatastroofi või tsivilisatsioonide pidevaid kokkupõrkeid.

KASUTATUD ALLIKAD

Gibbons, Ann 2000. *Jews and Arabs Share Recent Ancestry* - Science NOW.

American Academy for the Advancement of Science 30. oktoober.

Mayeur-Jaouen, Catherine, „Histoire du Monde Arabe au 20ème siècle“ (Araabiamaailma ajalugu 20. sajandil), loeng: Sorbonne (Paris IV), 2004/2005 õ/a.

Nebel et al. 2001, *The Y Chromosome Pool of Jews as Part of the Genetic Landscape of the Middle East* - Ann Hum Genet., märts 2001, 70 (2): 195-206

Tamari, Salim 2004. *Lepers, Lunatics and Saints: The Nativist Ethnography of Tawfiq Canaan and his Jerusalem Circle*, Teema 20 - Jerusalem Quarterly, taastatud 18.08 2007.

History of Palestine - (külastatud 14.01 2009)

12 Sionist, üks israeli riigi loojatest ning esimene israeli peaminister.

13 Teine israeli president, leiborist-sionistist juht, ajaloolane.

14 Tamari, 2004

LÜHIÜLEVAADE IISRAELI-PALESTIINA KONFLIKTIST

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

- 1) Enne 3000 aastat e.Kr asustasid enamust tänapäeval Lähis-Idana tuntud piirkonda erinevad lääne-semiidi hõimud, osadest neist said hiljem heebrea keelt rääkivad hõimud.
- 2) Juuda Babüloonia poolt vallutusele järgnenud eksiili aeg kestis 586. (või 597.) aastast kuni 538. aastani e.Kr. Sellest ajast pärinevad ka esimesed juudikogukonnad Lähis-Idas väljaspool Palestiina alasid.
- 3) 313. aastal sai Konstantinusest Rooma impeeriumi ainuvalitseja. Tema valitsusajal sai kristlusest Rooma impeeriumi riigiusk. Paljudest juutidest ja kohalikest paganatest said kristlased.
- 4) 638. aastal läksid Palestiina alad Umajjaadide impeeriumi koosseisu; väga paljudest kohalikest juutidest ning kristlastest said ligi sajandi jooksul moslemid.
- 5) Juba enne 20. sajandit oli Euroopa juutidel (kes olid erinevatel aegadel Palestiina aladelt välja rännanud või küüditatud) tekkinud liikumine oma kodumaa saamise nimel. Algselt pakuti sobivaks kohaks kas Ida-Aafrikat või Araabia poolsaare idaosa, kuid Venemaa juutide kujundatud sionismi surve otsustati viimaks Palestiina kui juutluse hälli ka suks ning asuti sinna välja rändama.
- 6) 1920. aastateks moodustasid juudid umbes 10% Palestiina elanikkonnast, 1947. aastal aga juba 35%.
- 7) 1917. aasta Balfouri deklaratsioon lubas juutidele Palestiina aladel „juudi kodumaa“(1) , samas keelustades olemasoleva mitte-juudi populatsiooni tsiviil- ja usuga seotud õiguste rikkumise.
- 8) Suur Britannia sõlmis araablasega Saksamaa poolel võitlema Osmani impeeriumi alistamiseks kokkuleppe (Husayn-McMohan korrespondents, 1915-1916): kui araablased Liitlastele Osmani impeeriumi vastu appi tulevad, saavad nad peale sõda kõigil araablasega asustatud aladel luua Araabia riigi. Suur oli araablase pettumus, kui peale I maailmasõja lõppu neile lubatud vaid osa anti: nad said oma kätte Araabia poolsaare, kuid Süüria ja Liibanoni alad jäid 1916. aasta Sykes-Picot lepingute kohaselt Prantsuse ning Palestiina, Transjordaania ja Iraak Briti mandaadi alla.
- 9) 1947. aastaks oli Palestiina aladel araablasi juba vaid 68%. ÜRO jagamisplaani kohaselt (1947. aasta resolutsioon 181 (II)) oleks 68% palestiinlastele pidanud jääma 45% maad ning 32% juutidele 55% maad piirkondades, kus oli sama palju palestiinlasi kui juute.
- 10) 1948. aastal kuulutasid juudid välja Iisraeli riigi ja pagenaldasid selle aladelt ligi pool miljonit palestiinlast.
- 11) Ümberkaudsed araabia riigid püüdsid ÜRO poolt palestiinlastele määratud territooriumi kaitsta, kuid kui 1949. aastal vaherahu välja kuulutati, olid need alad kahanenud 45%-lt 23%-le: Iisraeli poolt okupeeritud maalt pidi põgenema ligi 726 000 palestiinlast, see on üle 55% 1,3 miljonist palestiinlasest.
- 12) 1967. aasta 6 päeva sõjas okupeeris Iisrael ülejäänud Palestiina territooriumi; umbes pool miljonit palestiinlast kaotas oma kodu.
- 13) ÜRO 1967. aasta 22. novembri kaitsenõukogu resolutsioon 242 nõudis Iisraelilt okupeeritud territooriumide vabastamist.
- 14) 1982. aasta juunis okupeeris Iisrael Liibanoni, pannes samal ajal Sabra ja Shatila põgenikelaagrites toime suurejoonelised tapatalgud.
- 15) Okupeeritud Palestiina territooriumitel algas massiline ülestõus 1987. aasta detsembris. Seda nimetatakse esimeseks intifadaks(2) .

16) 1993. aastal allkirjastati Oslo lepped, mille kohaselt Iisrael pidi Palestiinale osaliselt tagastama okupeeritud alad ning vabastama vangid.

17) 2000. aastal sooritas Likuti partei juht Ariel Sharon äärmiselt provokatiivse külaskäigu Jerusalemmas asuva Al-Aqsa kaljumošee juurde, mis tõi endaga kaasa II intifada puhkemise, mille tulemusel kaotati palju elusid, Iisrael aga okupeeris taas Palestiina territooriumid.

18) 2005. aastal tõmbas Iisrael viimaks rahvusvahelise surve tõttu oma väed osaliselt Gazast välja, säilitades samas kontrolli Gaza piiride, rannajoone ning õhuruumi üle.

19) 2006. aastal toimusid Palestiinas demokraatlikud valimised, mille võitis Hamas. Võimule neid siiski ei lastud - vahele astusid maailma suurvõimud.

20) Sionistid toovad tihti argumendiks, et Iisrael on Jumala poolt juutidele töötatud maa. Vanas Testamendis lubas Jumal tõesti selle maa juutide esiisa Aabrahami järeltulijatele (1Mo. 12:1-7), kuid Aabrahamil oli Piibli tunnistuse kohaselt kaks tuntud poega: tema esmasündinu oli Ismael, keda peetakse araablase esisaks ning alles teine poeg oli Iisak, keda peetakse juutide esisaks.

21) Palestiinlased on Palestiina aladel eelajaloolistest aegadest elanud populatsiooni otsesed järeltulijad(3), seega on nad geneetiliselt nende samade juutide järeltulijad, kes Palestiina aladel aastatuhandeid elasid. Paljudest nendest juutidest said Jeesuse jutlustamise käigus ning hilisematel sajanditel kristlased, kellest suurem osa hakkas omakorda islami saabudes moslemiteks. Seega on aastatuhandeid Palestiina aladel elanud juudid ning araablasest kristlased (umbes 10% palestiinlastest!) ja moslemid omavahel väga otseses suguluses: palestiinlased on araablased vaid oma kultuuripärandi ja keelelisest aspektist lähtudes (mis nad islami saabudes omaks võtsid), geneetiliselt on aga tegemist juutidega(4).

22) Valdav enamus Iisraeli tänaseid kodanikke on Euroopast (eriti Ida-Euroopa aladelt) 20. sajandil sisse rännanud juudid (või ka mitte-juudid), kes on paratamatult juba osaliselt eurooplastega segunenud.

23) USA annab Iisraeli armee jaoks 26 korda rohkem raha kui Palestiina arenguorganisatsioonile.

24) Fiskaalaastal 2007 andis USA rohkem kui 6,8 miljonit dollarit päevas Iisraelile, samal ajal andes palestiinlastele 0,3 miljonit dollarit aastas.

25) Palestiinlaste poolt on vangistuses 1 iisraellane, samal ajal kui iisraellaste poolt on vangistatud 10 756 palestiinlast (enne Gaza sõda).

26) Iisraeli on hoiatatud vähemasti 65 ÜRO resolutsiooniga, samal ajal kui palestiinlasi mitte ühegagi. (Enamus antud ÜRO resolutsioonidest Iisraeli vastu on välja antud ebaseadusliku naabri ründamise ja palestiinlaste inimõiguste rikkumiste tõttu.)

27) Iisraellased on hävitanud 18 147 palestiinlaste kodu (enne Gaza sõda), samal ajal kui palestiinlased ei ole hävitanud mitte ühtki iisraellaste kodu.

28) Iisraelil on väljaspool Iisraeli riigi piire sadu "tugipunkte", mis on ehitatud palestiinlaste konfiskeeritud maale; samal ajal ei ole palestiinlastel Iisraeli riigi piirides mitte ühtki sellist asundust. Iisrael kontrollib ka Gaza õhuruumi ning maa- ja merepiiri.

29) Iisraeli-Palestiina konflikti puhul ei ole tegemist judaismi-islami konfliktiga, kuna: 1. ligi 10% palestiinlastest on kristlased, 2. ortodoksed juudid üle maailma on sionistliku Iisraeli vastu ning palestiinlaste poolt(5).

30) Kas ei tundu kummaline, et Iisrael on üks vähestest

riikidest maailmas, mis omab tuumarelva ning on Gazas tsiviilelanike vastu kasutanud ka rahvusvaheliste seadustega keelustatud valge fosfori pomme, samas kui üheks peamiseks Gaza ründamise (kõige sofistikeerituma võimaliku sõjalise atribuutikaga!) põhjuseks on katkestada relvade (ei tuumapommide, tankide ega millegi muu suure, vaid lihtsalt käsirelvade ning väikeste rakettide!) illegaalne sissevedu läbi tunnelite? Karikatuuris võiks selline pilt välja näha nii, et paks mees võtab kondise käest ära leiva, kuna tal on nälj.

31) Iisraeli-Palestiina praguses olukorras ei saa süüdistada vaid okupeerivat ning ründavat Iisraeli ning end kohati liiga ekstreemsete meetmetega kaitsvat Palestiinat, vaid ka suutmatut rahvusvahelist üldsust, kaasa arvatud araabiarüüride valitsusi, mis ei ole siiani suutnud midagi konkreetset ette võtta, et olukorda lahendada.

(1) Selle all ei olnud mõeldud iseseisvat riiki vaid pigem teatud ala, kuhu juudid võiksid välja rännata.

(2) ar k -"maharaputamine", mida tõlgitakse reeglina "ülestatud" või "vastuhakk"; I palestiinlaste intifada Iisraeli vastu 1987-1993, II intifada alates 2000.

(3) Gibbons, Ann 2000. Jews and Arabs Share Recent Ancestry - Science NOW. American Academy for the Advancement of Science 30. oktoober.

(4) Nebel et al. 2001, The Y Chromosome Pool of Jews as Part of the Genetic Landscape of the Middle East - Ann Hum Genet., märts 2001, 70 (2): 195-206

(5) vaata näiteks - http://www.dailymotion.com/video/x7ymde_gaza-rabbin-feldman-manifeste-contr_news

ISLAMI AJALOO OLULISED DAATUMID

570 – Prohvet Muhammedi (saws) sünd
Jeemenit valitsevad abessiinlased (etiopialased)
püüavad oma 'elevandiarmeega' Kaabat hävitada

574 – pärslased vallutavad Jeemeni

576 – Muhammedi (saws) ema sureb, tema eest
hakkab hoolitsema vanaisa Abd Ul-Muttalib

578 – Muhammedi (saws) vanaisa sureb, tema eest
hakkab hoolitsema onu Abu Talib

595 – Muhammed (saws) abiellub Khadijaga (raa)

610 - esimene revelatsioon

615 – esimesed moslemid rändavad tagakiusamise
tõttu Mekast välja Abessiiniasse (Etiopiasse)

616 – Omar (raa) hakkab moslemiks

619 – Muhammedi (saws) naine Khadija (raa) ja onu
Abu Talib surevad
Muhammed (saws) otsib Taifi linna elanikelt mosle-
mitetele peavarju, kuid visatakse linnast välja
Muhammedi (saws) Öine Reis (Al-Miraaž) Mekast
Jeruusalemma ja sealt seitsmendasse taevasse, kus
Jumal määrab moslemitele 5 korda päevas palveta-
mise

620 – Muhammed (saws) abiellub Aishaga (raa)

622 – moslemid kolivad Mekast Mediinasse, millest
hakatakse arvutama islami ehk hižra (emigratsiooni)
aega

624 – Badri lahing; noor islami kogukond mõistab
esmakordselt oma jõudu
palvesuund muudetakse Jeruusalemmalt Meka
poole
Muhammedi (saws) tütar Fatima (raa) abiellub Aliga
(raa)

625 – Uhudi lahing; milles moslemid kannatavad
kahju, kuna ei kuula Muhammedi (saws)

627 – Kraavi lahing; moslemid kaitsevad edukalt
hiiglasliku mekalaste armee vastu Mediinat

628 – Hudaibija leping, mille kohaselt moslemid
lubatakse järgneval aastal palverännakule
Muhammed (saws) kirjutab Pärsia, Bütsantsi, Egip-
tuse ja Abessiinia valitsejatele kirjad, milles kutsub
neid islamit vastu võtma

629 – Muhammedi (saws) onu Abbas (raa), kelle
järeltulijatest sai Abbassiidide dünastia (750-1258),
hakkab moslemiks

630 – moslemid saavad Meka oma kontrolli alla ja
puhastavad Kaaba ebajumalatest
islami suur vaenlane Abu Sufjan, kelle pojast saab
hiljem Omaijaadide dünastia (661-750) esimene
kaliif, hakkab moslemiks

632 – Prohvet Muhammedi (saws) palverännak
Mekasse ja surm
Pärsia troonile pääseb Yazdijird III, kes jääb Sassanii-
dide dünastia viimaseks valitsejaks ja kelle valitse-
misaja lõpul moslemid Pärsia Impeeriumi vallutavad

632-634 - kaliif Abu Bakr

633 – moslemid vallutavad enamasti araabldest
elanikega Pärsia Impeeriumi buffertsooni Hira, mis
saab nende esimeseks vallutuseks väljaspool Araa-
bia poolsaart
alustatakse ekspeditsioonidega Süüriasse ja Pales-
tiinasse

634-644 - kaliif Omar ibn Al-Khattab

644-656 - kaliif Othman ibn Affan

656-661 – kaliif Ali ibn Abu Talib (sünd. 602)

658-750 – **Omaijaadide dünastia**

711- maurid alustavad Tariq ibn Ziyadi juhtimisel
Hispaania vallutamist

711-712 – araabia-moslemi armee ekspeditsioon
Hinduse deltasse

720 – vallutatakse Barcelona ja Norbonne

732 – Tours'i ja Poitiers lahing (Charles Marteli vas-
tu)

750-1258 – **Abbassiidide dünastia**

762-763 – Bagdadi loomine

800-909 – Aghlabiidid (Põhja-Aafrika + Tuneesia +
Egiptus)

Harun al-Rachid (Abbassiidi valitseja) lubab Ifriqiya
valdused pärandatava õigusega Ibrahim ibn al-Ag-
hlabile, oma khorassaanlasest sõjaväejuhile, iga-aas-
tase maksu ja abassiidide ülemvõimu tunnistamise
eest.

819-1005 – **Samaniidid** – Iraani dünastia, iidse
preestrisuguvõsa alusepanijad

836 – Samarra loomine (Abbassiidid)

868-905 – **Tuluniidid** – arabiseerunud Türgi dü-

nastia, kes valitses Süürias, Egiptuses ja Palestiinas; alusepanija = sõjaväeori Tulun, kellest sai Abassiidi-de dünastia õukonnas ihukaitseväge juht

909-1171 – Fatimiidid – šiidi vastu-kalifaat Tuneesias, Egiptuses, Süürias ja Põhja-Aafrikas. Abu Abdallah al-Chiil õnnestub Aghlabiidid Ifriqiyast välja ajada. Ubaydallah al-Mahdist saab kaliif.

929 – Hispaania Omaijaadid (Abd ar-Rahman III) kuulutavad välja oma kalifaadi

945-1055 – Buyiidid – (Iraan + Iraak; šiidid) iraani dünastia

1001-1024 – Penjabi regiooni vallutamine

1017-1021 – uue religioosse koolkonna – druuzide – loomine; kummardasid Fatimiidide kaliifi al-Hakimi (996-1021) kui Jumala inkarnatsiooni

1038-1157 – (Suured) Seldžukiidid – türgi dünastia, valitses Afganistanis, Pärsias, Anatooolias, Iraagis, Süürias ja Araabia poolsaari; pärinesid Türgi Oghuzi kristlikust kogukonnast, kes hakkasid moslemiteks 960. aastal

(1056)1060-1147 – Almoraviidid (Al-Murabitiin,

Mrabte) (I – Abdallah ibn Yassin) – berberi dünastia, mis valitses Marokos, Mauritaanias, Lääne-Alžeerias ja Hispaanias (al-Andalus), asutasid Marrakechi (1062-1070) ja tegid sellest oma pealinna

1077-1308 – Seldžukiidid (Anatoolia või Rumi

Seldžukiidid) – Anatooliast pärit Türgi dünastia (Iznik (Nicee)), Suurte Seldžukiidide haru

1099 – I ristisõda (1096-1099), algatajaks paavst Urbain II, lõppes ristivägede Jeruusalema vallutamisega

1133-1269 – Almohadid – berberi dünastia, mis valitses Põhja-Aafrikas (Maroko, Alžeeria, Tuneesia, Liibüa) ja Hispaanias; al-muwahhidun (kes usuvad, et Jumal on 1); Ibn Tumart

1148 – peale Damaskuse kaotust hajub **II ristisõda** laiali

1169 – Saladinist (Salah ad-Din) saab Fatimiidide visiir

1189-1192 – III ristisõda

1171-1250 – Ayyubiidid
Salah ad-Din al-Ayyub (1169-1193) kukutab Fatimiidide kalifaadi, võidab tagasi Jeruusalema, viib Egiptuse taas Abassiidide kuningriigi koosseisu ja loob Ayyubiidide dünastia Egiptuse ja Süüria üle. Oma suure armulikkuse tõttu, mida ta Jeruusalema rahva vastu vallutades (1187) üles näitas, kutsuti teda „üllaks paganaks“. Ta lasi kristlased neid vigastama-

ta minema, peale sümboolse lunaraha maksmist, samas kui viimased olid 1099. aastal linna vallutades korraldanud tõelise veresauna. 1192. aasta rahulepingu kohaselt lubas Saladin kristlastest palveränduritele vaba sissepääsu Jeruusalema pühadesse paikadesse

1202-1204 – IV ristisõda – Konstantinoopoli vallutamine ristisõdijate poolt

1206 – Džinžis Khan (surn.1227) tunnistatakse kõigi türgi-mongoli rahvaste ülemvalitsejaks

1215 – mongolid vallutavad Pekingi

1217-1219 – V ristisõda

1227 - Džinžis Khani surma järel jagatakse tema hiigelsuur impeerium ta nelja poja – Jutši, Jagatai, Ogodai (suure khani tiitli pärija) ja Tuli vahel

1228-1229 – VI ristisõda – Jeruusalema läheb tagasi ristisõdijate valdusesse

1242-1243 – mongolid purustavad Seldžukiidid

1244 – ristisõdijate Jeruusalema valitsemise lõpp

1245-1246 – mongolite Penjabi ekspeditsioonide algus

1248-1254 – VII ristisõda

1250-1275 (1517) – Mamlukid (Egiptus)
Mamlukid olid sõjaväeorjad, sisse toodud Lõuna-Venemaalt; nad võtsid 1250. aastal Ayyubiidide käest võimu üle Egiptuses ja Süürias

1250-1390 – Kiptšakid – Kaukaasia tšerkessid, dünastia loodud Baybari poolt

1256-1335 – II-Khanid – mongoli dünastia, mis valitses Pärsiat, Iraaki, osasid Süüria valdusi, Ida-Anatooliat ja Kaukaasiat

1256 – Hülägü (Tuli poeg) vallutas Iraani, ründas 1258. aastal Bagdadi ja pani aluse II-Khanide dünastiale, kes võtsid 1295. aastal vastu islami (NB! Esmakordselt ajaloos võtab vallutaja võim vabatahtlikult vastu vallutatute religiooni!)

1258 – mongoli invasioon Hülägü-Khani juhtimisel, Abassiidide lõpp

1260-1277 – Baybari mamlukide dominatsioon

1260-1517 – Abassiidide fantoomkalifaat Kairos Mamlukide dominatsiooni all

1300-1923 – Osmanid

umbes 1300-1326 – Osmani valitsusaeg, pannakse alus Osmani impeeriumile

1308 – Anatoolia läheb mongolite otsevalitsuse alla

1354 – Osmanid alustavad Balkani poolsaare vallutamist

1370-1506 – Timuriidid – Timur Langi loodud dünastia

1360-1405 – Mongol Timur (1370-1405) võtab endale missiooniks taasluua mongoli impeerium; surub oma dominatsiooni peale Transoxianile, Pärsiale, Mesopotaamiale, osale Venemaast ja Anatooliale

1382 – Kaukaasia mamluk tšerkessid (1382-1389) ja sultan Barquq (1390-1399) haaravad võimu, mongolid rüüstavad Moskvat

1395 – Kuldse Hordi lagunemise algus, jagunemine erinevateks khaniriikideks: Astrahan (1466-1556), Kazan (1445-1557), Qasimov (1452-1681), Krimm (1430-1783)

1398 – mongolid vallutavad Timuri eestvedamisel India, Delhi hävitatakse

1453 – Osmanid vallutavad Konstantinoopoli

1501-1779 – Safaviidid (Iraan)

1501-1512 – šahh Ismail (1501-1524) ajab turkmenid Iraanist välja ja rajab sinna Safaviidide dünastia; duodecimani shiism saab riigi ametlikuks religiooniks

1514 – Osmanid võidavad Safaviidide käest Mesopotaamia ja Kurdistani

1516-1517 – Mamlukide Süüria ja Egiptuse alad lähevad Osmanite alla

1534-1574 – Osmanid lähevad edasi Põhja-Aafrikasse

1554 – Gruusiast saab Safaviidide provint

1555 – Safaviidide ja Osmanite sõja lõpp: Azerbaidžan läheb Safaviidide ja Iraak Osmanite kätte

1578 – Osmanid võtavad Safaviididelt üle Gruusia ja Kurdistani

1638 – Osmanid vallutavad Bagdadi

1757 – Briti Lääne-India Kompanii kontroll Bengali üle

1768-1774 – Vene-Osmeni sõda: Krimm läheb üle Venemaale

1779 – Kadžar Agha Muhammed vallutab Põhja-Pärsia

1786 – Teheranist saab Kadžarite pealinn

1798-1807 – Prantsuse ekspeditsioon Egiptusesse; peale prantslaste väljaviskamist saavutab Egiptus Muhammed Ali juhtimisel oma autonoomia; 1841. aastal saab viimasest sultani eeskostel pärandusõigusega Egiptuse asekuningas

1813 – Kaukaasia läheb uuesti Venemaa alla

1830 – algab Prantsuse okupatsioon Alžeerias

1832-1847 – Emiir Abd el-Kaderi juhtimisel võitleb Alžeeria Prantsuse kolonisatsiooni vastu

1839-1876 – Tanzimanide reformid Osmanite impeeriumis (moderniseeritakse armee, õigus, administratsioon ja haridus)

1857-1861 – Tuneesia saab konstitutsiooni ja seega konstitutsiooniliseks monarhiaks

1858 – India kuulub Briti kroonile

1863 – Marokost saab Prantsuse protektoriaat (Beclard'i konventsioon)

1876-1877 – Osmanite konstitutsioon

1881 – Mahdi ülestõus Sudaanis

1881-1883 – Tuneesiast saab Prantsuse protektoriaat (Bardo leping ja La Marsa konventsioon)

1882-1936 – Egiptus Briti okupatsiooni all

1906 – Pärsiast saab konstitutsiooniline monarhia

1908-1909 – Noortürkklased võtavad võimu oma kätte

1909-1925 – viimase Kadžari šahhi (Ahmed Mirza Šahh) valitsemisaeg (Iraan)

1914-1918 – I Maailmasõda; Osmani impeerium toetab keskvoime (Saksamaad)

1916 – Sykes-Picot leping – Inglismaa ja Prantsusmaa jagavad omavahel Lähis-Ida; Inglismaa taganeb eelnevast lepingust araablastega, kellele oli lubatud oma vaba riik, kui nood aitavad Liitlasi Osmanite impeeriumi vastu

1917 – Balfouri deklaratsioon – britid lubavad sionistlikul liikumisel teostada Palestiinas „jewish homeland“ projekti, kuid riigi loomist ei lubata

1920 – Rahvaste Ühendus annab Suur Britannia valdusesse Palestiina, Iraagi ja Transjordaania mandaadi, Prantsusmaale Süüria ja Liibanoni oma

1921 – Reza Khani riigipööre Iraanis

1922 – sultanaadi tühistamine (Türgi)

1923 – Türgi Vabariigi väljakuulutamine, presiden-

diks saab Mustapha Kemal Atatürk

1924 – kalifaadi tühistamine (Türgi)

1925 – Reza Khanist saab šahh – Reza Khan Pahlavi (Iraan)

1928 – Hassan al-Banna loob Egiptuses liikumise „Vennad moslemid“

1932 – Saudi Araabia loomine

1939-1945 - II Maailmasõda

1945-1947 – II Maailmasõja järgselt iseseisvuvad India, Transjordaania, Süüria ja Liibanon (1946), luuakse Pakistan (1947), kuulutatakse välja Indoneesia Vabariik (1945) ja moodustatakse Araabia Liiga (1945)

1948 – rahvusvaheliste lepingute vastaselt luuakse Iisraeli riik; esimene Iisraeli-araabia sõda

1952 – „Patriootlike Ohvitseride“ putš Egiptuses kindral Negibi ja kolonel Gamal Abdel Nasseri juhtimisel; tehakse lõpp monarhiale (1922-1952)

1956 – Iisraeli Siinai kampaania

1956-1957 – Maroko, Tuneesia ja Malaisia saavutavad autonoomia

1958 – putš Iraagis kõrvaldab võimult monarhia (1921-1958), kuulutatakse välja Iraagi Vabariik

1958-1961 – Egiptus ja Süüria ühinevad Araabia Ühendvabariigi loomiseks

1962 – Alžeeria vabadussõja lõpp (1954-1962) Prantsusmaa vastu; Jeemenis kuulutatakse peale imaam Ahmadi (1948-1962) surma välja Jeemeni Araabivabariik

1967 – Kuue Päeva sõda Iisraeliga, Iisrael okupeerib Gaza

1967 – kuulutatakse välja Lõuna-Jeemeni Rahvavabariik (millest saab hiljem Jeemeni Demokraatlik Rahvavabariik)

1968 – Indoneesia presidendiks saab kindral Suharto

1969 – Liibüas leiab aset Muammar al-Kadhafi juhitud sõjaväepuutš

1972 – Ida-Pakistanis luuakse uus riik – Bagladesh

1973 – Kippuri sõda Iisraeliga

1975-1990 – Liibanoni kodusõda

1978-1979 – islamirevolutsioon Iraanis; luuakse Iraani Islamivabariik, presidendiks saab ayatollah Ruhollah Khomeiny

1978-1979 – Camp Davidi kokkulepe – rahuleping Iisraeli ja Egiptuse vahel, mis näeb ette Egiptuse isoleerimist muust araabia maailmast

1979-1988 – Nõukogude Liidu okupatsioon Afganistanis

1980-1988 – Iraani ja Iraagi sõda (I Lahesõda)

1987-1993 – palestiinlaste I intifaada (ar k – „maharaputamine“; reeglina tõlgitud „ülestõus“ või „vastuhakk“) Iisraeli vastu

1990 – Lõuna- ja Põhja-Jeemen ühinevad, moodustatakse Jeemeni Vabariik

1991 – (II) Lahesõda; rahvusvaheline liit USA juhtimisel sunnib Iraaki Kuveidi aladelt lahkuma; alustatakse uusi läbirääkimisi Iisraeli ja tema naabrite (eelkõige Palestiina) vahel

1993 – Palestiina-Iisraeli vaheline **Oslo leping**

1994 – Iisrael ja Palestiina Vabastusorganisatsioon jõudsid kokkuleppele Gaza tsooni evakueerimises, välja arvatud juudiasustustega aladelt; läbirääkimised peaaegu katkestatud, kui üks juudist Läänekalda elanik tulistas Hebroni linnas palvetavate moslemite pihta ning tappis 29 inimest

1995 – II Oslo leping (Egiptuses), mille kohaselt jaotati Läänekallas kolmeks tsooniks (7% Palestiinale, 21% ühiskontrolli, 72% jäi Iisraeli alla); juudiäärmuslane mõrvab Iisraeli peaministri Yizhak Rabini

2000 – II intifaada – peale 21. aastat tõmbab Iisrael oma väed Liibanonist välja; terve maailm šokeeritud Iisraeli sõdurite poolt Gaza sektoris maha lastud pisikese poisi (Muhammed al-Durrah) pärast

2002 – Iisrael vallutab uuesti osaliselt vabastatud Läänekalda

2003 – rahvusvaheline USA, Suur Britannia, Austraalia ja Poola liit tungib sisse Iraaki, ettekäändes riigi tuuma- ja keemiarelva olemasolu

2004 – sureb Palestiina juht Yassir Arafat

2005 – Iisrael evakueerib Gaza okupeeritud tsooni, maa tagastatakse palestiinlastele

2008-2009 – Iisrael ründab Gazat, tuues ettekäändeks Hamasi raketirünnakud Lõuna-Iisraeli

Moslemipäevikud

MOSLEMINA KOOLIS

Olen väga närvis. Mul on homme esimene koolipäev. Uus kool, uued klassikaaslased ja õpetajad. Ma lihtsalt ei saa magada, see on nii põnev. Kas ma neile ka meeldin? Emme ütles, et ma kindlasti meeldin, sest ma olen armas ja heasüdamlik. Issi aga oli natuke mures, sest arvas, et teised lapsed ei saa minust aru. Ma ei näe ju eriti teistsugune välja. Nina on õiges kohas, mul on kaks silma ja suu. Aga ega välimus ei loe veel midagi. Emme on mulle alati öelnud seda, et olen hingelt ikka väga ilus. Ükskord ma küsisin temalt seda, et miks ta niimoodi arvab? Kas ainult sellepärast, et olen tema tütar? Tema vastas mulle: „Kullake, sa oled ilus seest oma hinge ilu pärast. Vaata, kuidas sulle meeldib teisi aidata: praegu oled siin minuga kooki küpsetamas, hetk tagasi tulid kuurist isa juurest ning eile ma kuulsin, et aitasid meie naabrit, keda sa isegi veel ei tunne. Vaat, sellepärast ongi sinu hing ilus“. Nüüd ma usun seda, mida emme mulle ütleb, ta seletas selle nii hästi ära. Pean magama minema, muidu jään homme koolis kogemata magama.

Olen käinud kuu aega oma uues koolis. Seal ei ole tore. Alustan siis põhjuse jutustamisega kohe algusest. Esimesel päeval kujunes mulle klassis hüüdnimi: terrorist.

Mulle see ei meeldi üldse, sest ma ei ole ju terrorist. See tegi meelega kurvaks. Minuga ei räägitud üldse.

Teisel päeval tuli kooli ka minu naabritüdruk, keda olin aidanud siis, kui me alles kolisime. Ta tuli minuga rääkima, ta istus lõunalauas koos minuga. Ta on tore tüdruk ja ta meeldis mulle. Läksime koos koju.

Kolmandal päeval läksime naabritüdruguga koos kooli. Nii hea oli teepeal juttu ajada. Rääkisime meie lemmikasjadest. Talle meeldisid samad asjad, mis mulle: maasikajäätis, kohupiim, ujumine, suvi ja päike. Klassis hakati teda norima. Teda noriti isegi rohkem kui mind. Läksime ikkagi koos ka koju. Ja käisime niimoodi koos veel paar nädalat kooli ja koolist koju.

Septembri keskel jäin ma natuke haigeks ja ei saanud kolm päeva koolis käia. Naabritüdruk lubas mulle õppimised tuua. Esimesel päeval ta tõi ja jäi peaaegu terveks õhtuks, teisel päeval tuli ainult korra ning kolmandal ei tulnud ta üldse. Ma kartsin, et ta jäi ka haigeks.

Kui ma kooli sain, siis nägin oma naabritüdrukut alles koolis. Tal oli vasakul põsel kole kriimustus, mille ümber ilutses lilla sinikas. Vahetunnis küsisin temalt, mis juhtus. Ta ei öelnud midagi, vaid läks tüdrukute väljakäiku. Ter-

ve päev ta lausa põgenes mu eest ning alles siis, kui ta hakkas koju minema, sain ta teepealt kätte. Kõndisime vaikselt kodupoole. Mul oli kõhus imelik tunne. Enne ma-jade juurde jõudmist ütles ta maha vaadates mulle: „Ma ei taha sinuga enam tegemist teha. Hoi end minust eemal“. Olin nagu puuga pähe saanud. Ta läks joostes kodu suunas. Hakkasin tänaval nutma ja jooksin koju.

Järgmine päev ei tülitanud ma enam oma naabritüdrukut ja jätsin ta rahule nagu ta oli tahtnud. Päeva lõpus, kui kedagi enam klassis ei olnud, küsisin õpetajalt, mis mu naabritüdrukuga juhtus, sest ma olin mures. Siis ütles õpetaja mulle, et meie klassis olev poiss viskas teda vahetunnis kiviga ja karjus, et ta olevat reetur. Mõtlesin selle peale terve öhtu. Olin kindel, et see oli minu pärast, sest see oleks ainus põhjus, miks ta minuga enam suhelda ei taha.

Enam ei tülitanud ma oma naabritüdrukut üldse. Nägin, kuidas ta hakkas teiste tüdrukutega suhtlema ning kuidas ta nendega koos naeris. Eriti märkasid seda, kuidas tema sinikas näolt taandus. Mul oli hea meel tema pärast, aga sisimas ma nutsin kogu aeg, sest minul ei olnud enam võimalus temaga koos naerda ja end vabalt tunda. Õpin palju, kuna ma ei taha üksinda mängida. Aitab sel-

lest, et ma lõunat üksinda süüa. Olen klassi parim õpilane. Miks ma küll sellest täit rõõmu ei tunne?

Mind paneb mõtlema, miks näevad inimesed minu riideid ja usku, kuid mitte mind ennast? Miks need, kes vähegi tahavad minuga suhelda, ära hirmutatakse? Nii ei saa ju mind keegi kunagi tundma ja mõistma. Need jutud, mis minust räägitakse on ju valed, aga miks kõik neid usuvad? Ma ei ole ju terrorist!

Ma loodan, et nad kunagi mõistavad, et maailm ei ole must-valge. Sest mina olen roosa nagu maasikajäätis.

Krista T.

Maailm ei ole must-valge, sest mina olen roosa nagu maasikajäätis.

BAHRAIN

pärlid, palmid ja moslemid

Tõlkinud ja koostanud: Amina Bahrainist

As-Salamu Aleikum Wa Rahmatullahi Wa Barakatuh!

Tervitus siit soojast Bahrainist!

Õhutemperatuur on juba tõusnud üle 30-kraadi päeval ja on tunda, et suvi pole enam kaugel. Suvi on kohalikus mõistes ikka ju tugevalt üle 40-kraadi!

Mõned päevad on olnud siin üsnagi tugev tuul, mis on keerutanud üles liiva ja kui olen väljas liikunud, siis on tunda, kuidas liiv paitab põski ja ka suus krõmpsuvad liivaterad.

BAHRAINI GP 2010 ehk Vormel-1 võistlused said õnnelikult läbi. Peavõistlus oli 14.märtsil. Piletid olid mitmes erinevas hinnaklassis, ehk igale taskule kohane ja igalühel võimalik tulla kohapeale, kes tahtis.

Kuna vormeliraja läheduses asetseb Bahraini Ülikool, siis alati eraldadakse ülikoolile teatud hulk priipääsmeid. Nii, et ka üliõpilastel oli võimalus kohal olla.

Olen ise kogu elu olnud nõ vormelifänn, aga kunagi pole olnud võimalust olla seda vaatamas, nii, et ka minule oli see suur elamus olla esimest korda kohapeal ja kogeda ja näha kõike oma silmaga.

Minu koht oli peatribüünil, kuuendas reas, ehk siis nägin starti ja finišit oma silme ees; ka autasustamine toimus sealsamas.

Kohapeal olid ka Bahraini kuningas Hamad bin Isha Al-Khalifa ja tema poeg kroonprints Salman bin Hamad Al-Khalifa. Lisaks oli kohal ka Hispaania kuningas Juan Carlos. Kas see andis erilist õnne Alonsole... sest sai ju Alonso esimese koha!

Kogu võistlus oli väga hästi korraldatud. Üles oli ka seatud kaks lava, kus olid esinejad näiteks Aafrikast (tsirkusetrupp), Ameerikast (räpp-lauljad) jne jne.

Söögikohti oli igal pool ja nende ümber mõnusad puhkekohad koos varjuga, kus sai nautida oma einet ja lõõgastuda.

Sel aastal osales ka peale vaheaega vana meister Michael Schumacher Mercedesi tiimis. Kuid õnn oli seekord Ferraritiimiga, sest võtjaks said Alonso ja Massa. Kolmandaks jäi Lewis Hamilton ja neljandaks Sebastian Vettel ja siis Mercedesi tiimi Nico Rosberg ja alles kuuendaks vanameister M. Schumacher.

Lisaks on sel aastal ka vormeli 60-s juubel. Sel puhul olid Bahraini ka tulnud mitmed vanad meistrid-veteranid; saabudes ringrajale oma algsete vormel-sõidukitega. Kohal olid Mika Häkkinen, Damon Hill, Alain Prost, Nigel Mansell, Niki Lauda, Keke Rosberg, Alan Jones, Jody Scheckter, Mario Andretti, Emerson Fittipaldi, Jackie Stewart, John Surtees ja 83-aastane Jack Brabham. Nii palju siis vormelite teemast...

Selle kuu aja jooksul olen osalenud ka kahel väga heal seminaril.

Ühe seminari pidaja oli vapper India naine Dr. Shehnaz Shaikh. Tal on MD psühholoogias.

Ta on ka Mumbais asuva Tütarlaste Akadeemilise Islami Kooli rajaja ja juhataja. Tema töö selles koolis on erilise tähtsusega, kuna Indias on väga vaeseid inimesi, kel pole võimalust anda oma lastele haridust ja on ka väga haiged lapsed, kel väga rasked haigused.

Lisaks haridusele, mis selles koolis saab, annab ta seal lastele „Jumala mooduli“ õpetust, mis aitab tugevdada nende ellusuhtumist, annab jõudu haigustega võitlemiseks, raskustest ülesaamiseks.

Siin Bahrainis andis ta loenguid teemal: „Loomise eesmärk“ ja „Tee Paradiisi“.

Kõikides tema loengutes tuleb erilisel välja sõnum „Hinnake seda, mis teil on! Olge tänulikud selle eest, mis teil on!“

Ise, põdedes rasket kopsuvähki ja saades pidevalt kiiritusravi, on ta täis elujõudu ja suudab seda ka meisse kõigisse sisendada.

Ta rääkis, et ta oli paar aastat tagasi käinud palverännakul Mekas. Ta käis seal ratastoolis. Seal ta tundis haletsust enda üle, et ta peab olema ratastoolis ja on raskelt haige. Sellel reisil toimus temaga nagu mingi imeline muutus: ta sai suure doosi positiivset jõudu, mis muutis tema suhtumist täielikult.

Ta hakkas mõtlema hoopis teisiti: milleks nutta ja end haletseda? Ma olen üks õnnelik, kes on saanud sellele teekonnale. On nii palju inimesi, kes tahavad seda nii väga ja neil ei ole see võimalik. Miks nutan, et üks kops enam ei toimi; mul on ju teine kops veel olemas? Miks peame nutma, et kaotasime käe, rinna, jala? Mõtleme sellele, et meil on veel teine käsi, teine jalg, teine rind...

Ehk mõtleme, näeme, hindame SEDA, MIS MEIL VEEL ON. Tunne rõõmu igast väikesest hetkest, igast väikesestki asjast...

ELU ON TEST meile kõigile... OLEME KÕIK SIIN MAAILMAS, MIS ON MEILE VAID TESTIKS!

Jumal ei anna meile kunagi suuremat koormat, kui me suudame kanda.

Temalt õppisin ma:

Tuleta ALLAHit meelde rohkem, kui varem!

Ole tänulik selle eest, mis Sul on!

Laienda oma kannatusepiiri, sest see on TEST Sinu Loojalt!

Paranda ja suurenda oma USKU ja SUHET ALLAHisse ja kõigesse, mis Ta on loonud!

Kui elu annab Sulle 100 põhjust NUTTA, siis NÄITA, et Sul on 1000 põhjust NAERATADA!

Vaata oma minevikku ilma kahetsuseta!

Kohtle oma OLEVIKKU enesekindlusega!

Valmistu TULEVIKUKS ilma kartuseta!

Hoia oma usku Allahisse!

Mõtlege erinevalt ja POSITIIVSELT!

Naudi IGA PÄEVA, mis Sa elad, süda täis TÄNULIKKUST LOOJA VASTU!

Veel oli mul õnn olla kuulsa Nigeeriast pärit inglannast ema ja nigeerlasest isaga õpetaja Nuru Lemu koolitusel ja loengutel.

Ta on suure Da'wah Instituudi rajajad Nigeerias, väga tuntud nii Aasias kui ka USAs, Austraalias ja siin Lähis-Idas.

Osalesin tema workshopil „Train-the-Trainers – Courses in Islam and Dialogue“. See oli kahepäevane hommikust-õhtuni koolitus, kus käisime läbi islami kultuuri alates nimedest, riietusest jne. Lisaks oli teine päev koolitust, kus õppisime Koraani autentsuse kohta.

Oleksin väga rõõmus, kui saaksime ka tema oma loengute ja koolitusprogrammiga Eestisse! In ša Allah!

Siin on seekord kõik minu uudised ja tükike mu elust-olust.

Ma' as-salaama!
Ilusat Kevadet kõigile!

Amina Bahrainist

ELU EESMÄRK

Tõlkinud ja koostanud: Amina Iirimaalt

KLATŠ JA LAIMUJUTT

Kõik kiitused on Allahi väärilised. Palume Temalt abi ja andestust. Otsime Allahilt pelgupaika meie hingede ja tegemiste kurjuse eest. Kellele iganes Allah näitab teed, mitte keegi ei saa teda eksitada ja keda iganes Allah on eksiteele viinud, mitte keegi ei saa teda õigele teele juhatada. Tunnistan, et ei ole teisi jumalusi Allahi kõrval ja ainult Tema ainsana väärrib õigsuses ülistamist ning tunnistatan, et Muhammad (*salla Allahu alaihi wa sallam*) on Tema sulane ja sõnumitooja.

„Oo inimkond, olge teadlikud oma kohustusest oma Isanda ees, kes lõi teid ühest hingest ..”¹

Parim kõne on Allahi Raamat ja parim juhtimine on Muhammadi (*salla Allahu alaihi wa sallam*) juhtimine. Olge teadlikud uudsustest (innovatsioonidest), sest iga uudsus on uuendus ja iga uuendus on kõrvalekaldumine (tõelisest teest) ja iga kõrvalekaldumine on Tules.

Allahi saatis Tema Sõnumitooja Muhammadi (*salla Allahu alaihi wa sallam*) kogu inimkonnale. Ta saadeti selgitamaks islamit. Ta tõi selgust lubatud (*halal*) ja keelatud (*haram*) asjadele.

Ta tegi kindlaks selle, mida Allah oli neile käsuks pannud ja mida neile keelanud. Selle selgitatu hulgas oli ka *al-ghiiba* (klatš) ja *an-namiima* (laimujutt), mis nendest kahest lubatud ja keelatud.

AL-GHIIBA – KLATŠ

Klatš on isiku omadustest või tegudest kurjasti rääkimine. See kergesti keele peale tuleb, Saatana poolt ilusaks maalitud lõksutamise, on islamis keelatud; õigemini seda loetakse isegi suurtemate pattude hulka.

Kui te kuulete kedagi taga rääkimas, siis keelake tal

¹ tähendus suurast *an-Nisa* 4:1

seda teha, nagu kui te näeksite kedagi söömas kellegi ihu, siis keelaksite seda tal teha. Allah ütleb: „Oo teie, kes te usute, hoiduge kahtlusest.

Tõesti, veidigi kahtlust on patt. Ärge luurake üksteise järele ega klatšige üksteist. Kas keegi teist sooviks süüa oma surnud venna liha? Seda te jälestaksite.”²

Tõenäoliselt karistatakse klatšija Ülestõusmispäeval sellega, et teda pannakse sööma nende kõigi ihu, keda ta oli taga rääkinud. Neid „serveeritakse” talle surnutena. See ei ole kaugeltki ahvatlev. Sellepärast peakski iga moslem teisele nõu andma ja teda juhatama õigsuse poole, kui ta näeb temas viga, mitte aga teda maha tegema. See on vajalik loomaks usus tõeliseid suhteid.

Prohvet Muhammad (*salla Allahu alaihi wa sallam*) möödus inimestest, kellel olid vasest sõrmeküüned, millega nad kriimustasid oma nägusid ja rindkeret. Ta küsis: „Gaabriel, kes need on?” Ingel Gaabriel vastas: „Need on inimesed, kes söövad teiste ihu ja mustavad nende au.”

Ta (*salla Allahu alaihi wa sallam*) lausus: „Oo teie, kes te olete tunnistanud usku oma keeltega, kuid teie südamed ei ole küllastatud sellega! Hoiduge moslemite klatšimisest, ärge otsige nende vigu.”

Mõnikord tagaselja rääkijad mängivad ilmsüütuid, kui neile antakse nõu see inetu harjumus hülgata. Nad ütlevad, et räägivad tõtt. Prohvet (*salla Allahu alaihi wa sallam*) on aga lausunud selle kohta järgmist:

„Kas teate, misasi on keelepeks?” Nad vastasid: „Allah ja Tema Sõnumitooja teavad paremini.” Ta lausus: „See on millegi mainimine oma venna kohta, mis talle ei meeldi.” Küsiti: „Kuid kui tal tegelikult ongi väidetavad vead?” Ta vastas: „Kui see on tõsi, mida sa räägid oma vennast (usus), siis oled ikkagi süüdi temast klatšimises. Kuid kui see ei ole tõsi, mida sa temast räägid, siis oled

² tähendus suurast *al-Huzuraat* 49:12

süüdi teda mustamises.”³

Allahi Sõnumitooja (*salla Allahu alaihi wa sallam*) valgustas seda ummat (kogukond; vendlus) sellega, et tühja jutu rääkimine on isiku tõelistest vigadest mainimine. Ent halvem veel on teha juttu sellistest vigadest, mis ei vasta tõele.

Kuigi tagarääkimine on islamis kahtlemata keelatud, on ka olukordi, kus see on lubatud ja isegi vajalik ning kasulik. Nendel juhtudel ei ole tegemist klatšimisena. Korra-nist loeme:

„Allahile ei meeldi kui kuri kõne avalikustatakse, välja arvatud selle poolt, kes on olnud rõhutud.”⁴

Allpool mõned näited lubatud tagarääkimisest Sunnast:

Edastaja Aiša (*radia Allahu anha*), kes lausus:

Ühte meest mainiti Prohvetile (*salla Allahu alaihi wa sallam*), seega ta ütles: „Kui kuri vend ta on hõimule.” Kui too mees sisenes, rääkis Prohvet temaga heatahtlikult.” Ma küsisin: „Oo, Allahi Sõnumitooja, sa ütlesid seda mida ütlesid ning seejärel vestlesid temaga lahkelt?” Ta vastas: „Oo, Aiša. Inimestest on kõige kurjem see, kes kaotab lootuse inimestesse või see, kes lööb käega inimestele, kartes nende süüdimatust.”⁵

Fatima bint Qays (*radia Allahu anha*) lausus: „Prohvet (*salla Allahu alaihi wa sallam*) tuli, seega ma ütlesin talle: ‘Abul-Džahm ja Mu’aawiya on palunud minu kätt.’ Ta ütles: „Mu’aawiyal ei ole vara, ta on suures hädas; Abul-Džahm aga lööb naisi.”⁶

Edastaja Aiša (*radia Allahu anha*): Prohvet (*salla Allahu alaihi wa sallam*) ütles: „Ma arvan, et too ja too ning too ja too, ei tea midagi meie religioonist.”⁷

Lõppkokkuvõttes etteheitmine ei ole keelepeksmine järgmistel asjaoludel:

Kui keegi on rõhutud,
kui keegi on tuntud millegagi ja hoiatatakse,
kui keegi on avalikult sõnakuulmatu,
kui keegi otsib legaalselt otsust,
kui keegi otsib abi kurja eemaldamiseks.

AN-NAMIIMA - LAIMUJUTT

Laimujutt on teine kasvav haigus peale keelepeksu. See on inimestevaheline kõne, mille kavatsuseks on korrupsiooni levitamine ja inimestevaheliste suhete hävitamine. Laimajat ootab hauas karistus ning samuti Põrgutuli.

Edastaja Hudhaifa (*radia Allahu anhu*): „Ma kuulsin Prohvet Muhammadi (*salla Allahu alaihi wa sallam*) lausumas: „Kuulujutu levitaja ei sisene Paradiisi.”⁸

Kord möödus Muhammad (*salla Allahu alaihi wa sallam*)

3 Hadith Abu Hurairalt (*radiya Allahu anhu*), Muslim (2589)

4 tähendus suurast än-Nisa 4:148

5 Bukhari (6054)

6 Muslim (1480)

7 Bukhari (6067)

8 Muslim (189)

kahest hauast ja ütles: „Neid (nende haudade elanikke) karistatakse praegu millegi eest, millele ei olnud raske vastu panna. Üks neist oli hooletu enda puhastamisega peale urineerimist ja teine levitas laimujutte.”⁹

MITTE KELLEGI SÖBER¹⁰

Mina olen laimujutt. Mul ei ole austust õigusemõistmisel. Ma vigastan tapmiseta. Murran südamed ja rikun elud. Olen kaval, pahatahtlik ja tugevnen vanusega. Mida rohkem mind korratakse, seda rohkem ka usutakse.

Minu ohvrid on abitud.

Nad ei saa end minu eest kaitsta, sest mul ei ole nime ega nägu.

Mind on võimatu lõksu püüda.

Mida rohkem proovid, seda tabamatumaks ma saan.

Ma ei ole kellegi söber.

Kunagi ei saa olema sama, kui ma juba maine tuhmistan.

Ma kukutan valitsused ning halvan abielud.

Hävitan karjäärid ja põhjustan unetuid öid, südamevalu ja seedehäireid.

Ma ajan süütud inimesed patjadele itkema.

Isegi minu nimi sisiseb. Olen kuulujutt.

Ma loon pealkirju ja ajan peavalusid.

Enne kui kordad lugu, küsi endalt:

Kas see on tõsi? Kas see on ohutu? Kas seda on vaja?

Nagu keelepekski, on laimujuttude rääkimine lubatud teatud juhtudel, kui see toob kasu. Näiteks isik võib teistele teada anda kellegist, kes üritab kahju korda saata, et olla temast teadlik.

SEEGA MOSLEMID, HOIDKEM OMA KEELT. ÄRGEN HÄVITAGEM ENDID. PIDAGEM MEELES, ET ABSOLUUTSELT KÕIK MEIE TEOD SALVESTATAKSE. NEED SAAVAD MEILE ETTE „KERITUD” KUI AEG ON KÄES. SEEJÄREL PEAME VASTUST ANDMA TEHTU EEST NING ASTUMA SINNA, KUHU MEIE LOOJA MEID ON VALINUD.

Prohvet Muhammad (*salla Allahu alaihi wa sallam*) ütles: „See, kes usub Allahi ja Viimsesse päeva öelgu midagi head või vaikigu.”¹¹

KASUTATUD KIRJANDUS:

Muhammad Saalih Al-Uthaimen – Warning Against Backbiting and Talebearing.

Aboo ‘Ammaar Yaasir al-‘Ataawee al-Atharee – A Clarification Concerning the Praiseworthy and Blameworthy Backbiting.

Amina vahendab oma mõtteid, tõlkeid ja niisama huvitavaid artikleid ka blogis - <http://meie-elu-juht-islam.blogspot.com/>

9 Bukhari (217)

10 Autor: (teadmata)

11 Bukhari

PEREKOND MRABTE

Meie saabumiskära kestab majas veel mitmeid päevi. Kui viimaks kõik omad ja veidi võõramadki on Mrabte minia ära näinud, võib perekonna tavapärase elu omasoodu edasi minna ja viin ka mina viimaks kõik näod ning nimed omavahel kokku.

Kes nad siis on, see perekond Mrabte, kelle juurde ka mina nüüd osaliselt kuulun, mis sellest, et ikka Hommikuna?

Isa Mohammed on üks ülimalt töökas mees. Ta tõuseb igal hommikul enne päikest ja asutab end kohe pärast palvust tööle. Kuulen ta väljapeetud, kuid võimukaid samme trepist alla tulemas, seejärel käib mõõdukas ukseprõmm ja läinud ta ongi. Varem teenis ta Maroko kuninglikus sõjaväes, kuid ka kõige karmimad mehed väisavad viimaks karmist sõjaväeelust ja nii läkski mu äi erru. Tasuks hea teenistuse eest väljastas Maroko kuningas talle taksolitsentsi, mida on Marokos väga raske saada ja mis maksab palju raha. Sellega ta nüüd elatist teenibki. Tegemist ei ole aga meie mõistes taksoga, vaid kaugliiniautoga. Kuna mägedes bussühendust kõigi väikeste kohtadega ei ole ja kaugeltki kõigil ei ole ka autot, on seatud sisse kaugsõidutakso süsteem. Niimoodi pääsevad inimesed ka kõige väiksematesse küladesse.

Igal õhtul tuleb mu äi koju, kaasas kotitäis apelsine, õunu või muud maiust lastele. Ta tervitab kõiki kättpidi ja istub

rahulikult lauda oma õhtusööki ootama. Kui see söödud, kutsub ta enda juurde kaks pere pisimat, et järele uurida, kuidas neil koolis on läinud; kiidab, kui laps on seda väärt, ning noomib, kui vaja; kindlasti uurib ka, kas kodused ülesanded on juba tehtud.

Nooruses jäid tal endal õpingud pooleli, ta lõpetas vaid põhikooli ja kuigi oli oma klassi parim õpilane, ei saanud ta keskkooli edasi minna, kuna ta isal ei olnud selleks piisavalt raha. Kooli eest ei tulnud maksta, aga internaat, toit ja kõik muu läks perele väga kalliks. Vanemate ainsa pojana pidi ta tööle hakkama ja astus sõjaväkke, kus oli hea teenistus. Tema pinginaabrist, klassi paremuselt teisest õpilasest, sai aga arst. Mustapha jutustab, et iga kord, kui isa oma vana sõpra kohtab, on tal tuju terveks päevaks rikutud ning ta kordab alatasa: „Mida ma küll endaga tegin, mida ma tegin?“ Nii kahju on tal õpingute poolelijätmisest.

Õppimine meeldis talle tõesti väga. Ja võib-olla just seetõttu nõuab ta ka oma lastelt maksimumi. Kui ta leiab lapsed õpikute asemel televiisori eest, on ta võimeline ka tõsiselt nende peale vihastama, samal ajal kurvast noomides: „Teil on kõik, mis vaja: õpikud, vihikud, kõht täis, võite ainult õppida, aga mis laiskuseus see ometi on, mis teid televiisori ette naelutab, kui teil veel kodused ülesanded tegemata on? Püsti ja otsekohe!“ Kaua ta aga kuri olla ei suuda, eriti kui asi puutub ta tütre Wafaasse, kes on eriliselt arukas plika ning paistab juba kaugelt isa lem-

mik olevat.

Hariduse soosimise teel on mu äi läinud lausa nii kaugele, et aegade jooksul on ta kokku ostnud pea terve raamatukogutäie igasuguseid raamatuid meditsiini, keeleteaduse, loodusteaduste ja muude ainete vallas – et lapsed võiksid neid uurida ning ehk tekib ka millegi spetsiifilise vastu huvi. Kahju, et keegi neid raamatuid siin eriti ei loe.

Mustapha on oma isa esimene laps. Vanem õde Najat meiega koos ei ela. Ta elab siiani oma kasuema juures Mrirtis, kuid on harjunud juba lapsest saadik veetma vaheaegu ja puhkust ema pere juures koos oma vendade-õdedega. Ametilt on ta õmblejanna ning see paistab silma ka tema lihtsast, kuid puhtast ja äärmiselt graatsilisest riietumisstiilist.

Järgmiseks on peres teine tütar Najat, kes on 22 aastat vana. Alates ema haigusest on ta olnud kodus perenaiseks ning oma noorema õe ja venna kamandajaks. Sellest on muidugi tohutult kahju, et noor inimene ei ole saanud oma elu elada. „Kuid ega mul midagi targemat selle lolli koolisüsteemi tõttu teha ei oleks,“ seletab ta ise mulle.

Jah, Maroko on koloniaalaeget koolisüsteemi küll palju muutnud, kuid suurelt osalt on see ikka veel Prantsuse süsteemi koopia. Näiteks on gümnaasiumi lõpueksamid positiivselt sooritanuil õigus astuda ülikooli ilma seal vastuvõtueksameid sooritamata. Kuna Maroko majanduslik olukord on raske ja siin on palju töötuid, käis veel mõne aasta eest palju inimesi ülikoolis vaid seetõttu, et neil polnud midagi targemat teha. Ma ei tea ühtki teist riiki maailmas, kus oleks nii palju mitmekordse doktorikraadiga töötuid kui Marokos.

Kuna see lõputu õppimine hakkas Maroko riigi niigi väikesele rahakotile käima, otsustati uue süsteemi (nagu näiteks meil Eestis) juurutamise asemel vana veidi muuta – see tähendab, et lõpueksamid saab sooritatud ning gümnaasiumi lõputunnistuse kätte vaid 40 protsenti parimatest eksamisooritajatest. Ülejäänud 60 protsenti võib oma aastatepikkuse tööga hüvasti jätta ja peab rahul olema põhikooli lõputunnistusega.

Sellise mugandusega vähendati tohutult ülikoolidesse astujate, seega ka riigieelarvelistel kohtadel õppijate arvu. Mis võib õpilasele olla frustrerivam kui see, et ta teeb aastaid lõpetamise nimel tööd ja siis jääb kõigest ilma? Aga kahjuks juhtub nii paljudega, kaasa arvatud Najatiga, kes tunnistab, et ei ole kunagi olnud geniaalne õpilane, kuid loll ka mitte.

Ka pere järgmist last, 20-aastast poega Lahcenit, tabas sama saatus. Tema aga elas seda tunduvalt raskemini üle, kuna 40 protsendi hulka pääsemisest jäi tal puudu vaid pool punkti. Ei aitanud ka järgmisel aastal uuesti üritamine – siis jäi puudu juba rohkem. Ülikoolist pidi ta niisiis loobuma ja leppima ametikooli infotehnoloogi haridusega.

Peres on veel üks tütar, 12-aastane Wafaa, kes juba praegu oskab oma karmi isa nii lihtsalt ümber sõrme keerata, et pole ime, et isa peab teda oma lastest kõige intelligentsemaks. Kui tüdrukult küsida, kelleks ta saada tahab, vastab ta kõhklemata, et arstiks, sest „keegi peab aitama neid lapsi, kes muidu koleda vähi tõttu oma emmedest ilma jäävad“. See mõte teeb silma märjaks...

Pere pesamuna on 10-aastane Aziz, kes ei ole küll nii taibukas kui ta õde Wafaa, kuid see-eest on tal energiat ja hulle ideid mitme koerpoisi jagu. Isa on ainus, kes teda

distsiplineerida suudab, teistel on ta täiesti üle pea kasvanud. Samas suudab ta ka kasulik olla: on äärmiselt tubli ja põhjalik koristaja, protesteerimata nõustub olema jooksupoisiks, kui poest on midagi vaja tuua, sest siis saab ta ka endale mõne pisikese boonuse ja täiesti asendamatu on Aziz siis, kui miski ei tööta. Poisil on kuldsed käed – mida iganes ta puudutab, see ka uuesti tööle hakkab, olgu see siis õmblusmasin või arvuti.

Peale isa ja laste on pereliige ka Tata. Ta tegelik nimi on Fatna ja ta on peres koduabiliseks olnud juba ligi 13 aastat; nii kaua, et keegi teda enam teenijaks ei pea, pigem tädiks või pisikeste puhul ema aseaineks. Tata sõna maksab vahel rohkemgi kui vanema õe või isegi isa oma. Muidu aga on Tata tüüpiline lihtne Maroko maanaine, kes ei karda ühtki tööd. Kooliharidust tal suurt ei ole, luge-da ega kirjutada ta ei oska, prantsuse ega inglise keelt samuti ei mõista, kuid raha oskab lugeda kui mõni vana raamatupidaja.

Juba oma Sorbonne'i õpingute ajal teadsin selle perekonna ajaloo kohta tänu araabia riikide ajaloo loengule rohkem kui nii mõnigi pereliige ise. Mrabtede perekond on nimelt üks berberi dünastiatest, mis valitses kord tervet Loode-Aafrikat ja osa Ibeeria poolsaarest. Klassikalises araabia keeles oleks nende nimi Al-Murabiti, kuid Maroko dialekti omapäraks on lasta võimalikult palju täishäälikuid kaotsi minna. Euroopa ajalookroonikates tuntakse neid Hispaania nimevariandi – Almoravid – järgi.

Just Almoravidide valitsusajal tõsteti pealinna seisusesse tänapäeval tuntud Maroko turismilinn Marrakech, mille algne nimi Mur-Akush tähendab berberi keeli „Jumala maa“. Sama linna nimest on tulnud ka Euroopas tarvitatav riiginimi – Maroko. Araabia keeles aga nimetatakse seda pärast islami Marokosse jõudmist *Al-Māmlākā l-Maghribiia* ehk „Lääne kuningriik“, kuna need olid islami impeeriumi kõige läänepoolsemad alad.

Peale Almoravidide on Marokot valitsenud veel mitmed teised berberidünastiad ning tänapäeval ei ole see enam mingi au.

Berberi naine. Allikas: *National Geographic*

Kes aga üldse on berberid? Ise nimetavad nad end *tamazigh*'ideks, mis nende keeli tähendab vaba rahvast ja on ühtlasi ka ühe nende dialekti nimetus. Berberiteks, ehk küll õigemini barbariteks, hakkasid neid nimetama

kunagi ammu roomlased, kes Põhja-Aafrika vallutamisel põliselanike kangekaelset vastuhakku barbaarsusena tõlgendasid. Kas pole kummaline vabaduse eest võitlemist barbaarsuseks nimetada? Oma maa ja vabaduse eest võitlev rahvas on ikka pigem vapper ning barbar on pealetungija.

Geneetiliselt on enamik marokolasi berberid – araabia verd on siia jõudnud väga vähe. Tänapäeva geeniteadus on ümber lükanud nii mõnegi ristiretkede aegse müüdi islami verisest pealetungist. Marokolased on sama geenikoodiga mis enamik Ibeeria poolsaare elanikest, veidi sekka ka muid Euroopa rahvaid – seetõttu on neid lihtne hispaanlaste või portugallastega segi ajada –, kuid araablastest ei ole suurt jälgegi. Kui väga otsida, võib mingil määral nimistusse lisada ka Marokost lõuna pool elavate rahvaste geene, kuid suuremalt jaolt on marokolased siiski pigem eurooplased kui aafriklased. Mingit verist araablaste vägede pealetungi, mõõgad ja koraanid võitlusvalmilt üles tõstetud, ei ole seega kunagi toimunud. Marokolased on araablaste vaid islamiga siia jõudnud keele ja kultuuri tõttu.

Kui jutt juba geneetika peale läks, siis huvitava näite võib tuua ka Lähis-Idast, nimelt Palestiinast, kuna sealne poliitiline olukord muudab asja veelgi põnevamaks. Nimelt on kaks suurt ja teineteisest sõltumatut USA teadlaste geeniuuringut tõestanud, et palestiinlasedki on araablaste vaid keele ja kultuuri tõttu, geneetiliselt on nad aga juudid ning neil on täpselt sama kood, mis põlvkondi lisraelis elanud juudidki. Palestiinlaste puhul ei ole niisiis tegemist araablastega, kes end juutide maale on sisse seadnud, vaid nende juutidega, kes Kristuse sõnumit kuuldes hakkasid kristlasteks ning hiljem islamist kuuldes enamikus moslemiteks. Ning taas kord on veriste vallutuste ja araablaste sundasustuse müüt ümber lükatud. Huvitav, miks küll sellest uudistest ei räägita? Oleks see ju terroriohust vahutamisele huvitavaks vahepalaks.

Kui aga uuesti berberite juurde naasta, siis ajalugu jutustab, et enne moslemiteks hakkamist olid nemadki kristlased, seda ajal, mil Põhja-Aafrika oli maailma üks tugevamaid kristluse kantse. Kui kristlik maailm 4. sajandil lõhestus kolmainsuse pooldajateks ning unitaristideks, jäid berberid unitaristide poolele, samal ajal kui Euroopa kolmainsuse pooldajad kuulutasid Nikaia kirikukogus ametlikult välja kolmainsuse doktriini. Kuna berberid olid juba kristlastena ainujumalakummardajad, ei olnud neil ka mõni sajand hiljem raske islamit vastu võtta – see oli nende usule lähem kui Euroopas omasoodu arenenud kristlus.

Kuigi berberi dialektid liigitatakse tänapäeval enamjaolt Aafrika keelte hulka, on nende päritolu siiski lahtine. Nimelt ei ole teadlased kunagi suutnud seletada asjaolu, miks berberi kiri, traditsionaalsed käsitöömotiivid ja muusika nii väga keldi omadele sarnanevad. Võhiku silm ei pruugi iiri motiividega vaasi berberi motiividega vaasist eristada osatagi. Ka on berberite hulgas suhtelises eraldatuses elavaid mäghõime, mille liikmed on siniste või roheliste silmade ning blondide või punaste juustega. Ehk oskab tulevik sellele müstilisele küsimusele vastuse leida, in ša Allah.

Marokolased ise ei paista oma juurtest eriti huvitatud olevat. Võib-olla kõlab see veidi liiga toorelt... ütleme siis nii, et see, mida nad ei tea ja millest mingit kasu ei või olla, neid eriti mõtlema ei pane. Siiski pani mind imestama fakt, et veel tänapäevalgi räägib ligi 40 protsenti

Tamazigh'i tüdruk. Allikas: Internet

marokolastest emakeelena mitmesuguseid berberi dialekte – see teeb kokku umbes 12 miljonit inimest! Koolis aga on neid dialekte õpetama hakatud alles väga hiljuti ja sedagi eurooplaste utsitamisel. Marokolastele endile on oluline mitte vägisi vanast kinni hoida, kui see minna tahab, vaid kasutada seda, mis on kõigile kättesaadav, seega araabia keelt.

Sain teada, et mu äia ema peale *tamazigh'i* dialekti midagi muud ei räägigi, kuid ei mu abikaasa ega tema õed-vennad seda dialekti ei valda. „Miks sa ometi ei hoiu oma esivanemate kultuuripärandit? Ja kuidas sa üldse oma vanaemaga niimoodi rääkida saad?“ Mustapha kehitab selle peale vaid õlgu: „Mu vanaema saab aru küll, mis ma Maroko dialektis ütlen, ta lihtsalt vastab *tamazigh'is* ja mina saan aru, mis tema räägib, aga vastan Maroko dialektis. Miks peaksime me oma elu keerulisemaks muutama? Kui araabia keel on see, milles on kirjutatud lõputult teaduslikke teoseid ning religioosseid õpetussõnu, miks peaks siis inimesi sundima *tamazigh'i* õppima ning seejärel kõike nende järeltulijate jaoks tõlkima? On loomulik, et rahvad ilmuvad ajaloo näitelavale ning kaovad sealt. Kas oled kunagi mõelnud, kuhu jäid vanad egiptlased, kuhu jäid sumerid? Ega neid kõiki korruga maha notitud. Ühel hetkel kaotas nende keel lihtsalt oma mõju ning asendati teisega. Vanasti ei teinud keegi sellest suurt numbrit. Miks peaks ka nüüd seda tegema ja midagi vägisi säilitama? Kui *tamazigh'ile* on määratud jääda, siis ta ka jääb. Kui ei, siis elu läheb selletagi edasi.“

Mingil määral näen siin mõtet, kuigi eesti keele ja eesti meele säilitamise vaimus kasvanuna on mul raske seda filosoofiat omaks võtta. Meelde tulevad aga mitmed korrad, kui oma õpingute jooksul pidin analüüsima Lähis-Ida vanades kultuuripiirkondades toimuvat ja avaldama oma arvamust: kas hoida teadlaste tarvis alles kultuurihälli säilmed või lasta tänapäeval elavatel ja ruumipuuduses vaevlevatel kohalikel sinna oma elamud rajada? Kui juba kaevama hakata, siis on ju terve Lähis-Ida kultuuri ja kunsti meeter meetrilt täis. Nii ei saaks keegi seal elada. Võib-olla on meil, eurooplastel, tõesti raske mõista, et vana ei kao tegelikult kuhugi, vaid killukesed vana maja müürist tassitakse laiali ja lapitakse paljude uute majade müüridesse, kus neil algab uus elu.

Mosleminaise käsiraamat

AUTOR: HUDA KHATTAB

Abielu

Islami seaduse järgi ei ole abielu mitte püha sakrament, vaid leping leping kogu eluks, mis vaid siis lahutusega kehtetuks tunnisatakse, kui enam muud väljapääsu ei ole. Abielu pole erinevate sugupoolte vaheline võitlus ega naise vangistamine, et teda halvasti kohelda, vaid pigem turvaline ja stabiilsus elu mõlema abielu poole ning nende laste jaoks.

„Teile on tehtud legaalseks paastuöödel olla vahekorras oma naistega. Nemad on teile rüüks ja teie olete neile rüüks ...“ (2:187)

PARTNERI LEIDMINE

Islamilikku viisi partneri leidmiseks kirjeldatakse kui korraldatud abielu, kuid see ei tähenda, et islam sunniviisilisi ning ebaõiglasid abielusid, kus noori tüdrukuid tunduvalt vanematele meestele naitakse, heaks kiidab. Islamis on läänelikud kohtingud ja kurameerimised keelatud. Abielueelsetest intiimsuhetest tuleb hoiduda; isegi teineteisel käest hoidmine või suudlemine käivad sinna alla. Paar tohib soovi korral teineteisega kohtuda, ent seda järelvalve all.

Tähtsaim on, eelkõige noortele neidudele, selles valikus viimane sõna jätta: teil on õigus öelda „ei“. Noored neid võivad sellises olukorras tunda piinlikkust, ent kui ollakse ikkagi väga õnnetu vanematepoolse valikuga, peab kindlasti oma arvamust avaldama, sest suu kinni hoidmine tähendab nõusolekut.

Abu Huraia (raa) jutustas, et Prohvet (saws) ütles: „Varem abielus naise ei pea abieluks nõustama ja süütuid noori tüdrukuid ei tohi naida enne, kui temalt on saadud nõusolek.“ Kui temalt küsiti, kuidas nõusolekut märgata, vastas ta, et neitsi nõusoleku märgiks on vaikimine. (Bukhari, Muslim)

Islami tavakultuuris valivad vanemad oma lastele abieluks partneri, ent Lääne moslemitel võib selline tugi hoopis puududa, nagu seda üksildased moslemid, kes siia tööle või õpingutele tulevad, või ka oma kodumaalt põgenevad, ei oma peresidemeid võõral maal. Ka uued moslemid, kes on islamisse astunud, ei saa oma mitte-moslemist perele partneri valikul loota. Neil on seega vaja abi oma vendadelt ja õdedelt islamis.

Üksikule, vallalisele ja varem mitte abielus olnud mosleminaisele, kellel puudub perekonna toetus, on vajalik wakil ehk juhendaja. Selleks peab olema keegi, kes on kogukonnas austatud ja kes aitaks õiget otsust langetada. Juhendaja peab olema aus ning juhinduma neu heaolust. Lahutatud või lesed võivad islami kohaselt ise oma partnerit valida.

Parem on siiski olla ettevaatlikum ning lasta ennast heade sõprade poolt nõustada, eriti kui abielluja on islamis uustulnuk.

Samuti on küsimärgi all abielupartnerite klassiline võrdsus – *al-kafa'a*. Islami ideaal on klassita kogukond, kus kõik moslemid on võrdsed ja kus kõik tulevased paarid on samal tasandil islamisse pühenduvad.

Õpetlased on inimese erinevatest olemustest teadlikud ja fakt on see, et erinevates kooslustes on ka erinevad klassid. Seda peab partneri valikul ka silmas pidama.

Samuti peab silmas pidama mitte ainult kuulekust, vaid ka sugulust, autunnet, elukutset ja haritust. Õpetlased soovivad naistel abielluda meestega, kel on sama või kõrgem staatus, meestel aga naistega, kel on sama või madalam staatus. Seda sellepärast, et naise ja laste

staatus ühiskonnas reeglina tõuseb või langeb vastavalt abikaasa päritolule. Kui aga naine staatuselt madalama mehega abiellub, võib ta oma staatuse kaotada ning see võib pereelu õõnestada.

Naistele, kes kogukonnasiseselt abielluvad ja abikaasade vanemaid hästi tunnevad, on kergem tulevase abikaasa staatusele järgi jõuda.

Mis puutub uusmoslemitesse, siis neil on ideaalpilt islamilikust võrdsusest ja arvatavasti ei ole moslemiriikides esinevad madalama klassi traditsioonilisest sotsiaalelust. Seetõttu on täiesti reaalne võimalus, et need uusmoslemid, avastades oma abikaasa madala või kõrge klassilise staatuse, saavad kultuurišoki osaliseks. Samuti juhtub, et uusmoslem abiellub mehega, kelle perekond pole usklik. Neil naistel on rohkem koormust võitlemaks mehe perega, kes islami on kõrvale heitnud, ja sellisel viisil erinevatel meetoditel naise elu pingestanud.

Sotsiaalne staatus pole küll olulisim, ent siiski kaalub iga naine enne abiellumist ka seda pikemalt ja ei peaks seetõttu üldse piinlikkust tundma, kui sotsiaalne staatus mosleminaise kriteeriumite nimekirjas tähtsaim punkt on.

Läänes elades peame leppima sellega, et mõned abielud on lääneliku iseloomuga ehk „armastusabielud“. Siinkohal ei oleks õige hakata selliste abielude üle kohut mõistma. Paljud inimesed läänes – kaasaarvatud moslemid! – ei teagi teistsugust viisi. Kui oleme kogukonna õpetamises nurjunud, ei ole meil ka õigust nende üle kohut mõista. Paljud islamisse astunud naised on teinud seda tänu oma sõbrale või abikaasale (ka mõningad islamisse astunud mehed on seda tänu oma abikaasadele teinud). Meie kohustuseks on neid toetada ning nende igapäevaelu islamiga kooskõlla viia. Paljud on selleks ka valmis. Kui moslemist partner on oma usus kindel ja otsekohene, on paaril suurem võimalus koos usus kasvada ja teineteist täiendada. Kui mees seda ei taha, on naisel temata kindlasti parem. Kuidas iganes ka olukord poleks, mosleminaisele on tema usuõdede toetus alati vajalik. Abikaasat otsides võib tihti sattuda ka petiste otsa. Hoiatuseks selliste eest on allolev loetelu:

Elamisloakütid. Lääne mosleminaised võivad selliste meeste ohvriks langeda, kes on rohkem elamisloast huvitatud, et hiljem kodakondsust taotleda, kui islamilikust abielust. Euroopas sündinud moslemitüdrukud ja nende perekonnad teavad, et kodumaalt meest valides võivad nad pettuse osaks langeda. Ka uusmoslemid on tihti petetud. Vaatamata südamevalule, mida see endaga kaasa toob, on selline islami kultuuri muster suurepäraseks vabanduseks migratsiooniametnikele, kehtestamaks karmimaid tingimusi legaliseerimiseks. Sellises olukorras on kannatajateks ausate kavatsustega moslemid. Ekstreemseimatel juhtudel kohtlevad elamisloakütid naisi väga halvasti ja hülgavad nad peale elalisloa saamist.

Sala-polügaamlased. Islamis on mitmenaisepidamine lubatud, aga Läänes mitte. Teisel naisel, kes on vaid islami seaduse järgi abielus, puuduvad Läänes igasugused õigused. Aususe ja õigluse kohaselt peavad mõlemad partnerid nii islami kui ka riigi seaduse järgi abielu sõlmima. Tulevasel pruudil on õigus teada, mitme naisega ta mees abielus on või mitmes naine ta oma abikaasale on, kaasaarvatud mehe võimalikud naised tema kodumaal (siinkohal pöörake tähelepanu elamisloaküttidele). Ka esi-

mene naine peab olema teadlik mehe tulevases uuest abikaasast. On teada üks juhus, kus mees abiellus kahe lähisugulasega samaaegselt, ilma et naisosapooled oleks sellest teadlikud olnud. See on aga haram. (Mehele on keelatud abielluda samaaegselt kahe õe või ema ja tütrega.) Selles loos, olgu see tõsi või mitte, on moraal: kui tähtis on abielus ikkagi avatus, seda eriti polügaamses abielus.

Õigused ja kohustused

Islam annab meile, kui naisele ja ka abikaasale, õigused ent samuti ka kohustused, mida ei tohiks unustada. Meil pole õigust nõuda kõiki oma privileege, kui unustame seejuures ka midagi endapoolse kohustusena anda. Loomulikult peavad ka mehed omi kohustusi järgima ja mitte ainult oma luksuslike privileega nautima, ent see on teine lugu. Viimsel Kohtupäeval küsib Allah meilt, mitte meie vendadelt, isadelt või abikaasadelt, mida olemes teinud. Abikaasa õigused ja kohustused on paljudes raamatutes ja ajaleheartiklites juba kirjeldatud ja seega teeme neist ainult pealiskaudse kokkuvõtte.

ÕIGUSED

Naisel on õigus toidule, elukohale ja riietusele. Selle kindlustamiseks on kohustused tema mehel. Mida iganes ta endale ei muretseks, peab ta muretsema ka oma naisele. Mehel pole õigus endale parimaid margirõivaid osta, samas kui ta enda naine vaid odavaimates kasutatud hilpudes käib. Naisel on õigus nõuda oma abikaasalt õiglast kohtlemist; naine pole mingil juhul ei vaimseks ega füüsiliseks poksikotiks, vaid hoopis mehele võrdväärseks kaaslaseks. Need kohustused on ka ühes hadithis kirjeldatud:

Bahz ibn Hakim (*raa*) jututras: „Ma küsisin Prohvetilt (*saws*), kuidas naist kohelda ja ta ütles: „Toida neid, nagu sa iseennast toidad, riieta neid, nagu sa ennast riietad ja ära löö ega alanda neid.““ (*Kanz al-'Ummal*)¹

KOHUSTUSED

Õpetlaste kohaselt on naiste tähtsaim kohustus abielu rikkumatuse kaitsmine. Selle alla kuuluvad järgmised kategooriad:

Seksuaalne vahekord. Naine ei tohi oma abikaasale vahekorra keelduda. Seda sellepärast, et islamis on abielu ainsaks seaduslikuks võimaluseks seksuaalselt aktiivne olla. Kui keelata abikaasale tema õigust, sunnib naine teda islami piiridest üle astuma. Peame olema teadlikud sellest, et mitte-islamilikus ühiskonnas on palju ahvatlusi ning võrgutusi ja abielupaar peab teineteist aitama, et õigel teel püsida. Loomulikult on see õigus kahepoolne; naisel on samuti õigus seksuaalvahekorrale.²

Diskreetus. Naine ei tohi iga ettejuhtuvaga oma pereasjadest rääkida. Eriti konfidentsiaalsed on abielupaari seksuaalsuhted ja nende avalikustamine on keelatud. Ent alati leidub inimesi, kellele ei meeldi kaamoslemite edu ja kes nende ebaõnne üle head meelt tunnevad. Peret puudutavaid asju on parem hoida pereringis.

1 Rahman, *Role of Muslim Women*

2 Rahman, *Role of Muslim Women*, lk. 129

Kuulekus abikaasale. See ei puuduta mitte ainult seksuaalsuhteid, vaid ka teisi abielus ettetulevaid olukordi. Naine tohib mehele kuuletumisest keelduda vaid siis, kui abikaasa nõuab naiselt asju, mis on islami seaduse vastu. Sellisel juhul on Allahile kuuletumine abikaasale kuuletumisest tähtsam. Näiteks kui naine tahab ramadaani ajal paastuda või palvetada ja tema abikaasa naist ühel või teisel viisil õonestada püüab, väib naine tema soove eirata. Samuti on tähtis märkida, et paastumata päevad peab tagantjärele paastuma ja naine peab selleks mehelt luba küsima; seda sellepärast, et naine peab mehe rahuldamiseks mil iganes, alati valmis olema.

Teine, kus naine peab mehele kuuletuma, on ühiskondlik elu. Mehel on õigus otsustada, keda oma abielumajja külla lubada ja keda mitte või kellega tema abikaasa võib lävida. Selge on see, et naine ei tohi vabalt mitte –mahramist meestega läbi käia. Samas on ka juhuseid, kus mees abikaasale teatud naistuttavatega sõbrustada keelab. Ainult mõtlematu mees keelaks oma naisele igasuguse sotsiaalse lävimise teiste naistega, kui aga keegi kindel inimene pereelule halba soovib ning oma „kõlakatega“ peret mustab või mingil teisel viisil abielu lõhukda proovib, on mehel õigus suhtlemisel selliste naistega piiranguid panna.

Truudus. See on loomulik, et nii naine kui ka mees on selleks kohustatud. Selle kohta võib Koraanis lugeda 4:34. Yusuf Ali kommentaaris seisab (Quran, Yusuf Ali, kommentaar 546), et naine peab mehele au ja omandit ning ka oma enda vooreslikkust kaitsma. Vooreslik naine on oma abikaasale truu ja tema käitumine on perekonnale kõrvaltoimeks. Paljudes islamimaades maailmas on pere au mõõdupuuks just naiste käitumine.

Naise truudusetus, kas siis tegelik või kartus selleks, on islamis ainuke põhjus, mil naise füüsiline karistamine on lubatud. Isegi siis on see viimane väljapääsutee ja lüüa võib vaid vää õrnalt. Mees ei tohi oma naist lüüa põhjusel, et söök liiga hilja lauale jõuab, lapsed elutoast seapesa teinud on või mees ise halvasti juhtub olema. Islam annab naisele õiguse olla abikaasa poolt õiglaselt ja väärikalt koheldud. Halba kohtlemist ei pea taluma!³ Enamuses on ju nii, et naine võtab enda vastutada enamuse kodustest toimetustest, kui mitte kõik. Osad õpetlased ei pea koduseid toimetusi ainult naise kohustuseks. Traditsionaalses peres kus mees terve päev tööl on ja naine kodus, on loomulik, et naine kõik kodused toimetused enda kanda võtab – kuigi mehed Prohveti (*saws*) eeskujul järgima peaksid ning seejuures naisi aitaksid (kasvõi vahetevahel!). Eriti on abi vajalik siis, kui kodus on väikesed lapsed, kelle eest hoolitsemine juba täiskohaga töö on. Iga pere peab ise oma rütmi ning programmi paika panema; kui naine tööl käib, peab mees abistama või kodus duabilise muretsema. Järgmine hadith on selle kohta:

'Umar ibn al-Khattab (raa) ütles, et kord tuli üks mees tema majja oma naise peale kaebama. Kui mees ta ukseni jõudis, kuulis ta 'Umarit naist mehe peale karjumas ja pragamas. Seda kuulnud, mõtles mees tagasi minna, kuna 'Umar oli samas olukorras, kui kaebaja. 'Umar (raa) nägi meest tagasi minemas, seega kutsus ta enda juurde ning uuris külastuse põhjust. Mees ütles, et oli tulnud tema juurde kaebusega oma naise suhtes ent pöördus tagasi, kuna nägi, et kaliif sa-

³ Darsh, publitseerimata vastus Usra – The Muslim Family Magazine lugejalt

*mas olukorras oli. 'Umar (raa) ütles mehele, et ta oma naise käitumist tolereeriks, kuna ka naisel on tema üle teatud õigused. Ta ütles: „Kas pole tõsi, et ta valmistab mu söögi, parandab mu riided ja toidab mu lapsi, seega säästab ta mind muredest palgata kokk, pesunaine ja lapsehoidja, kuigi tal pole seaduslikult ühtki kohustust kõiki neid töid teha? Peale selle naudin mina puhkust ja ta hoiab mind tegemast sündsusetuid asju. Seega on sullegi parem, kui sa sama hoiaku võtad.“*⁴

Loomulikult ei tähenda see, et mees kõiki pragamisi kannatama peab. Me kõik peame endast parima andma oma paha tuju ja kurja keelt talitseda; ent keegi pole täiuslik. See lugu annab meile eelkõige vihje, et abielus on andmine ja saamine mõlemipoolne. Loomulikult on abielus tõuse ja mõõnasid, isegi lahkkelisid, ent abielu peab siiski olema stabiilne ja tugev.

KOKKUVÕTTEKS

Abielu nõuab ühist pühendumust. See nõuab aega. Mõlemad partnerid peavad abieluks valmis olema ja ei tohi lahtuses näha lihtsat väljapääsu omavaheliste probleemide lahendamiseks. Et abielu õnnestuks, nõuab see nii andmist kui ka võtmist, veidi huumorit ja sügavat pühendumust islami printsiipides nagu ka abielus endas, mis on üheks islami kohustuseks. Abielu kohta on palju kirjas Koraanis, hadithites ja muus islamikirjanduses. Ülejäänud aga jääb terve mõistuse hooleks.

.....

Järgmises numbris - Lahutus.

⁴ Retsiteeritud Rahman, Role of Muslim Women, lk. 149

Pudrupotike keeda...

Autor: Sarah

MAROKO KALASUPP

1 l Kalapuljongit
200g forell või lõhe
200g kohafilee
100g krevetid (hiidkrevetid ja pisemad)
200g Rannakarbid
200g Kartulid
1 tk porgand
1 tk sibul
1 tk Punane sibul
sool, pipar
ingveripulber
näpuotsaga jahvatatud paprikat
Cayenne'i pipar Tšillipulber Kaneel
1 väike pakk tomatipüreed

Lisa kalapuljongile tükeldatud kartul ja porgand, sool, piprad, ingveri- ja paprikapulber, tomatipasta ja kaneel. Hauta, kuni kõik on pehme. Poolel hautamisel lisa viilutatud sibulad. Enne lõppu lisa kalalised: forell, koha, krevetid ja karbid. Lase väga kergel tuel vaikselt podiseda, kuni vedelikule hakkab kate peale tekkima. Sega suppi üsna sageli. Enne serveerimist lase jahtuda ja kaunistada tilliga.

MAROKO HARCHA

Harcha on Marokos pannil praetud sai, mis on valmistatud mannast, võist ja piimast. Harcha on Marokos tuntud hommikusöök, mida serveeritakse soojalt, meega, moosiga või hoopiski võiga.

2 kl (250g) peent mannat
3 spl suhkurt
2 tl küpsetuspulbrit
¼ tl soola
½ kl (125g) pehmet võid
½ kl (120ml) piima

Sega kokku manna, suhkur, küpsetuspulber ja sool. Lisa või ja kasutades käsi lisa või taignasse. Sõtku tainas. Lisa piim ja sõtku kuni tainas on parajalt niiske ja lihtsasti vormitav. Vajadusel lisa supilusikatäis piima. Vooli tainast ümmarguse kujuga pallid ja vajuta need lamedaks. Lase veidi seista, kuni pann soojeneb. Küpseta pannil madalal kuumusel 7-10 minutit mõlemalt poolt, kuni harcha on saavutanud kergelt pruunika värvuse, nagu pannkooki. Serveeri soojalt, kas moosiga või meega või muu meelepärasega.

KORAANINURK

93. SUURA – AD-ḌUHĀA – HOMMIK (11 ÄJÄT)

	Jumala, kõige Armulisema, Halastavama nimel.	bismillāhi r-rahmāni r-raḥiim.	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
1	Hommiku ¹ 2 nimel	wa ḍ-ḍuḥāa	وَالضُّحَىٰ
2	ja vaipse öö nimel ³ ,	wa l-leili idāa sāžāā.	وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ
3	su Isand ei ole sind hüljanud ega vihanud ⁴	māā wāddā‘ākā rabbukā wa māā qalāā.	مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ
4	ja Teisoolsus on tõesti sulle parem kui Siinoolsus ⁵ .	wa lāl-āāḥirātu ḥairul-lākā min āl-uulāā.	وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ
5	Ja tõesti annab su Isand sulle ja sa oled rahul.	wa lāsāwfā ju‘tiikā rabbukā fātarḍāā.	وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ
6	Eks leidnud Ta sind orvuna ja andnud sulle peavarju,	ā lām jāžidkā jātiimān fā‘āwāā.	أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ
7	eks leidnud Ta sind eksinuna ja juhatanud sind,	wa wāžādākā ḍaalān fāḥādāā.	وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ
8	eks leidnud Ta sind vaesena ja teinud sinust rikka ⁶ .	wa wāžādākā ‘āā’ilān fā‘āgnāā.	وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ
9	Seega, orbu ära rõhu ⁷	fā āmmā l-jātiimā fālāā taqḥar.	فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
10	ning palujat ⁸ ära peleta,	wa āmmā s-sāā’ilā fālāā tānhār.	وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ
11	vaid oma Isanda heldusest jutusta ⁹ .	wa āmmā bi-ni‘māti rabbikā fāḥādḍiṭ.	وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

¹ Hommikuse päikese heledus (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

² Abu Hurairah (رضي الله عنه) jutustas: Minu sõber (Prohvet) soovitas mul teha kolme asja: 1) paastuda kolm

³ Ka „ja õõ nimel, kui see pimedusega katab”. (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

⁴ Jundub bin Sufyan (رضي الله عنه) jutustas: Kord jäi Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) haigeks ja ei saanud kaks või kolm õõd oma õõpalveid (*tahazzud*) sooritada. Siis tuli üks naine (Abu Lahabi abikaasa) ja ütles: „O Muhammed, su saatan on su vist maha jätnud, sest ma ei ole teda kaks või kolm õõd sinuga näinud!“ Selle peale ilmutas Jumal: „Homniku nimel ja vaikse õõ nimel, su Isand ei ole sind hüljanud ega vihanud ...“ (93:1-3) (Sahih Al-Bukhari 6/4950, ka Ahmad 4:312, Muslim 3:1421, Tuhfat Al-Ahwadhi 9:272, Al-Kubra 6:517, At-Tabari 24:485, 486)

⁵ Abdullah bin Masud (رضي الله عنه) jutustas: Jumala Sõnumitooja lamas kõrretil ja see jättis ta küljele jäljed. Kui ta üles tõusis, hakkas ta oma külge hõõrma. Ma ütlesin: „O Jumala Sõnumitooja, kas lubad, et laotame sellele kõrretille midagi pehmet?“ Ta vastas: „Mul ei ole selle maailmaga midagi pistmist. Tähendamissõna minust ja sellest maailmast on nagu ratsanik, kes puuvarjus puhkab, seejärel aga lahkub ning selle maha jätab.“ (Ahmad 1:391)

⁶ Abu Hurairah (رضي الله عنه) jutustas, et Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Vara ei mõõdeta mitte omandi külluse vaid hinge rikkuse järgi.“ (Fath Al-Bari 11:276, Muslim 2:726)

⁷ Qatadah (رضي الله عنه) ütles: „Ole orvule nagu halastav isa.“ (Al-Qurtubi 20:100)

⁸ St ükskõik keda, kes palub abi või teadmisi (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

⁹ Abu Hurairah (رضي الله عنه) jutustas, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Kes ei ole inimestele tänulik, see ei ole tänulik ka Jumalale.“ (Abu Dawud 5:157)

94. SUURA – AŞ-ŞARĤ – AVAMINE (8 ÄJÄT)

	Jumala, kõige Armulisema, Halastavama nimel.	bismilläähi r-raĥmääni r-raĥiim.	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
1	Kas Me ei ole avanud su ¹⁰ rinna ¹¹	ä läm naşrah lâkä şadruk.	أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ
2	ja sinult ära võtnud su koorma ¹² ,	wa waða'nää 'änkä wizrak.	وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ
3	mis vaevas su selga	älläđi anqađ zăhrak.	الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ
4	ja tõstnud kõrgele su tuntuse ^{13?}	wa räfä'nää lâkä đikrăk.	وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ
5	Sest tõesti, iga raskuse juurde käib kergendus.	fäinna mä'ä l-'usri jusraa.	فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا
6	Tõesti, iga raskuse juurde käib kergendus.	innä mä'ä l-'usri jusraa.	إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا
7	Kui oled lõpetanud ¹⁴ , siis tõuse	fäidää fağarta fanşab.	فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ
8	ja oma Isanda poole oma palved pööra ^{15 16} .	wa ilää rabbikä fargăb.	وَأِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

¹⁰ Mõeldud on Prohvet Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) (Tafsir Ibn Kathir, suura 94), kuid sama võib öelda ka iga inimese kohta, kes on pöördunud Jumala poole – vaata ka 6:125.

¹¹ St avanud südame ning lasknud sinna sisse valguse, kindlustunde ning usu. (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

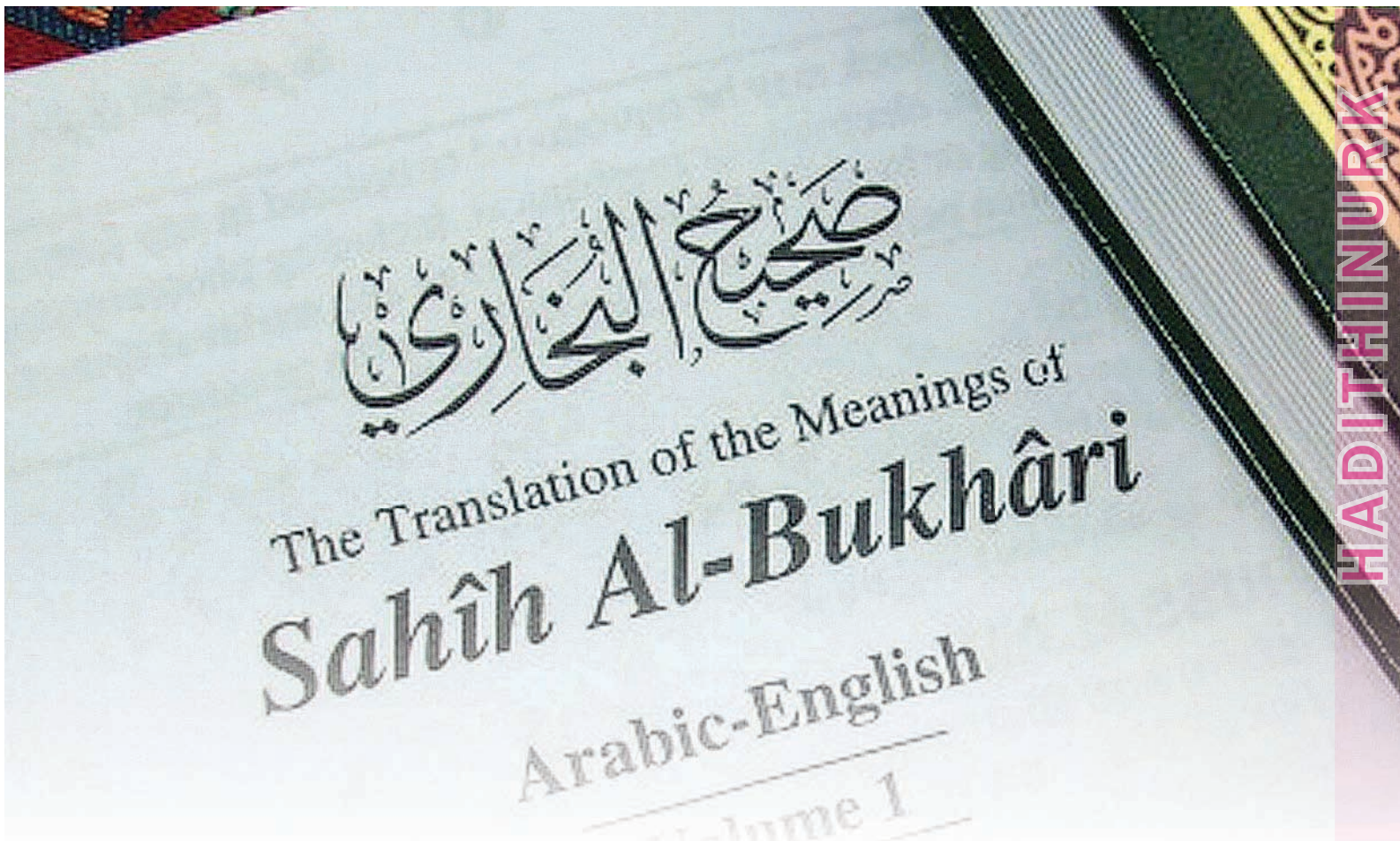
¹² St andeks andnud kõik eelnevad patud. Võib tähendada ka, et Jumal on ära võtnud Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) kartuse, mis teda ta misjoni alguses valdas. (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

¹³ Qatadah (رضي الله عنه) ütles: „Jumal on teinud ta tuntuks nii siinses kui ka teispoelses elus. Ei ole kedagi (moslemite hulgast), kes peaks jultust, lausuks usutunnistust või palvetaks ilma lausumata: Ma tunnistan, et ei ole teist kummardusväärset jumalust peale Jumala ja et Muhammed on Jumala sõnumitooja.“ (At-Tabari 24:494)

¹⁴ St oma igapäevased toimetused. (Tafsir Ibn Kathir, suura 94)

¹⁵ Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Palvet ei ole ei siis, kui laud on kaetud ega siis, kui kaks räpast asja (uriin ja fekaal) inimesele peale pressivad.“ (Muslim 1:393)

¹⁶ Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Kui palveaeg on käes ning õhtusööök on serveeritud, alustage õhtusöögist.“ (Fath Al-Bari 9:498)

SAHIH AL-BUKHARI

4. Kitaab Ul-Wuduu' (wudu (väikese puhastuse) raamat) – valitud hadithe

135. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Selle palvet, kes teeb *hadathi*¹, ei võeta vastu, kuni ta end rituaalselt puhastab.“

137. Abbad bin Tamim (*raa*) jutustas: „Mu onu küsis Jumala Sõnumitoojalt (*saws*) inimese kohta, kes arvab, et väljutas palve ajal kõhutuult. Jumala Sõnumitooja (*saws*) vastas: „Ta peab palve katkestama vaid juhul, kui kuulis midagi või tundis lõhna.““

138. Kuraib jutustas: Ibn Abbas (*raa*) ütles: „Prohvet (*saws*) magas, kuni hakkas norskama; siis (tõusis üles ja) palvetas.“ Ibn Abbas (*raa*) lisas: „Ma jäin oma tädi Maimuna majja ööseks. Prohvet (*saws*) magas osa ööst ja hilja öösel ta tõusis ning tegi rippuvast veenahast *wudu* – kerge (täiusliku) *wudu* – ja siis tõusis palveks. Ka mina tegin sarnase *wudu* ja seejärel läksin seisin temast vasemale. Ta tõmbas mind endast paremale ja palvetas nii palju, kui Jumal seda soovis ning viskas jälle pikali, kuni ta hingamist kuulda oli. Hiljem tuli *muazzin*² ta juurde ja teatas, et palveaeg on käes. Prohvet (*saws*) läks temaga palvusele, ilma et oleks uue *wudu* teinud.“ (Sufyan ütles Amrile, et osad inimesed ütlesid: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) silmad magavad, aga ta süda ei maga.“ Arm vastas: „Ma kuulsin Ubaid bin Umairi ütlemas, et Prohveti unenäod olid jumalikud ilmutused ja seejärel luges ta ette värsi: „Tõesti, ma nägin unes, et ma ohverdan su.“ (37:102)“)

1 väljutab uriini, fekaale või kõhutuult
2 palvele kutsuja

140. Ata bin Yasar jutustas: „Ibn Abbas (*raa*) tegi *wudut* ja pesi oma nägu: Ta võttis kamalutäie vett, loputas oma suu ja pesi nina, pannes vett sisse ja puhudes selle välja. Siis võttis ta teise kamalutäie ja tegi nii, ühendades mõlemad käed ja pesi oma näo; võttis järgmise kamalutäie vett ja pesi oma parema käsivarre. Seejärel võttis ta taas kamalutäie vett, pesi oma vasema käsivarre ja käis (märgade) kätega üle pea ning võttis järgmise kamalutäie vett ja valas selle üle oma parema jala ja pesi seda põhjalikult (kuni pahkludeni) ning võttis järgmise kamalutäie vett ja pesi põhjalikult oma vasema jala (kuni pahkludeni) ja ütles: „Ma nägin Jumala Sõnumitoojat (*saws*) niimoodi *wudut* tegemas.““

144. Abu Ayyub Al-Ansari (*raa*) jutustas: Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Kui keegi teist läheb vabas õhus oma loomulikke vajadusi rahuldama, ei tohiks ta *qibla* suunas olla ei näo ega seljaga, vaid ta peaks olema näoga kas ida või lääne suunas.“

153. Abu Qatada (*raa*) jutustas: Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Kui keegi teist vett joob, ei tohiks ta joogi-nõusse puhuda ja kui keegi teist WCs käib, ei tohiks ta ei parema käega oma peenist puutada ega oma privaat-seid kehaosi parema käega puhastada.“

159. Uthmani (*raa*) ori Humran jutustas: „Ma nägin Uthman bin Affani (*raa*) veeanumat palumas (ja kui see talle toodi), ta valas vett oma kätele ja pesi neid kolm korda.“

Seejärel loputas ta oma suu ning pesi nina, pannes sinna vett ja puhudes selle välja. Seejärel pesi ta kolm korda oma näo ja käsivarred kuni küünarnukkideni ja käis märgade kätega üle pea ja pesi kolm korda oma jalad kuni pahkludeni. Seejärel ta ütles: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Kui keegi sooritab *wudu*, nagu minu oma, ja teeb 2-rakalise palve, mille ajal ta ei mõtle millelegi muule, siis tema mineviku patud antakse andeks.”“

162. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Kui keegi teist teeb *wudut*, peaks ta panema vett ninna ja siis selle välja puhuma ja kui keegi teist puhastab oma intiimpiirkonda kividega, peaks ta seda tegema paaritu arvuga. Ja kes unest ärkab, peaks enne oma käed puhtaks pesema, kui need *wudu* vette paneb, sest keegi ei tea, kus ta käed magamise ajal on olnud.”

163. Abdullah bin Amr (*raa*) jutustas: „Prohvet (*saws*) jäi ühel reisil meist taha. Ta jõudis meie juurde, kui olime parasjagu *wudut* tegemas asri jaoks, mille aeg oli juba üle läinud ja me käisime lihtsalt (märgade) kätega üle oma jalgade (ja ei pesnud neid korralikult). Ta (*saws*) pöördus valjul häälel meie poole, öeldes kaks või kolm korda: „Päästke oma kannad tulest!”“

168. Aisha (*raa*) jutustas: „Prohvetil (*saws*) oli kombeks kingade jalga panemisel, juuste kammimisel, enda puhastamisel või pesemisel ja muudel toimingutel alustada paremalt poolt.”

32. peatüki sissejuhatus: Aisha (*raa*) ütles: „Kord oli *fažri* palve aeg ja otsiti vett, kuid seda ei leitud. Selle pea-

le ilmutati jumalik ilmutus *tajammumist*.”

172. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Kui koer joob kellegi teie nõust, siis tuleb seda kindlasti seitse korda pesta.”

173. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Prohvet (*saws*) ütles: „Üks mees nägi koera janust muda söömas. See mees võttis kinga (ja täitis) selle veega ja valas vett koerale juurde, kuni see oma janu kustutas. Jumal kiitis ta teo heaks ja lasi tal Paradiisi siseneda.”

178. Ali (*raa*) jutustas: „Mul tuli tihti peenisest emotsionaalset eritist, kuid ma olin liiga häbelik, et selle kohta Jumala Sõnumitoojalt (*saws*) küsida, seega palusin Al-Miqdad bin Al-Aswadi, et ta selle kohta küsiks. Al-Miqdad küsis temalt (*saws*) ja ta vastas: „(Peale seda) tuleb teha *wudu*.”“

200. Thabid jutustas: „Anas (*raa*) ütles: „Prohvet (*saws*) küsis vett ja talle toodi mitte väga sügav laia põjaga anum, milles oli veidi vett. Ta pani oma sõrmed vette.” Anas (*raa*) ütles veel: „Ma märkasin, kuidas ta sõrmede vahelt vett välja purskas.” Anas (*raa*) lisas: „Minu arvestuse kohaselt oli inimesi, kes sealt *wudut* tegid, 70-80 ringis.”“

201. Anas (*raa*) jutustas: „Prohvetil (*saws*) oli kombeks ühe saa³ või kuni viie *muddi*⁴ veega end pesta ja ühe *muddiga wudut* teha.”

3 4 *muddi*; umbes 3 kg
4 umbes 2/3 kg

203. Al-Mughira bin Shuba (*raa*) jutustas: „Kord läks Jumala Sõnumitooja (*saws*) välja oma loomulikke vajadusi rahuldama ja ma järgnesin talle veeanumaga. Kui ta lõpetanud oli, kallasin ma vett ja ta tegi *wudu* ja tõmbas märgade kätega üle oma *khuffide* (nahksokkide).“

206. Urwa bin Al-Mughira jutustas: „Mu isa ütles: „Kord olin ma Prohvetiga (*saws*) koos reisil ja ma söötsin ta *khuffe* jalast võtma. Ta (*saws*) käskis mul need jätta, kuna ta oli need jalga pannud peale *wudu* tegemist. Seega tõmbas ta lihtsalt märgade kätega neist üle.““

211. Ibn Abbas (*raa*) jutustas: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) jõi piima, loputas oma suu puhtaks ja ütles: „Selles on rasva.““

212. Aisha (*raa*) jutustas: Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Kui keegi teist palvetamisel unine on, peaks ta voodisse minema, kuni magatud, kuna unisena palvetades ei teata, kas palutakse andestust või midagi halba endale kaela.“

213. Anas (*raa*) jutustas: Prohvet (*saws*) ütles: „Kui keegi teist on palvetades unine, peaks ta magama, kuni hakkab mõistma, mida ütleb.“

216. Ibn Abbas (*raa*) jutustas: „Kord kui Prohvet (*saws*) ühest Mediina või Meka surnuaiast läbi läks, kuulis ta inimeste hääli, keda hauas piinati. Prohvet (*saws*) ütles: „Neid kahte ei piinata suure patu eest.“ Seejärel Prohvet (*saws*) lisas: „Jah (neid ikka piinatakse suure patu eest). Tõesti, üks neist ei hoidnud end kunagi oma uriiniga määrdumast, teine aga levitas laimu.“ Prohvet (*saws*) küsis seejärel rohelist (datlipalmi) oksa, murdis selle kaheks ja pani ühe kummalegi hauale. Kui temalt küsiti, miks ta nii tegi, vastas ta: „Loodan, et nende piina vähendatakse, kuni need on kuivanud.““

58. ja 59. peatüki vahe: Anas bin Malik (*raa*) jutustas: „Üks beduiin tuli ja urineeris mošee nurka. Inimesed hakkasid ta peale kisama, kuid Prohvet (*saws*) peatas nad, kuni mees oli urineerimise lõpetanud. Prohvet (*saws*) käskis neil siis sellele kohale valada ämbri vett ja nii nad tegidki.“

222. Aisha (*raa*), usklikke ema, jutustas: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) juurde toodi laps ja too pissis Prohveti (*saws*) riietele. Prohvet (*saws*) palus vett ja valas seda määrdunud kohale.“

227. Asma (*raa*) jutustas: „Üks naine tuli Prohveti (*saws*) juurde ja ütles: „Kui kellelgi meist läheb menstruatsiooniverd riietele, mida peaks ta siis tegema?“ Ta (*saws*) vastas: „Ta peaks seda hõõruma ja vette panema ja (jälle) hõõruma, et vereplekkidest lahti saada ja seejärel vett peale kallama. Seejärel võib ta selles palvetada.““

228. Aisha (*raa*) jutustas: „Fatima bint Abi Hubaish tuli Prohveti (*saws*) juurde ja ütles: „O, Jumala Sõnumitooja, mul jookseb kogu aeg (emakast) verd ja ma ei saagi puhtaks. Kas peaksin palvest loobuma?“ Jumala Sõnumitooja (*saws*) vastas: „Ei, kuna see tuleb veresoonest ja mitte menstuaatsiooni tõttu. Seega, kui su päris mens hakkab, ära palveta ja kui see lõppeb, pese veri maha ja palveta.“

(Alljutustaja) Hisham ütles, et ta isa lisas (et Prohvet (*saws*) ütles talle): „Tee *wudu* iga palve eel, kuni järgmise menstruaatsiooni.“

229. Aisha (*raa*) jutustas: „Mul oli kombeks spermaplekkede Prohveti (*saws*) riietelt maha pesta ja tal oli kombeks palvele minna, kui riie veel sellest märg oli.“

234. Anas (*raa*) jutustas: „Enne mošee ehitamist palvetas Prohvet (*saws*) lambaaedikus.“

239. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Prohvet (*saws*) ütles: „Seisvasse vette, mis ei voola, ei tohi urineerida ja seejärel seal pesta.“

69. peatüki sissejuhatus: Kui Ibn Umar (*raa*) palvetas ja nägi oma riietel vereplekke, võttis ta need seljast ja jätkas palvet. Ibn Al-Musaiyyab ja Ash-Shabi ütlesid: „Kui keegi palvetab, samal ajal kui tal on seljas vereplekkide või spermaga määrdunud riided või ta palvetab (kogemata) muus kui *qibla* suunas või *tajammumiga* ja leiab enne palveaja lõppu vett, ei pea ta oma palvet uuesti tegema.“

245. Hudhaifa (*raa*) jutustas: „Iga kord kui Prohvet (*saws*) öösel ärkas, puhastas ta *siwakiga* oma suu.“

247. Al-Bara bin Azib (*raa*) jutustas: Prohvet (*saws*) ütles mulle: „Iga kord, kui lähed magama, tee *wudu*, nagu palve jaoks, pane pikali oma paremale küljele ja ütle: „*Allahumma inni äslämtu wažhi iläikä, wa fauwadtu, amrii iläikä, wa älzää'tu zahrii iläikä raghbätän wa rahbätän iläikä. Lää mälzää wa lää mänzää minkä illää iläikä. Allahumma äämäntu bikitääbikäl-lädhii änzaltä wa binabiyyikal-lädhii arsältä.* (O Jumal, ma allun Sulle ja usaldan kõik oma asjad Sulle ja sõltun vaid Sinust ja Sinu õnnistusest, nii Sinu lootuses kui kartuses. Sinu eest ei põgeneta ja ei ole kaitseega turvakohta välja arvatud Sinuga. O Jumal, ma usun Sinu Raamatusse, mille Sa ilmutasid ja Sinu Prohvetisse, kelle Sa saatsid.)“ Kui sa selsamal ööl sured, sured sa usus. Olgu eelpoolöeldu su viimased sõnad.“ Ma kordasin seda Prohvetile (*saws*) ja kui ma jõudsin kohani „*Allahumma äämäntu bikitääbikäl-lädhii änzaltä.* (O Jumal, ma usun Sinu Raamatusse, mille Sa ilmutasid.), ütlesin ma: „*wa rasuulika* (ja Sinu Sõnumitoojasse)“. Prohvet (*saws*) ütles: „Ei, selle asemel „*wa nabiiyyikal-lädhii arsältä* (Sinu Prohvet, kelle Sa saatsid)“.“

5. Kitaab Ul-Ghushl (ghusli (suure puhastuse) raamat) – valitud hadithe

248. Aisha (*raa*) jutustas: „Iga kord, kui Prohvet (*saws*) peale *žanaabat*⁵ end pesi, alustas ta kätest, seejärel tegi *wudu* nagu palve jaoks. Peale seda pani ta oma sõrmed vette ja liigutas nendega oma juuksejuuri, seejärel valas kolm kamalutäit vett omale pähe ja kallask oma keha veega üle.“

249. Prohveti (*saws*) abikaasa Maimuna (*raa*) jutustas: „Jumala Sõnumitooja tegi *wudu* nagu palve jaoks, kuid ei pesnud oma jalgu. Ta pesi oma intiimpiirkonnalt sperma maha ja seejärel valas end veega üle. Ta astus kõrvale (kohast, kus oli end pesnud) ja pesi puhtaks oma jalad.

⁵ seksuaalsuhe või märg uni

Niimoodi pesi ta end peale vahekorda.“

250. Aisha (*raa*) jutustas: „Me Prohvetiga (*saws*) pesime end ühest ja samast anumast, mida nimetatakse *faraq*.“

252. Abu Jafar jutustas: „Kui me isaga olime Jabir bin Abdullahi (*raa*) seltsis, olid tema juures mõned inimesed, kes temalt pesemise kohta küsisid. Ta vastas: „Saast veest on teile küllalt.“ Üks mees ütles: „*Saa* ei ole minule piisav.“ Jabir (*raa*) ütles: „*Saast* oli küllalt sellele, kellel oli rohkem juukseid kui sinul ja kes oli parem kui sina (st Prohvet (*saws*)).“ Siis pani Jabir (*raa*) oma rüü selga ja juhatas palvet.“

255. Jabir bin Abdullah (*raa*) jutustas: „Prohvetil (*saws*) oli kombeks kolm korda vett pähe valada.“

258. Aisha (*raa*) jutustas: „Iga kord kui Prohvet (*saws*) end peale *žanaabat* end pesi, palus ta *hilaabi* või muud (lõhna). Ta võttis selle kätte, hõõrus sellega kõigepealt oma pea paremat külge, seejärel vasemat ja siis keskkoh-ta (kahe käega).“

259. Maimuna (*raa*) jutustas: „Ma panin vee Prohvetile (*saws*) pesemiseks valmis ja ta valas parema käega vett oma vasemale käele ja pesi need puhtaks. Seejärel pesi ta puhtaks oma intiimpiirkonna ja hõõrus oma käsi vastu maad (et neid puhastada), pesi neid veega, loputas oma suu ja pesi puhtaks oma nina, pannes sinna vett sisse ja seejärel vett välja puhudes. Siis pesi ta puhtaks oma näo

ja kallas omale vett pähe. Ta astus sellest kohast kõrvale ja pesi oma jalad puhtaks. Talle ulatati riidetükk, kuid ta ei kasutanud seda.“

9. peatüki sissejuhatus: Ibn Umar (*raa*) ja Al-Bara bin Azib (*raa*) panid oma käed vette, ilma et nad oleksid neid enne pesnud ja seejärel tegid *wudu*. Ibn Umari (*raa*) ja Ibn Abbasi (*raa*) meelest ei olnud sellest midagi, kui vesi kehalt tagasi samasse anumasse tilkus, milles end peale *žanaabat* pesti.

262. Aisha (*raa*) jutustas: „Iga kord, kui Jumala Sõnumitooja (*saws*) peale *žanaabat* end pesi, pesi ta kõigepealt oma käed.“

269. Ali (*raa*) jutustas: „Mul tuli tihti peenisest emotsionaalset eritist. Kuna ma olin Prohveti (*saws*) väimees, palusin ühel teisel mehel temalt selle kohta küsida. Seega see mees küsiski Prohveti (*saws*) käest selle kohta. Prohvet (*saws*) vastas: „Tee peale oma kehaosa pesemist *wudu*.“

272. Hisham bin Urwa (*raa*) jutustas oma isalt: „Aisha (*raa*) ütles: „Iga kord, kui Jumala Sõnumitooja (*saws*) peale *žanaabat* end pesi, pesi ta puhtaks oma käed ja tegi *wudu*, nii nagu palve jaoks. Seejärel pesi ta end ja hõõrus oma juukseid, kuni tundis, et kogu peanahk oli märjaks saanud. Seejärel kallas ta kolm korda vett ja pesi puhtaks ülejäänud keha.“

274. Maimuna (*raa*) jutustas: „Jumala Sõnumitoojale (*saws*) pandi peale *žanaabat* pesemiseks vesi valmis. Ta

valas parema käega vasemale kaks või kolm korda vett; seejärel pesi puhtaks oma intiimpiirkonna ja hõõrus oma käsi kaks või kolm korda vastu maad või seina. Seejärel loputas ta oma suu, pesi puhtaks oma nina, pannes sinna sisse vett ja seejärel see välja puhudes. Siis pesi ta oma näo ja käsivarred ja kallas omale vett pähe ja pesi kogu keha. Seejärel liikus ta sellest kohast ja pesi puhtaks oma jalad. Ma tõin talle riidetüki, kuid ta ei võtnud seda ja eemaldas vee jäljed oma kehalt käega.“

275. Abu Huraira (*raa*) jutustas: „Kord kõlas (teine) palvekutse ja read seati sirgeks. Jumala Sõnumitooja (*saws*) tuli välja ja kui ta oma musallal⁶ seisis, tuli talle meelde, et ta oli *žunub*⁷. Ta käskis meil kohtadele jääda ja läks end pesema; seejärel aga naases, vesi pea pealt tilkumas. Ta ütles: „*Allaahu akbar!*“ ja me kõik palvetasime koos temaga.“

277. Aisha (*raa*) jutustas: „Iga kord, kui keegi meist oli *žunub*, valas ta mõlema käega kolm korda omale vett pähe ja seejärel hõõrus oma pea paremat külge ühe käega ja vasemat külge teise käega.“

278. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Prohvet (*saws*) ütles: „Bani Israelil⁸ oli kombeks paljalt end pesta, nii et kõik üksteist nägid. Prohvet Mooses (as) pesi end üksi. Nad ütlesid: „Jumala nimel, midagi muud ei saa Moosest end meiega pesemast takistada kui song.“ Kord läks Mooses (as) välja end pesema ja pani oma riided ühe kivi peale. Kivi jooksis aga ta riietega minema. Mooses järgnes kivile, öeldes: „Minu riided, o kivi! Minu riided, o kivi!“ kuni bani Israeli inimesed teda nägid ja ütlesid: „Jumala nimel, Moosese kehal ei ole ühtki viga.“ Mooses võttis oma riided ja hakkas kivi peksma.“ Abu Huraira (*raa*) lisas: „Jumala nimel, kivil on siiani kuus või seitse märki sellest peksmisest.“

282. Usklike ema Umm Salama (*raa*) jutustas: „Umm Sulaim, Abu Talha abikaasa, tuli Jumala Sõnumitooja (*saws*) juurde ja ütles: „O Jumala Sõnumitooja, tõesti, Jumal ei ole tõe rääkimiseks liiga häbelik. Kas naine peab peale märga und ghusli tegema?“ Jumala Sõnumitooja (*saws*) vastas: „Jah, kui ta eritist märkab.“

283. Abu Huraira (*raa*) jutustas: „Prohvet (*saws*) tuli mulle ühel Mediina tänaval sel ajal vastu, kui ma olin *žunub*. Ma lipsasin tal käest ja läksin end pesema. Kui ma tagasi jõudsin, küsis Prohvet (*saws*): „O Abu Huraira, kus oled sa olnud?“ Ma vastasin: „Ma olin *žunub*, seega ei tahtnud ma sinu seltskonnas istuda, kuna olin ebapuhtas olekus.“ Prohvet (*saws*) ütles: „*Subhaanallah!* Usklik ei saa kunagi *nažasiks*⁹.“ (vaat Koraan 9:28)

286. Abu Salama (*raa*) jutustas: „Ma küsisin Aishalt (*raa*): „Kas Prohvet (*saws*) magas, kui ta oli *žunub*?“ Ta vastas: „Jah, aga ta tegi enne magamaminekut *wudu*.“

288. Aisha (*raa*) jutustas: „Iga kord, kui Prohvet (*saws*) tahtis *žunub*ina magama minna, pesi ta oma intiimpiirkonna puhtaks ja tegi *wudu*, nagu palve jaoks.“

6 palvekoht

7 peale seksuaalsuhet või märga und pesemata

8 ar k – israeli lapsed; juudid

9 mustaks

291. Abu Huraira (*raa*) jutustas: Prohvet (*saws*) ütles: „Kui mees naise nelja jäsme vahel istub ja temaga vahekorras on, saab *ghusl* kohustuslikuks.“

7. Kitaab Ut-Tajammum (tajammumi raamat) – valitud hadithe

334. Prohveti (*saws*) abikaasa Aisha (*raa*) jutustas: „Me asusime Jumala Sõnumitoojaga (*saws*) ühele tema teekonnale, kuni jõudsim Al-Baidani või Dhatul-Jaishini ja minu kaelakee läks katki (ning kadus ära). Jumala Sõnumitooja (*saws*) jäi sinna, et seda otsida ja inimesed tegid nii nagu tema. Selles kohas ei olnud vett, seega inimesed läksid Abu Bakr As-Siddiqi (*raa*) juurde ja ütlesid: „Kas sa ei näe, mis Aisha teinud on? Ta on sundinud Jumala Sõnumitoojat (*saws*) ja inimesi peatuma kohas, kus ei ole vett ja neil ei ole ka vett kaasas.“ Abu Bakr (*raa*) tuli ajal, mil Jumala Sõnumitooja (*saws*) magas, pea minu reiel. Ta (*raa*) ütles mulle: „Sa oled Jumala Sõnumitoojat ja inimesi seal kinni pidanud, kus ei ole vett ja neil ei ole ka vett kaasas.“ Seega ta noomis mind ja ütles, mida Jumal soovis ja löi mind käega vastu külge. Ma oleksin tahtnud end liigutada, aga Jumala Sõnumitooja (*saws*) pea oli mu reiel. Jumala Sõnumitooja (*saws*) tõusis, kui koitma hakkas, kuid vett ei olnud. Siis ilmutas Jumal värvid *tajammumi* kohta. Seega sooritasid nad kõik *tajammumi*. Usaid bin Hudair ütles: „O Abu Bakri perekond, see ei ole teie esimene õnustus.“ Siis liigutati seda kaamlit paigast, millel ma ratsutasin, ja selle alt leiti kaelakee.“

337. Abu Juhaim Al-Ansari (*raa*) jutustas: „Prohvet (*saws*) tuli Bir Jamali poolt. Üks mees kohtas ja tervitas teda, kuid ta (*saws*) ei vastanud tolle tervitusele enne, kui oli läinud ühe (savi)seinani ja oma käsi ja nägu selle tolmu-ga hõõrunud (st teinud *tajammumi*) ja alles siis vastas ta tervitusele.“

338. Abdur Rahman bin Abza jutustas: „Üks mees tuli Umar bin Al-Khattabi (*raa*) juurde ja ütles: „Ma sain *žunub*iks, aga vett ei olnud.“ Ammar bin Yasir ütles Umarile (*raa*): „Kas sa mäletad, kui me olime koos reisil (ja saime mõlemad *žunub*iks) ja sina ei palvetanud, aga mina vee-retasin ennast maas ja palvetasin? Ma andsin Prohvetile (*saws*) sellest teada ja ta ütles: „Sulle oleks piisanud teha nii.“ Seejärel löi Prohvet (*saws*) kergelt oma käed vastu maad, puhus tolmu maha ja käis kätega üle näo ja käte.“

341. Abdur Rahman bin Abza jutustas: „Ammar (*raa*) ütles Umarile (*raa*): „Ma veeretasin ennast tolmus ja läksin Prohveti (*saws*) juurde, kes ütles: „Sulle oleks piisanud tolmuste kätega üle näo ja käeselgade tõmbamisest.“

344. Imran (*raa*) jutustas: „Kord reisisime me Prohvetiga (*saws*) ja me ei peatunud enne öö viimast osa. Siis me peatusime ja magasime. Reisijale ei ole midagi magusamat kui uni öö viimases osas. Seega äratas meid alles päikeselooš. Esimesena ärkas see isik, seejärel too, siis see (jutustaja Auf ütles, et Abu Raja oli talle nende nimed öelnud, kuid ta oli need unustanud) ja neljandana ärkas Umar bin Al-Khattab (*raa*). Kui Prohvet (*saws*) magas, ei äratanud teda kunagi keegi, kuni ta ise üles ärkas, kuna me ei teadnud, mis toimus tema unes¹⁰. Umar (*raa*) ärkas ja nägi inimeste olukorda ja kuna ta oli range mees, ütles ta „*Allahu akbar!*“ ja tõstis *takbiiri* öeldes oma häält, seda ikka ja jälle valjusti korrates, kuni Prohvet (*saws*) selletõttu üles ärkas. Kui ta (*saws*) üles oli ärkanud, teatasid inimesed talle, mis nendega juhtunud oli. Ta ütles: „Sellest ei ole midagi. Lahkugem!“ Seega nad lahkusid sellest kohast ja peale seda, kui nad olid veidi maad edasi liikunud, Prohvet (*saws*) peatus ja palus *wudu* tegemiseks vett. Ta tegi *wudu*, kõlas palvekutse ja ta (*saws*) juhtis inimesi palves. Kui ta oli palve lõpetanud, nägi ta meest, kes istus eemal ja ei olnud teistega koos palvetanud. Ta (*saws*) küsis: „O see isik, miks sa meiega ei palvetanud?“ Ta vastas: „Ma olen *žunub* ja vett ei ole.“ Prohvet (*saws*) ütles: „Tee (puhta) pinnasega *tajammum* ja sellest piisab sulle.“ Seejärel läks Prohvet (*saws*) edasi ja inimesed kaebasid talle janu üle. Ta ronis (oma kaamliilt) maha ja kutsus kedagi (jutustaja Auf lisas, et Abu Raja oli talle selle inimese nime öelnud, kuid ta oli unustanud) ja Ali ja käskis neil vett tuua. Nad läksidki vett otsima ja kohtasid üht naist, kes istus oma kaamilil, kahe veekoti vahel. Nad küsisid: „Kust me võiksime vett leida?“ Naine vastas: „Ma olin seal (st veevõtukohas) eile samal ajal ja mu rahvas tuleb mu järel.“ Nad palusid naisel end saata. Ta küsis: „Kuhu?“ Nad vastasid: „Jumala Sõnumitooja juurde.“ Naine küsis: „Kas mõtlete meest, keda nimetatakse Saabii (st „uue religiooniga“)?“ Nad vastasid: „Jah, seesama. Tule meiega.“ Nad viisid ta Prohveti (*saws*) juurde ja jutustasid kogu loo. Ta (*saws*) ütles: „Aidake ta maha.“ Prohvet (*saws*) palus anumat, avas ta veekottide suud ja valas veidi vett anumasse. Seejärel sulges ta kottide suured avad ja avas väikesed ja inimesi kutsuti jooma ja oma loomi jootma. Nad kõik jootsid oma loomad ja kustutasid oma janu ja andsid vett ka teistele ja viimasena andis Prohvet (*saws*) vett mehele, kes oli *žunub* ja käskis tal selle üle oma keha valada. Naine seisis ja jälgis kõike seda, mis nad ta veega tegid. Jumala nimel, kui ta veekotid tagastati, olid need rohkem täis kui enne. Siis käskis Prohvet (*saws*) meil midagi tema jaoks korjata, seega koguti kokku datleid, jahu ja *sawiiqi*, mida kokku oli ühe hea söömaaja jagu, ja pandi need riidetükki. Ta aidati kaamli selga tagasi ja riidekomps toidukraamiga pandi ta ette. Prohvet (*saws*) ütles talle: „Me ei võtnud su vett, vaid Jumal andis meile vett.“ Ta jõudis hilja koju tagasi. Ta sugulased küsisid temalt: „O see isik, miks sa nii hiljaks jäid?“ Ta vastas: „(Juhtus) midagi kummalist. Kaks meest kohtasid mind ja viisid mind selle mehe juurde, keda kutsutakse Saabii ja ta tegi selliseid ja selliseid asju. Jumala nimel, ta on kas suurim nõid selle ja selle vahel (ta osutas taevale ja maale) või ta on

¹⁰ Äkki oli ta just ilmutust saamas.

tõesti Jumala Sõnumitooja.“ Hiljem ründasid moslemid tema kodu ümber asuvaid uskmatuid, kuid ei puutunud iial tema küla. Ühel päeval ütles ta oma rahvale: „Ma arvan, et need inimesed jätvad teid meelega puutumata. Ega teil ei ole kalduvust islami poole?“ Nad kuuletusid talle ja kõigist neist said moslemid.“ Abu Abdullah ütles: „Sõna Sabaa' tähendab „see, kes on hüljanud oma vana usu ja võtnud omaks uue“. Abul Aliya ütles: „Saabi'uun on Raamatu Rahva üks sekt, kes retsiteerivad Raamatut (Saabi'uunide Psalmid); nad elasid Iraagis. Nad ei olnud ei juudid ega kristlased.“

345. Abu Wail jutustas: Abu Musa ütles Abdullah bin Masudile (*raa*): „Kui vett ei ole, kas siis võib palvetamisest loobuda?“ Abdullah (*raa*) vastas: „Kui sa annaksid loa *tajammumi* teha, teeksid nad *tajammumi* isegi siis, kui vesi on olemas, aga ühe meelet neist liialt külm.“ Abu Musa ütles: „Aga Ammari jutt Umarile?“ Abdullah vastas: „Umar ei olnud tema jutuga rahul.“

FATWANURK

palve tingimused

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

PALVE MADHIGA MÄÄRDUNUD RIIETES

Küsimus: Leidsin peale fažri, dohri ja asri palvetamist, et mu aluspüksid olid madhiga¹ koos. Vahetasin need ära enne maghribi palvet. Kas eelnevalt palvetatu on kehtetu?

Vastus: Sinu fažri, dohri ja asri palved kehtivad ja sa ei pea neid uuesti tegema. Seda kahel põhjusel: 1. Sa ei ole kindel, millal sa madhit väljutasid, seega on võimalik, et see toimus peale asri palvet. Kui midagi ei ole kindel, siis kasutatakse põhimõtet, mille kohaselt asi on kehtiv. 2. Kui moslem palvetab ebapuhtana ja ta ei ole sellest teadlik või oli teadlik, aga unustas, on ta palve kehtiv. Ka siis, kui see talle meenub või ta selle avastab, ei pea ta juba sooritatud palvet uuesti tegema. (Koraan 2:286).

Selle kohta on tõend ka ühes hadithis, mille kohaselt Jumala Sõnumitooja (*saws*) palvetas kingades, millel oli mustust ja ingel Gabriel andis talle sellest teada. Prohvet (*saws*) ei katkestanud oma palvet ega alustanud uuesti vaid võttis lihtsalt kingad jalast, seega kui esimene pool palvest oli teadmatuse tõttu kehtiv, oli kehtiv ka teine pool (Al-Sharh Al-Mumti' 2/232).²

Islam Q&A

PALVE UNUSTUSEST ILMA WUDUTA

Küsimus: Ma unustasin, et mul ei olnud wudut ja palvetasin. Peale palve lõpetamist tuli mulle aga see meelde. Kas pean oma palve uuesti tegema?

Vastus: Jah, see kes unustab, et tal ei ole wudut ja palvetab ning seejärel tuleb talle meelde, et tal wudut ei olnud, peab oma palve uuesti tegema, kuna Prohvet Muhammed (*saws*) on öelnud: „Jumal ei võta vastu palvet, kui palvetajal ei ole wudut, kuni ta teeb wudu.“ (Sahih Al-Bukhari, Kitaab Al-Wudu). See on vastupidi juhule, kus palvetaja riietel on mustus³ ja ta selle unustab; sellisel juhul ei pea ta palvet uuesti tegema.

Šeikh Muhammad ibn Saalih al-'Uthaymeen

PALVE RUUMIS, MILLE ÄÄRES ON WC

Küsimus: Ma elan mitte-islamiriigis ja seega on mul vahel raske palvetamiseks kohta leida, kui palveaeg käes. Paljud õed (ka ma ise) palvetavad poodide proovikabiinides või ostukeskuste beebi mähkmevahetustubades. Probleem seisneb aga selles, et vahel on mähkmevahetusruumi-

des ka laste jaoks nurgas WC. Kas sellises ruumis, WCst võimalikult kaugel, on lubatud palvetada? Kas moslemist naine võib palvetada pargis või parklas? Ma ei ole oma usu suhtes häbelik ega hooli inimeste tähelepanust, kuid palvetades häirib mind siiski see, kui inimesed seisatavad ja vahivad, nagu oleks tegemist mingi etteastega. Samuti valmistab mulle muret see, et mosleminaisele võib meeste eest palvetamine haram olla. Mida peaks tegema, kui selliseid situatsioone vältida ei ole võimalik?

Vastus: At-Tirmidhi hadithikogumikus on üks sahih hadith, milles Prohvet (*saws*) ütles: „Kogu maa on palvekoht, välja arvatud surnuaiad ja tualetid.“ „Tualeti“ all on siin mõeldud iga kohta, mida kasutatakse enda kergendamiseks ja sellistes kohtades on keelatud palvetada.

Ruumi, mille nurgas on WC, ei peeta ise WCks, kui WC ja ülejäänud ruumi vahel on piir, sein uks jne.

Palve parkides ja parkimisplatsides on kehtiv, kuna Prohvet (*saws*) on öelnud: „Maa on tehtud mulle palvekohaks ja puhastumiseks, seega kus iganes inimene end palveajal leiab, palvetagu seal.“ (Sahih Al-Bukhari) Samas peab jälgima, et see palvekoht oleks puhas.

Šeikh Ibn Baazi käest küsiti kord, kas palve, mille sooritamiseks peab WC suunas kummardama, on kehtiv. Ta vastas, et palve on kehtiv ja sellel ei ole midagi viga, sest ei palvetata ju WCs sees. (Fataawa al-Shaykh Ibn Baaz, köide 2, lk 196).

See, kui sa tahad õigel ajal palvetada ja teed seda avalikus kohas, kus mitte-moslemid sind näha võivad, võib olla sulle õnnistuseks, kuna sind vaadates võivad nad islami vastu huvi tundma hakata ja kui nad peaksid moslemiteks hakkama, saad sa nende heade tegude eest nendega võrdse tasu.

Šeikh Muhammed Salih Al-Munajjid

UIMASENA PALVETAMINE

Küsimus: Olen lugenud Al-Bukhari hadithi, mille kohaselt ei tohiks uimase peaga palvetada. Kuna ma ei tea, kui uimast seal mõeldud on, olen mõnikord siiski uimase palvetanud. Ma kartsin, et kuna olin hirmus väsinud, ei oleks ma enam sama päeva sees palvetamiseks üles ärkanud. Kas peaksin need palved uuesti tegema? Ma teadsin küll, et uimase palvetada ei tohiks, kuid samas ei olnud ma nii uimane, et oma sõnade tähendusest mitte aru saada.

Vastus: Anas (*raa*) jutustas, et Prohvet (*saws*) ütles: „Kui keegi teist on palvetamisel uimane, siis magagu, et ta (kui ta üles ärkab) teaks, mida ta retsiteerib.“ (Sahih Al-Bukhari, Kitaab Al-Wudu, 206).

Al-Muhallab ütles, et see käib vabatahtlike ööpalvete kohta, kuna kohustuslikud palved ei ole nii hilja ega nii pikad, et palvetaja uniseks jääks. Samas, kuna hadithi sõnastus on üldine, ütles Al-Nawawi, et see võib käia ka kohustuslike palvete kohta ja seega võib ka sellel puhul

¹ Madhi on vedelik, mis väljub erutuse korral suguorganitest. See on kergemat sorti nääžis (mustus), nii et sellest lahti saamiseks tuleb vaid suguorganeid pesta ja määratud riiet veega pritsida.

² Palve tuleb mustuse avastamisel uuesti teha vaid juhul, kui määratud asja ei ole võimalik seljast võtta, nagu näiteks naistel pea- või kehakatet.

³ Siinkohal mustusest rääkides ei ole mõeldud mitte igasugust mustust vaid ainult seda, mis wudu katkestab, st näiteks uriiniplekk või fekaaliga kokkupuutest tulenev plekk, mitte sülle kukkunud vahukoorekoogist tekkinud plekk.

magada, kui on teada, et palve sooritamiseks on veel aega. See on ka enamiku õpetlaste arvamus.

Unisuse ja palvetamise kohta on veel ka teine hadith: „Kui keegi teist muutub palvetades uniseks, siis magagu seni, kui ta on end värskendanud, sest kui te palvetate uimase-na, ei pruugi te aru saada, mida te ütlete ja kui palvetate andeks saamiseks, võite hoopis end veega solvata.“ (Sahih Al-Bukhari 212, Sahih Muslim 786). Seega võime siit järeldada, et unisus, millest jutt käib, on nii suur, et selle tõttu ei mõista palvetaja enam, mis ta ütleb.

Islam Q&A

AUTOS JA LENNUKIS PALVETAMINE

Küsimus: Ma olen naine, kes reisib oma abikaasaga tihhti kodulinnast ühel või teisel põhjusel kõrvallinna. Vahel juhtub nii, et maghribi või iša ajal ei leia me mošeed, kus naistel ka võimalik oleks palvetada. Seega, mu abikaasa palvetab, aga mina ei leia selleks kohta ja palvetan autos istudes. Kas minu sellisel viisil sooritatud palve on kehtiv?

Vastus: Mis sa tegid, ei ole õige, kuna palves seismine, kui palvetaja on selleks võimeline, on palve väga tähtis osa. Sa võid palvetada mošees meeste ruumis, kui mehed on juba lahkunud. Kui sa aga mošeed ei leia, võid palvetada ükskõik kus mujal.

Palve autodes, lennukites, rongides või muudes transpordivahendites, kus ei ole võimalik qibla suunas palvetada või püsti tõusta, on kohustuslike palvete puhul keelatud, välja arvatud kahel tingimusel:

1. Kui kohustusliku palve aeg saab otsa enne seda, kui kohale jõutakse. Kui sa aga jõuad kohale enne palveaja lõppu, pead ootama ja siis õigesti palvetama.

2. Kui ei ole võimalik transpordivahendist maha minna ja seal palvetada. Kui see on võimalik, tuleb seda teha.

Kui aga need kaks tingimust on täidetud, võib sõidukis istudes palvetada. Selle tõendiks on see, et Jumal ei koorma meid kunagi millegagi, mis meile liiga raske on (2:286), me peame täitma oma kohustusi Jumala ees nii palju kui võimalik (64:16) ja et Jumal ei ole meile meie usku raskeks teinud (22:78).

Kui ollakse sellises olukorras, kus tuleb sõidukis palvetada, siis kui on võimalik seda teha qibla suunas, tuleb seda ka teha, kuna see on üks kohustusliku palve tingimustest. Kui seda aga teha ei ole võimalik, peame andma endast maksimumi, et võimalikult õiges suunas olla.

Mis puutub aga vabatahtlikke palveid, siis siin on olukord lihtsam ja moslemitel on õigus palvetada ükskõik mis suunas ja istudes, isegi kui vahepeal on võimalik sõidukist maha minna, kuna Prohvet Muhammed (*saws*) palvetas reisides vabatahtlikke palveid oma kaamli seljast maha ronimata ja just selles suunas, kuhu poole kaamel liikus (Sahih Al-Bukhari 1094). Parem oleks aga ka reisides vabatahtlikku palvet alustada qibla poole suunatuna.

Kohustuslikke palveid ei ole aga lubatud istudes sooritada, kuna Jumal on meile Koraanis öelnud, et peaksime „kuulekuses Jumala ees seisma“ (2:238) ja kuna Prohvet (*saws*) on öelnud: „Palvetage seistes; kui see ei ole võimalik, siis istudes ja kui see ei ole võimalik, siis külili lamades.“ (Sahih Al-Bukhari 1117).

Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 8/126

PALVEVAIBAD, MILLEL ON KAABA VÕI MUUD PÜHAD PAIGAD

Küsimus: Kas Kaaba ja muude pühapaikadega vaipade peale on haram astuda? Meil käib siin kampaania selliste vaipade ostmise vastu; põhjenduseks, et pühapaikade piltidele ei tohi jalgadega peale astuda. Mis islamiseadus selle kohta ütleb?

Vastus: Hingetutest asjadest, nagu puud või ehitised, kaasa arvatud Kaaba ja muud pühakojad, piltide tegemine ei ole keelatud, kuni seal juures ei ole kujutatud inimesi. Samas ei tohiks palvetajatel ees olla palvevaipa ega muud asja, mille peal on mingid pildid, sest need võivad teda palvele keskendumises segada. Al-Bukhari (373) ja Muslim (556) on Aishalt (*raa*) edasi andnud, et Prohvet (*saws*) palvetas kord mustal üleriidel, millel olid märgid peal ja ta vaatas neid märke. Kui ta oli palve lõpetanud, ütles ta: „Vii see Abu Jahm ibn Hudhayfahle ja too mulle tema lihtne üleriie, kuna need segasid mind palvetades.“ Seega on sellistel dekoreeritud vaipadel palvetamine makruuh (ebasoovitav), kuna need võivad palvetaja tähelepanu palvelt kõrvale juhtida ja mitte seetõttu, et see oleks kuidagi pühapaikade suhtes austusetu, kuna tavaliselt seistakse ju nangunii vaiba ääresosal.

Šeikh Ibn Uthaymeen on öelnud, et näide dekoreeritud palvevaibast käib imaami kohta – Prohvet (*saws*) käskis ju oma üleriide Abu Jahm ibn Hudhayfahle viia. Kui dekoratsioonid imaami häirivad, siis ei peaks ta taoliselt vaibal palvetama. Kui ta on aga pime või dekoratsioonidega nii harjunud, et need teda ei sega, võib ta nende peal palvetada (Majmoo' Fataawa al-Shaykh Ibn 'Uthaymeen 12/362).

Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah's (6/181) on kirjas, et Jumala kotas (st mošees) tuleks dekoratsioonidest hoiduda, kuna need häirivad palvetajat keskendumisel. Seetõttu peab enamik õpetlasi selliseid dekoratsioone makruuhideks.

Islam Q&A

TÜDRUKUTE PALVE PÜKSTES

Küsimus: Kas tütarlapsed võivad pükstes palvetada? Mis riietuses peaks nad islami seaduse järgi palvetama?

Vastus: Naised võivad palvetada ükskõik millises riides, mis katab kinni terve nende keha, välja arvatud käed ja nägu. Riietus peaks olema piisavalt lai ja paks, et naise kehakuju ega ükski kehaosa välja ei paistaks. Selle tõendiks on Umm Salamah hadith Abu Dawudi kogumikus (639), kus ta ütleb: „Naine peaks palvetama khimaaris (peakattes) ja pikas kleidis, mis varjab ka ta jalalabad.“ Prohvet (*saws*) ütles: „Jumal ei võta vastu täiskasvanud naise (st, kellel on juba mens) palvet, kui ta pea ei ole kaetud.“ (Abu Dawood, 641; al-Tirmidhi, 377; Ibn Maajah, 655).

Seega on oluline, et naine oleks palve ajal üleni kaetud, välja arvatud ta nägu. Õpetlased on eriarvamusel, kas ka käed ja jalalabad võivad katmata olla või mitte.

Mis puutub kättesse, siis enamik õpetlasi on arvamusel, et käsi katta pole vaja (näiteks šeikh ul-islam Ibn Taymiyah). Mis puutub aga jalalabadesse, siis enamik maliki, šafi'i ja hanbali koolkonna õpetlasi on seisukohal, et nende katmine on kohustuslik. See on ka fatwakomitee ametlik arvamus (6/178). Šeikh Ibn Baaz on öelnud: „Kogu naine on *awra*, kui ta palvetab, välja arvatud nägu. Õpetlased on eriarvamusel, kas ka käed tuleks katta. Mõned neist ütlevad, et see on kohustuslik, teised jälle lubavad need katmata jätta. Seega oleks naistel parem need kinni kata,

et vältida ala, milles õpetlased eriarvamusel on. Mis aga puutub jalgadesse, siis nende katmine on palvetamisel enamiku õpetlaste arvamusel kohustuslik.“ (Majmoo' Fataawa Ibn Baaz, 10/410).

Abu Hanifa, Ath-Thawri ja Al-Mawani olid arvamusel, et naised võivad ka katmata jalgadega palvetada. Selle arvumuse poolt olid ka šeikh ul-islam Ibn Taymiyah ja Al-Mardawi. Šeikh Ibn Uthaymeen on arvamusel, et naise käed ja jalad võivad palvetades katmata olla, sest isegi kui naisel on seljas maani ulatuv kleit, paljastuvad ja jalad kummardamisel ikka (Al-Sharh Al-Mumti' 2/161).

Palveriietus ei tohi olla õhuke, nii et see, mis selle all on või nahavärv, on nähtav. Selle tõestuseks on Usama ibn Zaydi (*raa*) edastatud hadith: „Prohvet (*saws*) andis mulle Dihiah Al-Kalbi kingituste seast qubti⁴ ja ma andsin selle kandmiseks oma naisele. Jumala Sõnumitooja (*saws*) küsis: „Miks sa oma *qubti* ei kanna?“ Ma vastasin: „Ma andsin selle oma naisele.“ Ta ütles: „Ütle talle, et ta paneks selle alla *ghalaala*⁵, sest ma kardan, et muidu näitab see ta kontide suurust.“ (As-Sunan Al-Kubra 2/234).

Sellest lähtudes ei tohiks naised kitsaid riideid, nagu pükse, kanda. Samas, kui naine siiski pükstes palvetab, on ta palve siiski kehtiv, kuna ta *awra* on kaetud, kuid ta on paltustanud, kuna on eksinud islami seaduse vastu.

Islam Q&A

4 Õhukesest riidest Egiptuses valmistatud riideese (Lisaan Al-Arab, 7/373)

5 Teatud alusriided.

ÕPIME ARAABIA KEELT!

Koostanud ja tõlkinud: Kätlin Hommik-Mrabte

.....

Sel kuul on usinate araabia keele õppijate ülesandest end „läbi närida“ „Modernse araabia keele õpiku“ 3. ja 4. peatükist.

Tutvume pikkade vokaalide, üttele, anneksiooni, hamza ja artikli olemuse ning alifi erinevate kirjaviisidega; läheme edasi oleviku pööramisega ja nuusutame lähitulevikku ja naissoo moodustamist araabia keeles. Loomulikult tuleb selgeks õppida hulk sõnavara ning end treenida korralikult kahte uut teksti lugema.

Ärge unustage, et iga peatüki puhul on soovitatav alustada grammatikast, seejärel teha endale selgeks sõnavara ning viimaks tekst. Sõnavara õppimisel tuleb nimisõnade puhul ära õppida nii ainsus kui mitmus, omadussõnade puhul nii meessoost kui ka naissoost vormid (kui mõlemad on antud) ja tegusõnade puhul nii „oleviku“ (st lõpetamata) kui ka „mineviku“ (st lõpetatud) vorm.

Jõudu tööle!

٣ - ثلاثة

الدرس الثالث

الحوار الأول

- جميلة - أهلاً يا نفيسة !
نفيسة - أهلاً يا جميلة ! إلى أين تذهبين ؟
جميلة - أذهب إلى الجامعة .
نفيسة - ماذا تفعلين في الجامعة ؟
جميلة - أدرس الفرنسية .
نفيسة - الفرنسية سهلة ؟
جميلة - لا والله صعبة ! إلى الآن أدرس وأدرس ولا أعرف شيئاً . و أنت ، ماذا تفعلين ؟
نفيسة - أركب الباص إلى بيت سمير .
سنذهب معاً إلى السينما .

الحوار الثاني

- إلى أين تذهبون ؟
- نحن ، نذهب إلى الجامعة . و أنتم ، هل تذهبون إلى الجامعة أيضاً ؟
- لا والله ! نحن ، نذهب إلى السينما !

الحوار الثالث

- إلى أين تذهبين ؟
- نحن ، نذهب إلى الجامعة . و أنتن ، هل تذهبن إلى الجامعة أيضاً ؟
- لا والله ! نحن ، نذهب إلى السينما !

SÖNAVARA

ثلاثة	ثلاثة	kolm
الدرس الثالث	ثالث	kolmas
أهلاً !	أهلاً بـ	tervitus, tere tulemast (-le)
يا نفيسة!	يا	vokatíivi partikkel ("O ...!")

أذهب إلى الجامعة.	أذهب إلى	sissetül, alaleütl, millegi suunas
ماذا تفعلين الآن؟	الآن	praegu, nüüd
سنذهب معاً إلى السينما.	معاً	(ühes)koos
إلى أين تذهبين؟	ذهب / يذهب إلى	minema
ماذا يفعلون؟	فعل / يفعل هـ	tegema
لا أعرف أين هي.	عرف / يعرف هـ . هـ	teadma, tundma, ära tundma
أركب الباص.	ركب / يركب هـ	(auto, bussi, kaameli) peale minema (sõitma)
هل يعرف شيئاً؟	شيء ج أشياء	asi
لا يعرف شيئاً.	لا ... شيئاً	ei ... (mitte) midagi
تركب الباص.	باص ج باصات أوتوبيس ج ات حافلة ج حافلات بيت ج بيوت	buss, autobuss (dialektis) (literaalvariant) maja, tuba, kodu
أذهب إلى بيت سمير.	سينما ج /	kino
تذهبون إلى السينما؟	الله	Jumal, Allah
والله!	والله!	Jumala eest!

العربية سهلة.	سهل ج / على	lihtne
العربية صعبة.	صعب ج / على	raske, keeruline
نفيس	نفيس ج نفاس	väärtuslik, kallis
اهلاً يا نفيسة!	نفيسة ج نفائس .	kalliskivi, Nafiisa (tüdrukku eesnimi)
نحن ، نذهب إلى الجامعة.	نحن	meie
وانتم ، إلى أين تذهبون؟	انتم	teie (m)
وانتن ، إلى أين تذهبن؟	انتن	teie (n)

1. TÄHESTIK: (viimane osa)

TÄHESTIKUTABEL Nr 3

n°	sõnasisene lõpus-keskel-alguses	ühisilkruna	ühendus	nimi	transkriptsioon ja tähendus
20	ف ف ف	ف	jah	f ê'	f eesti f
21	ق ق ق	ق	jah	q âf	q madal k
22	ك ك ك	ك	jah	k âf	k eesti k
23	ل ل ل	ل	jah	l â m	l eesti l (ka madal l)
24	م م م	م	jah	m â m	m eesti m
25	ن ن ن	ن	jah	n û n	n eesti n
26	ه ه ه	ه	jah	h â'	h nõrk h (nagu ing k "hat")
27	و و و	و	ei	w â w	w pikk u või w nagu "what"
28	ي ي ي	ي	jah	y â'	y pikk i või nagu eesti k j

2. PIKAD VOKAALID:

Nagu juba teame, märgitakse â (pikk a) araabia keeles alifiga. *Scriptio plenas* (täiskirjas) võib alifi ette märkida ka **fatha**:

بَا või بَ - **bâ**

û (pikk u) märgistamiseks on wâw ja î märgistamiseks yâ'. *Scriptio plenas* eelneb ka neile vastav lühike vokaal:

تَلُومُ	talûmu	تلوم
يَبِيتُ	yabîtu	يبيت

3. ÜTE: Kui araabia keeles kellegi poole pöördutakse, lisatakse tema nime ette eriline muutumatu partikkel يَا, mida reeglina Euroopa keeltesse ei tõlgita (välja arvatud teatud keelekasutuses hüüatusega „o“).

يا كريم!	yâ Karîm!	Karîm!
----------	-----------	--------

4. PÖÖRAMINE: muḍâri' marfû' المَضَارِعُ المَرْفُوعُ (järg)

Mitmus:

1. isik:	na + drus + u = nadrusu	(meie) õpime
2. isik:	ta + drus + ûna = tadrusûna	(teie) õpite (m)
	ta + drus + na = tadrusna	(teie) õpite (n)

Lähitulevik:

muḍâri' marfû' võib peale oleviku väljendada ka lähitulevikku (näit: Täna pärastlõunal läheme kinno.). Siiski kasutatakse tihti lähituleviku väljendamiseks eesliidet بِد, millele järgneb verb muḍâri' marfû's.

سيدرس - ta õpib (tulevik), ta hakkab õppima

5. ANNEKSIOON: al-'idâfa (1. osa)

al-'idâfa ehk aneksioon on araabia keeles kasutatav grammatiline viis eesti keele omastava käände väljendamiseks. Araabia keeles paigutatakse täiend ette ning nimisõna selle järele.

TEKSTI TRANSKRIPTSIOON

- talâta.
 ad-dars al-tâlîl.
 al-ḥiwâr al-'awwal.
 - 'ahlan yê Nafîsa
 - 'ahlan yê Jamîla. 'ilâ 'ayna taḡhabîna ?
 - 'aḡhabu 'ilâ l-jâmi`a.
 - mâḡâ taf`alîna fî l-jâmi`a ?
 - 'adrusu l-firansîyya.
 - al-firansîyya sahla ?
 - lâ wa-llâhi şa`bal 'ilâ l-'ân 'adrusu wa
 'adrusu wa lâ 'a`rifu şay'an. wa 'anti, mâḡâ
 taf`alîna ?
 - orkabu l-bâş 'ilâ bayt Samîr. sanaghabu
 ma`an 'ilâ s-sînîmâ.
 al-ḥiwâr al-tâlîl.
 - 'ilâ 'ayna taḡhabûna ?
 - naḡnu, naḡhabu 'ilâ l-jâmi`a. wa 'antum, hal
 taḡhabûna 'ilâ l-jâmi`a 'ayḡan ?
 - lâ wa-llâhi! naḡnu, naḡhabu 'ilâ s-sînîmâ.
 al-ḥiwâr al-tâlîl.
 - 'ilâ 'ayna taḡhabna ?
 - naḡnu, naḡhabu 'ilâ l-jâmi`a. wa 'antunna, hal
 taḡhabna 'ilâ l-jâmi`a 'ayḡan ?
 - lâ wa-llâhi! naḡnu, naḡhabu 'ilâ s-sînîmâ.

SÕNAVARA TRANSKRIPTSIOON

kolm	talâta	kolmas	talâti	tervitus!	'ahlan!
alale-, sisseüt!	'ilâ	praegu, nüüd	al-'âna	(ühes)koos	mâ an
ta (m) läheb	yaghabu	ta (m) teeb	yaf`alu	ta (m) teab	yê rifu
(auto, kaarmeli) peale minema	yarkabu	ei ... midagi	lâ...şay'an	buss	bâş
maja, kodu	bayt	kino	sînîmâ	Jumal	Ajîh
lihtne	sahl	raske	şab	Nafisa	Nafîsa
meie	naḡnu	teie (m)	'antum	teie (n)	'antunna
Jumala eest!	wa-llâhi!				

TEKSTI TÕLGE

3 – Kolm. Kolmas õppetükk. Esimene dialoog: „Tervitus, Nafîsa!“ „Tervitus, Žamiila! Kuhu sa lähed?“ „Ma lähen ülikooli.“ „Mida sa ülikoolis teed?“ „Ma õpin prantsuse keelt.“ „Kas prantsuse keel on lihtne?“ „Jumala eest, ei, (see on) raske! Muudkui (kuni siiani) õpin ja õpin ja ma ei tea (ikka) mitte midagi. Ja sina, mida sa teed?“ „Ma sõidan bussiga Samiiri maja juurde, me läheme koos kinno.“ Teine dialoog: „Kuhu te lähete (m)?“ „Me läheme ülikooli. Ja teie (m), kas lähete ka ülikooli?“ „Jumala eest, ei, me läheme kinno.“ Kolmas dialoog: „Kuhu te lähete (n)?“ „Me läheme ülikooli. Ja teie (n), kas lähete ka ülikooli?“ „Jumala eest, ei, me läheme kinno.“

HARJUTUSED

Harjutus 1: Täitke read.

- ففف ف
 ققق ق
 ككك ك

م م م
 ه ه ه
 و ي في

Harjutus 2: Kirjutage araabia keeles.*

- 1- fajr . fehş . feze . tufessiru . dâfî . tartuđu . rafî . şifr .
- 2- qift . qabr . seqeje . çeqeqe . eqe . e . sâbiq . turuq . taduququ . bâqa .
- 3- kalb . keşafe . keşşâf . sukkar . fikr . tarkuđu . qahika . sikak .
- 4- le`ibtu . labîjat . litr . talhequ . tuqallidu . heil . dâll . zelle .
- 5- mâ`e . mokafti . mojd . mujb . majmè . tamr . dammat . qahm . mâl . kamâl . tumme .
- 6- nîmr . noml . netruku . bint . tanbutu . nezerne . banân . tanţuqu . manâr . noşş . laban . sijn .
- 7- hams . hâtif . hâje . fehimitu . tusâhimu . fiqh . burhân . mahmâ . fihristuhu .
- 8- wajej . wişâl . wujidet . wa`d . tawaddu . tuwêşilu . mawj . fuşul . tad`û . tûqe`u .
- 9- yabnî . yûjedu . beyân . boyt . jamîl . yabîtu . yatîm . şedîqî . fayeqân .

* - Selles harjutuses pole sukuune sõna lõppu vaja.

Harjutus 3: Lugege valjusti ja kirjutage transkriptsioonis.

- 1- ف . ق . ك . ل . م . ن . ه . و . ي . ك . ا . ق . ا .
- ما . ها . نا . فا . يا . وا .
- 2- فَجْرٌ . فَاْرِغٌ . فِطْرٌ . قِطَارٌ . فَقَطٌ . سَاقٌ .
- تَطْرُقٌ . صَفٌّ . صَاعِقٌ .

- 3- كَسْرَةٌ . كَتَفٌ . تِلْكَ . تَضْحَكُ . مَعَكَ .
- عَمَّالٌ . كَمٌّ . مَلِكٌ .
- 4- فُرْنٌ . نَهْمِسٌ . مَاهِرٌ . مَعْنَاهُ . مَقْهَاهُ . مِهِمٌ . تَهْمِهِمْ .
- 5- وَقَعَتْ . وَسَامٌ . مَوْجٌ . ثَوْتُ . تَقْوَمُ . رَجُوعٌ . وَقْوَدٌ .
- 6- يَبْكِي . وَيَلِدُ . يَمِيلُ . تَصِيرِينَ . جِينَمَا . فَيِّهِ . يَدْعُو .

Harjutus 4: Lugege valjul häälel.

كريم . طالب . سوري . هو . هي . تدرس .
 ماذا . تتكلم . نعم . في . بل . من . فرنسي .

Harjutus 5: Lugege järgmised laused valjul häälel.

من هو ؟ هو كريم . هو طالب سوري . ماذا
 يدرس كريم ؟ يتكلم . تتكلم . هل تدرس ؟
 نعم . من هي ؟ هي نفيسة .

٤ - أربعة

الدرس الرابع

الحوار الأول

جميلة - إلى أين يذهبون الآن ؟
نفيسة - هم ؟ يذهبون إلى بيت سمير .
جميلة - وهل تعرفين كيف يذهبون إلى
هناك ؟

نفيسة - نعم ؛ يركبون الباص من هنا إلى
شارع بغداد . بيت سمير في شارع بغداد .

الحوار الثاني

جميلة - إلى أين يذهبن ؟
نفيسة - هنّ ؟ يذهبن إلى الجامعة ؛ يدرسن
الإنجليزية هناك .
جميلة - وأنت ؟
نفيسة - أنا ، أدرس في المدرسة .

جميلة - متى تدخلين الجامعة ؟
نفيسة - بعد سنة ، إن شاء الله !
جميلة - و ماذا سوف تدرسين في
الجامعة ؟
نفيسة - سوف أدرس التاريخ أو الفلسفة .
لا أعرف بعد .

SÕNAVARA

أربعة	neli	أربعة	neli
الدرس الرابع	neljas	رابع	neljas
سوف أدرس التاريخ أو الفلسفة.	võii	أو (أو الخ)	võii
كيف يذهبون إلى هناك ؟	kuidas?	كيف ؟	kuidas?
متى تدخلين الجامعة ؟	millal?	متى ؟	millal?
بيت سمير هنا .	siin	هنا	siin
يدرسن هناك .	seal	هناك	seal
من هنا إلى شارع بغداد .	seestüdev, alalt- ütlev; kellegi / millegi hulgast	من	seestüdev, alalt- ütlev; kellegi / millegi hulgast

سأدخل الجامعة بعد سنة.	بَعْدُ	pärast (midagi / kedagi)
لا أعرف بعد.	لَا ... بَعْدُ	ei ... veel
يدخل البيت.	دَخَلَ / يَدْخُلُ هـ	(kuhugi) sisenema
إن شاء الله.	إِنْ شَاءَ اللَّهُ	kui Jumal seda tahab
بيت سمير في شارع بغداد.	شَارِعُ ج شَوَارِعُ *	tänav
أنا؟ أدرس في المدرسة.	مَدْرَسَةٌ ج مَدَارِسُ *	kool
بعد سنة، إن شاء الله.	سَنَةٌ ج سَنَوَاتُ	aasta
سوف تدرس نفيسة التاريخ.	تَارِيخُ ج تَوَارِيخُ	ajalugu, kuupäev
يذهب إلى شارع بغداد.	بَغْدَادُ	Bagdad
هو طالب إنجليزي.	إِنْجِلِيزِي ج إِنْجِلِيزِ	inglise (m) (hääldada 'ingfizi)
هي طالبة إنجليزية.	إِنْجِلِيزِيَّةُ ج اِتْ	inglise (n)
يدرسن الإنجليزية هناك.	إِنْجِلِيزِيَّةُ	inglise keel
هم، يذهبون إلى بيت	هَمْ	nemad (m)

سمير. هَمْ | يَذْهَبْنَ إِلَى الْجَامِعَةِ. هَمْ | نَمَاد (n)

GRAMMATIKA

1. HAMZA: هَمْزَةٌ

Kuigi hamza reeglina araabia tähestikus eraldi välja toodud ei ole, on ta siiski täiesti iseseisev ja terviklik täht. Seda hääldatakse väikese kurgutakistuse või pausina. Eesti keeles hääldame seda tähte endalegi märkamatuks, kui ütleme näiteks kaks järjestikust sõna, millest üks lõpeb ning teine algab täishäälikuga (näit: ma'ei tea) või kui hääldame üksikult täishäälikuga algavat sõna (näit: 'ei). Araabia keeles võib hamza olla nii sõna alguses, keskel kui ka lõpus.

Eriliseks teeb selle tähe, mida kirjutatakse ؤ ja transkribeeritakse ' abil see, et tihti on tal araabia keeles kirjutamiseks vaja ka tugitähete.

Hamza tugitähed:

Sõna alguses toetab hamzat alati alif. Seda alifit välja ei hääldata; ta kaotab kogu oma foneetilise väärtuse.

'a sõna alguses - أ - أنا - mina

'u sõna alguses - أُ - أم - ema

'i sõna alguses - إ - إمام - imaam

Sõna keskel või lõpus võib hamzat toetada nii ا , و , کُ kui ka ة . Hamza võib esineda ka ilma tugitäheta.

كأس - klaas

سؤال - küsimus

الجزائر - Alžeeria

شيء - asi

Tugitähve valiku küsimuse jätame hetkel lahtiseks. Kuna selle reeglid on küllaltki keerulised, süveneme neisse hiljem (õpiku 2. osa).

2. ARTIKKEL JA WASLA: الوصلة

Araabia keeles on vaid üks artikkel - ال - al-, mis vastab inglise keele artiklile „the“. See on muutumatu ning alati järgneva sõnaga ühenduses.

الْبَاب
uks

Kui artikkel jääb lause keskele, kaob liesooni (ühenduse) tõttu eelneva sõnaga ära artikli alguse a. Seega ütleme:

al-bâṣ - buss kuid

yarkabu l-bâṣ - ta läheb bussi peale

Kirjapildis säilib paremaks visualiseerimiseks artikli alif isegi siis, kui seda ei hääldata.

يركب الباص

Täiskirjas märgitakse liesoon märgiga ، mida nimetatakse **waṣlak**s.

NB! Kui artiklile eelneb lauses suküniga lõppev sõna, lisatakse lihtsamaks hääldamiseks suküniga sõna lõppu abivokaal. Näiteks:

بل = بِلْ : lá tadrusu l-falsafa bali l-firansiyya

أو = أُوْ : sawfa 'adrusu l-firansiyya 'awi l-'arabiyya

15

Miks aga kirjutatakse artikkel ال al- alifiga? Artikli teoreetiline kirjapilt on järgnev:

الْ - 'al-

Artikli alifi puhul on tegemist hamza tugitähga. Seda hamzat, mis liesooni puhul kaob, nimetatakse ebastabiilseks (**hamzat al-waṣl**). Nagu ebastabiilse hamza puhul ikka, on selle tähe kirjutamine vabatahtlik ja seetõttu seda reeglina ei kirjutata ei *scriptio plena*s ega *scriptio defetiva*s:

الْبَاب - الباب

3. NAISSOO TUNNUS: التاء المربوطة

Araabia keeles on nimisõnade ning omadussõnade naissootunnuseks **tā' marbūṭa**. See märk kirjutatakse sõna lõpus تاء ja üksikuna ة. Näiteks:

جميل - ilus (m)

جميلة - ilus (n)

القاهرة - Kairo

Välja arvatud üksikud erandid, on ة-ga lõppevad nimisõnad ning omadussõnad naissoost ning need, mis ة-ga ei lõppe, meessoost.

- **Hääldus:** ة ees käib alati vokaal **fatha**; nende ühendit hääldatakse a või at, kui on tegemist liesooniga:

جامعة - jâmi'a - ülikool

جامعة القاهرة - jâmi'at al-Qâhira - Kairo ülikool

16

4. ALIFI ERINEVAD KIRJAVIISID:

1) **lâmalif:** Iga kord, kui **lâm**ile järgneb **alif**, kirjutatakse nad nii:

لا	või	لا	=	ا	+	ا
لا	=	ا	+	ا		

lâmalifit ei ühendata järgmise tähega.

Näiteks:

لا - ei
لام - lâm
سلام - rahu

2) **alif mamdûda:** Kui kaks **alifit** satuvad kõrvuti, kirjutatakse teine horisontaalselt esimese kohale:

آ	=	ا	+	ا
---	---	---	---	---

Näiteks:

آن = ان + ا - moment, hetk
الآن = ان + ال - praegu, hetkel

3) **alif maqşûra:** Osades sõnades kirjutatakse lõpus asetsev

alif täppideta yâna. Seda nimetatakse **alif maqşûra:** **ى**.

Näiteks:

الى - sisseütlev, rajav
مئى - millal?

4) **alif maqđûfa:** Araabia keeles on ka teatud arv sõnu, mis on säilitanud **alif**i iidse kirjapildi. Sellisel juhul kirjutatakse **alif** eelmise konsonandi peale:

الله - Jumal

5. ERINEVAID KIRJUTAMISVIISE:

- Peale **ل** tähte kirjutatakse **ح** tihti järgnevalt:

لح = ل + ح

- Teiste tähtede vahel võib tähte **م** kirjutada järgnevalt:

لم = ل + م
يم = م + ي
م = م + م

6. PÖÖRAMINE: muđāri' marfū' المَضَارِعُ المَرْفُوعُ (järg)

Mitmus:

3. isik:	m: ya + drus + ûna = yadrusûna (nemađ - m) õpivad
n:	ya + drus + na = yadrusna (nemađ - n) õpivad

Kaugem tulevik:

Samamoodi kui **سد** abil väljendatakse lähitulevikku, väljendab

muđāri' marfū' ees kasutatakse **سوف** kaugemat tulevikku.

Näiteks:

سوف تدرسين - sa (n) õpid / hakkad õppima

TEKSTI TRANSKRIPTSIOON

'arba`a.
ad-dars ar-râbi`.

- al-ḥiwâr al-'awwal.
- 'ilâ 'ayna yaqhabûna l-'ân ?
- hum, yaqhabûna 'ilâ bayt Samîr.
- wa hal ta`rifîna kayfa yaqhabûna 'ilâ hunâka?
- na`am. yarkabûna l-bâš min hunâ 'ilâ šâri`
Bağdâd. bayt Samîr fî šâri` Bağdâd.

- al-ḥiwâr al-tânî.
- 'ilâ 'ayna yaqhabna ?
- hunna, yaqhabna 'ilâ l-jâmi`a. yadrusna
l-'inglîziyya hunâka. wa 'anti ?
- 'anâ ? 'adrusu fî l-madrasa .
- matâ tadḥilîna l-jâmi`a ?
- ba`da sana, 'in šâ'a -jjâhî
- wa mâdâ sawfa tadrusîna fî l-jâmi`a ?
- sawfa 'adrusu t-târîḥ 'awi l-falsafa. lâ
'e`rifu ba`du.

SÕNAVARA TRANSKRIPTSIOON

neli	'arba`a	neljas	râbi`	või	'aw
kuidas	kayfa?	millal?	matâ?	siin	hunâ
seal	hunâka	sestüü, alaltüü	min	peale	bè`da
aasta pärast	bè`da sana	aasta	sana	ta (m)	yodḥulu
tänav	šâri`	kool	madrasa	siseneb	târîḥ
Bagdad	Bagdâd	inglise (m)	'inglîzi`	ajalugu, kuupäev	inglîsi keel
nemad (m)	hum	kui Jumal	'in šâ'a	inglise keel	al-inglîziyya
nemad (n)	hunna	seda tahab	-jjâh	ei ... veel	lâ...bè`du

TEKSTI TÕLGE

4 – Neli. Neljas õppetükk. Esimene dialoog: „Kuhu nad (m) nüüd lähevad?“ „Nemad? Nad lähevad Samiiri juurde.“ „Ja kas sa (n) tead, kuidas nad sinna lähevad?“ „Jah, nad sõidavad siit bussiga kuni Bagdadi tänavani. Samiiri maja on Bagdadi tänaval.“ Teine dialoog: „Kuhu nad (n) nüüd lähevad?“ „Nemad? Nad lähevad ülikooli. Nad õpivad seal inglise keelt.“ „Ja sina (n)?“ „Mina? Ma õpin koolis.“ „Millal sa ülikooli lähed?“ „Aasta pärast, kui Jumal tahab!“ „Ja mida sa ülikoolis õppima hakkad?“ „Ma hakkan õppima ajalugu või filosoofiat, ma ei tea veel.“

HARJUTUSED

Harjutus 1: Täitke read.

-
.....
.....
.....
.....
.....

Harjutus 2: Kirjutage araabia keeles.*

- 1- lā`ib . lām . lâmi` . lâšeqa . lâḥiq . lâḥîq . kîlâb . fallâḥ . ḥallâq .
2- lîmâgâ . yamšî . namkuṭu . yamaniyyûna . yu`âllijûna . lujjatuhâ .
3- 'arḍ . 'uns . 'aṭruqu . 'imâm . 'intâj . 'uqâwimu .
* - Selles harjutuses pole sukuune sõna lõppu vaja.

Harjutus 3: Moodustage antud sõna naissoovorm.

- رابع . معلمي . جيد . ألماني . هو طالب فرنسي . يدرس
العربية في الجامعة . يا كريم ، هل تذهب إلى السينما ؟
أين يركب الباص ؟

Harjutus 4: Vokaliseerige (välja arvatud sõnalõpud).
يدرس الفرنسية في الجامعة . العربية سهلة . أدرس
الحوار . أركب الباص وأذهب إلى البيت .

Harjutus 5: Kirjutage laused ümber ette antud isikus.

يذهب إلى السينما : نحن ،
تركب الباص : أنت ،
تدرس الفلسفة : أنتم ،
ستذهبون إلى بيت كريم : أنا ،
.....
هو في البيت : أنتم ،

Harjutus 6: Vastake küsimustele (lähitudes läbitõttatud tekstidest).

- ١- هل يدرس كريم الفرنسية ؟
- ٢- هل تذهب جميلة إلى الجامعة ؟
- ٣- ماذا تدرس جميلة في الجامعة ؟
- ٤- وماذا تدرس أنت . (تدرسين أنت) ؟
- ٥- إلى أين تذهب نفيسة ؟
- ٦- من هي جميلة ؟

Harjutus 7: Pange tegusõnade ette vastav asesõna.
.... يذهب تدرسين تتكلمون نركب أفعل .
.... يذهبون نعرف أدرس تتكلمين .

Harjutus 8: Moodustage mitmus.
أنت تدرس الدرس . أذهب إلى الجامعة . أنت طالب سوري . أنا
طالبة فرنسية .

Harjutus 9: Vokaliseerige järgmised sõnad.

- ١- كريم . سمير . جميلة . جميل . نفيسة . كبير . بسيطة . طويل .
- ٢- طالب . طالبة . جامعة . كاتب . لاعب . لاجع . حالم . حالة .
- ٣- يتكلم . يتركب . يتعرف . يتعلم . يتفعل . يتنزه . يتعلق .

Harjutus 10: Lugege ilma vokaalideta.

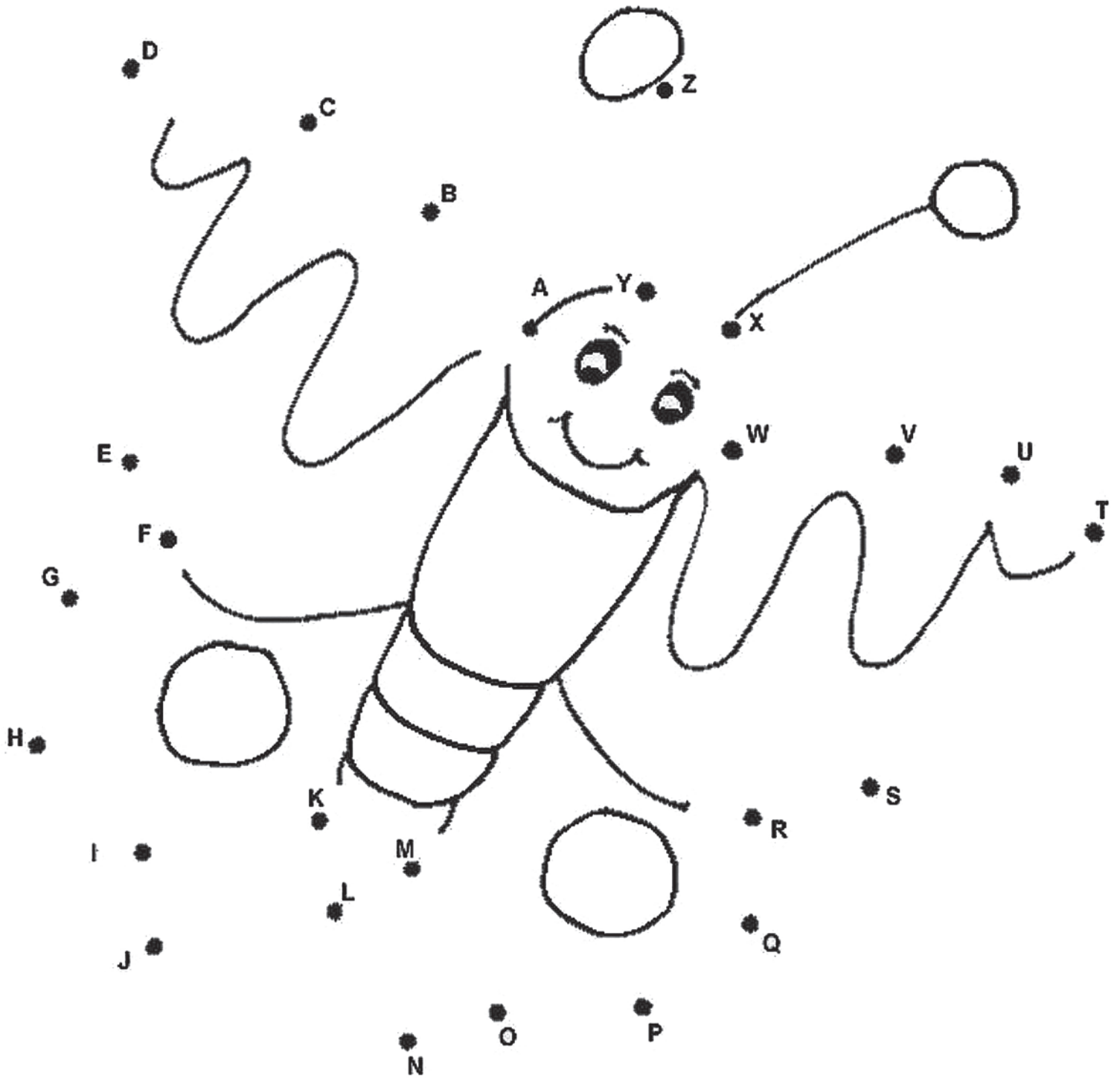
يتوجه إلى العاصمة . هو جالس في الحديقة . يتنزه في شارع
الأمير عزيز .

LASTELE

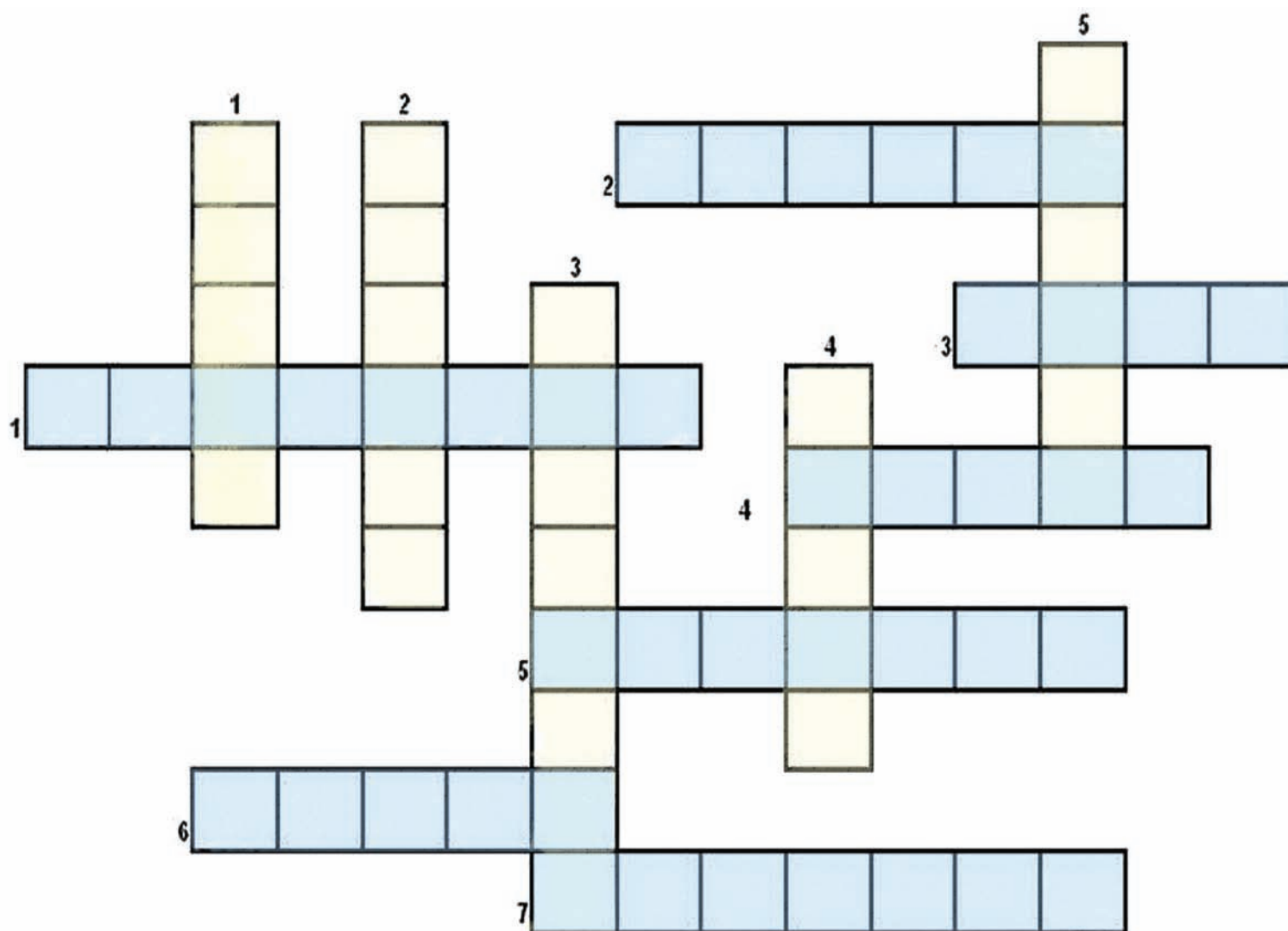

KES SEE ON?

NUPUTA!

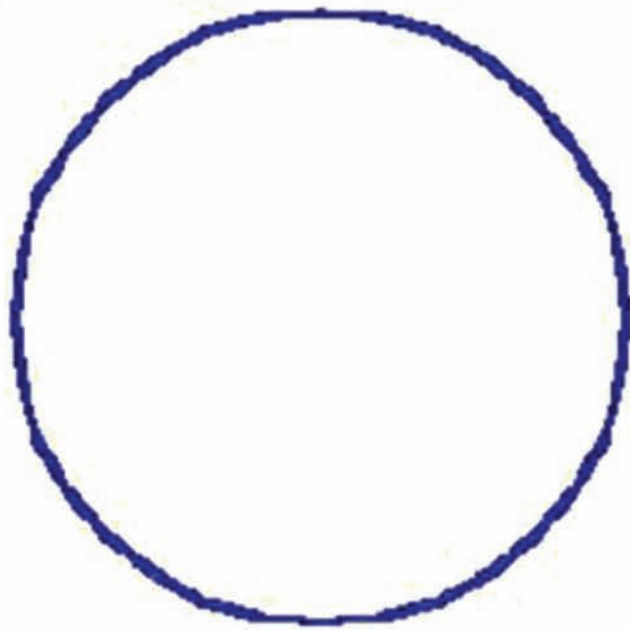

ALLA

- 1 Allahi religioon
- 2 Moslemite pühakiri
- 3 Ismaeli isa
- 4 Moslemite palve suund
- 5 Prohveti tütar

PAREMALE

- 1 Paastumise kuu
- 2 Jeesuse ema
- 3 Mitu korda moslemid päevas palvetavad
- 4 Palvelektse
- 5 Esimene kaliif
- 6 Prohveti traditsioonid
- 7 3-rakaline palve

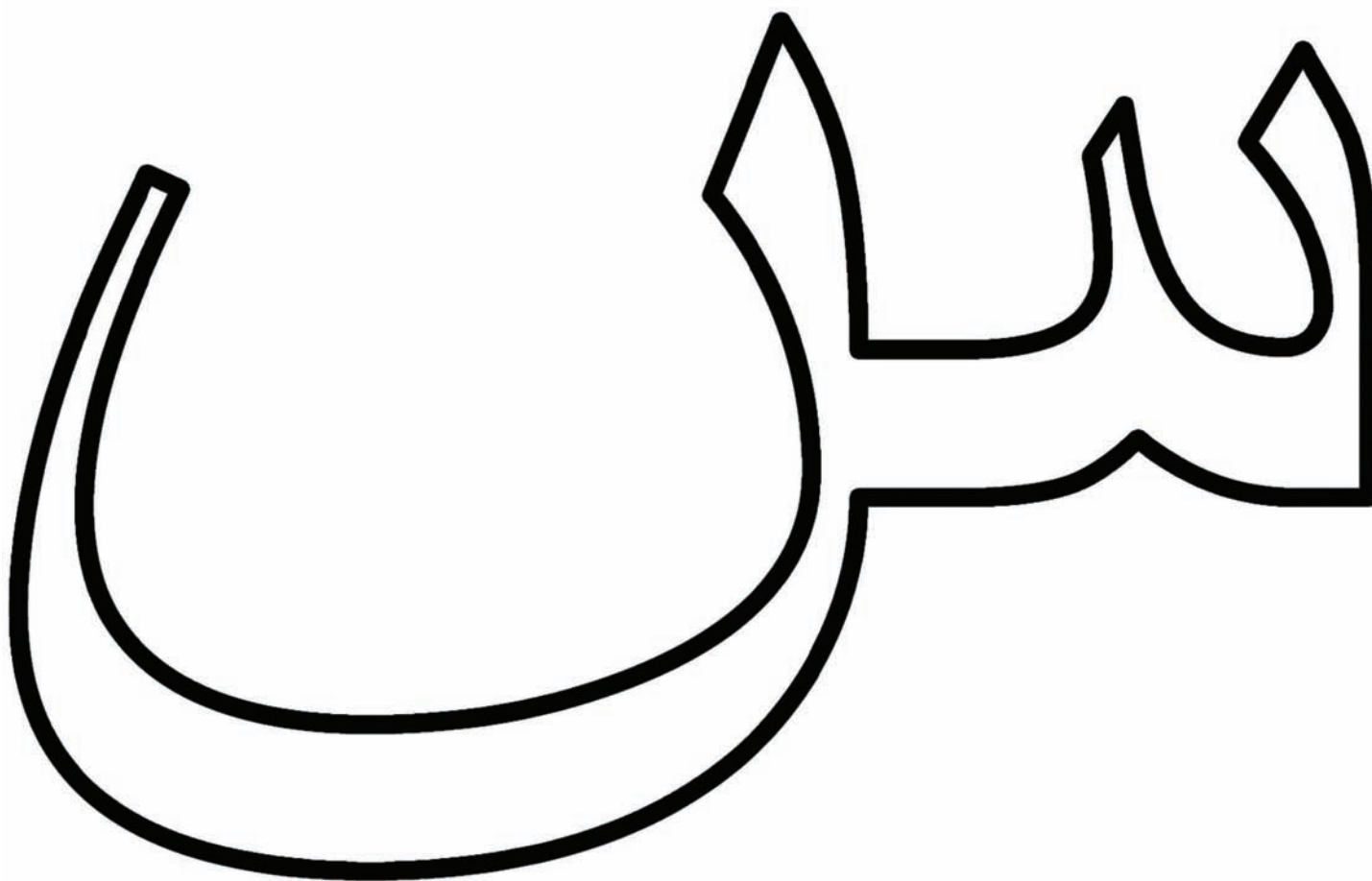
SISENE
ALLAHI
NIMEL

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

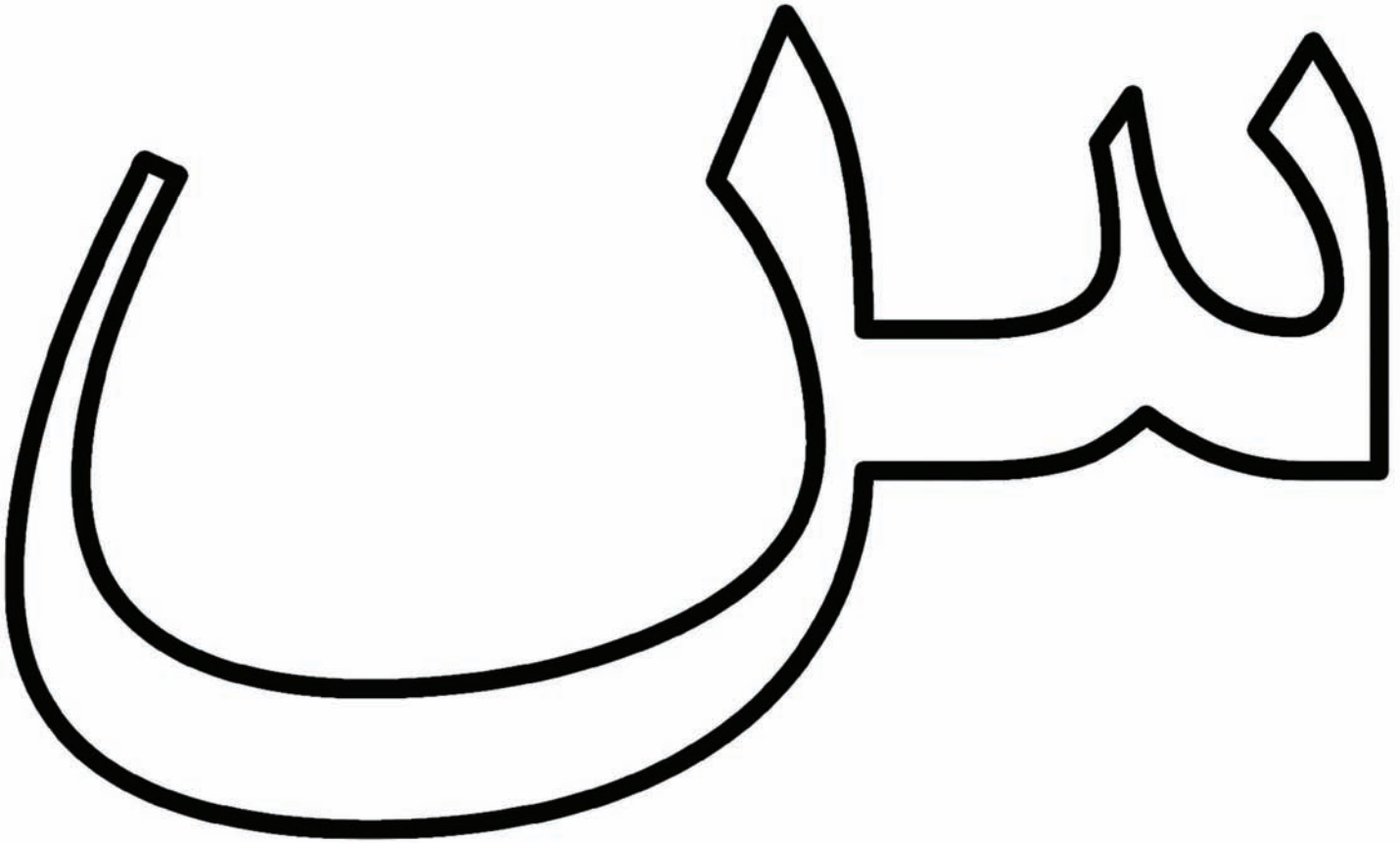
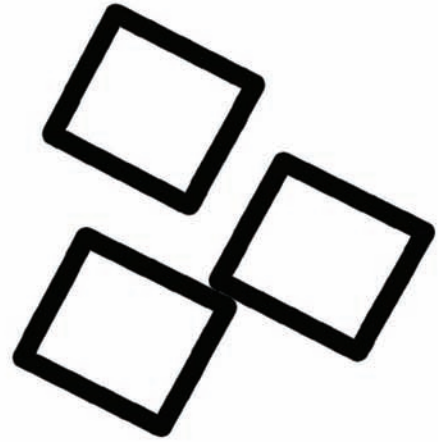

LÖIKA VÄLJA

ÕPI TÄHTI
(PRINDI JA VÄRVI)

SIIN

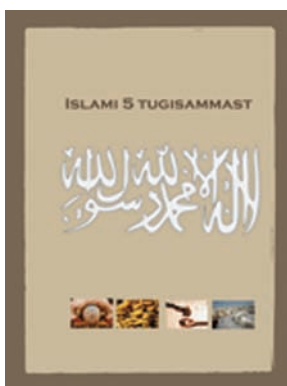
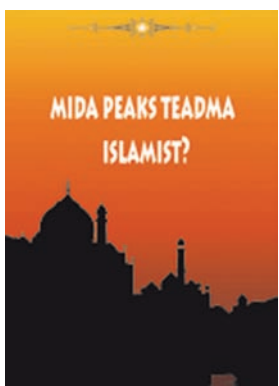
ŠIIN

ÜLESKUTSE!

Suur tänu kõigile lahetele annetajatele, kes otsustasid toetada Koraani tähenduse tõlke keelelist toimetamist. *Baarak Allahu fiik!* Nüüdseks on selle projekti jaoks vajalik summa olemas, *alhamdulillah*.

Endiselt ootame aga teie panust kahe peatselt ilmuva raamatu, „Mida peaks teadma islamist?“ ja „Islami viis tugisammast“, keeleliseks toimetamiseks.

Nende raamatute ilmumise näol on tegu meie kogukonna jaoks väga olulise sammuga, kuna need täidaksid mingil määral tühimikku, mis meie ees eestikeelse islami-kirjanduse koha peal laiub. Sooviksime ju kõik, et raamatud, mis meile meie usu kohta nii tähtsat infot annavad, oleksid kirjutatud ka korrektse keeles.

Seega, kes soovib selle projekti *hasanadest* osa saada, võib oma panuse teele panna, olgu see nii väike kui tahes.

OMA PANUSE VÕITE SAATA:

Kätlin Hommik

Ühispanga konto nr. 10010608670016

IBAN: EE231010010608670016

BIC: EEUHEE2X

märkusega: RAAMATUTE TOIMETAMINE

Jumal õnnistagu teid kõiki!

UUT KODUKAL!

Nüüdseks oleme kodulehele üles laadinud peale terve-nisti tõlgitud suurade ka kõik osaliselt tõlgitud suurad.

Tutvuge - <http://www.islam.pri.ee/koraan/index.html>.

ЗАСЛУГИ МУСУЛЬМАНСКИХ УЧЕНЫХ

Целым рядом открытий и изобретений мусульманские ученые на многие века опередили европейцев. Ниже приводятся некоторые научные открытия и изыскания ученых- мусульман, сделанные в период расцвета инквизиции, когда Европа кичилась своим невежеством, враждовала с наукой, когда люди науки сжигались на костре.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Впервые фабрика по производству бумаги была построена в 794 году в Багдаде Ибн Фазлом, сыном визирия Гаруна ар-Рашида. Подобная же фабрика была построена в Египте в 800 году и в 950 году в Андалусии (юг Испании). В Европе такие фабрики стали действовать значительно позже. В Византии - в 1100 году, в Сицилии - в 1102, в Германии - в 1228 году, в Англии аж в 1309 году. Известно, что бумага является сырьем для производства книг. Фабрики по производству бумаги, которые были построены в странах исламского мира, таким образом указывают на ускоренное развитие науки.

МЕДИЦИНА

Книга короля медицины **Ибн Сины (980-1037)** "Аль-Канон" считалась основой медицины не только в исламском мире, но и в Европе. Лучшим доказательством этого является то, что эта книга, считавшаяся "медицинской Библией", в течение 600 лет служила учебным пособием в европейских университетах. Ибн Сина (Авиценна) был примером для европейцев также и в том, что является автором изобретений в 29 областях науки, включая медицину.

Рази (864-925) - врач, равный по глубине знаний Ибн Сине. По предположению некоторых исследователей, он впервые выделил и описал такие заболевания, как ветряная оспа и лихорадка.

Воспитатель и учитель **Фатеха Султана Мехмета - Ахшамсаддин (1389- 1459)** выявил существование микробов (Некоторые исследователи связывают открытие микробов с именем Ибн Сины).

Камбур Весим (ум. 1761) обнаружил микроб туберкулеза.

Ибрагим Джессар (ум. 1009) еще 1000 лет тому назад указал на причины заболеваемости проказой и предложил методы её лечения, **Ибн Хатиб (1313-1374)** сделал научное предположение об инфекционном характере холеры.

Мусульманские врачи в течение многих столетий были на передовых рубежах науки в области исследования глазных болезней. **Ибн Рушд (1126-1198)** был первым, кто изучил функции ретины - глазной ткани. Научный труд "Тезкира" знаменитого врача по

глазным болезням Али бин Исы в течение многих столетий был единственным источником информации в этой области.

Ученый-мусульманин по имени Аммар еще 9 веков тому назад использовал только ему известный способ хирургической операции на глазу.

Али бин Аббас (ум. 994) провел хирургическую операцию рака, соответствующую современному уровню хирургических операций; написанная им медицинская энциклопедия "Китабул-Малики" не потеряла своей актуальности и сегодня.

Ибнун-Нафис (1210-1288), описал малый круг кровообращения, приблизительно на 300 лет опередив европейских ученых, и подробно указал все особенности этого открытия в написанных им комментариях к книге Ибн Сины "Канон".

Первая больница была создана в 707 году во время правления халифа Валида бин Абдулмелика из династии Омеядов. Все затраты на содержание этой больницы осуществлялись за счет государства. Во избежание бегства прокаженных больных, им объявлялся арест, при этом прокаженные и слепые обеспечивались продуктами питания.

И вот в то время, как на мусульманском Востоке проводились научные работы такого уровня, в Европе врачей считали шарлатанами, а больницы - прибежищем сатаны. Врачи, пытавшиеся проводить хирургические операции, подвергались гонениям.

МАТЕМАТИКА

Невозможно отрицать успехи мусульман и в области математики. Этими достижениями восхищаются и современные европейские ученые. К примеру, знаменитый западный ученый проф. Жак Рислер сказал: "Учителями математики нашего Возрождения были мусульмане".

Французский ученый проф. Э.Ф.Гаутье восторженно произнес: "Европейская культура обогатилась не только алгеброй, но и другими разделами математики за счет достижений мусульманских ученых; воистину, современная западная математическая наука - не что иное, как продолжение исламской математики".

Основоположник алгебры Хорезми (780-850) впервые использовал цифру ноль. Он написал первую книгу по алгебре под названием "Аль-Джабр вал-Мугабиле". Слово "Аль-Джабр" из названия книги, подвергшись изменению в произношении западных ученых, стало звучать как "Алгебра".

Беттани (858-929) - один из тех ученых-мусульман, который стал примером для Европы в области математики. По мнению Жака Рислера, именно Беттани фактически заложил основы тригонометрии.

Понятие о синусе также открыто мусульманами. Мусульмане называли "синус" "сейб". На Западе это слово подвергшись изменению, приняло звучание "синус".

Абул-Вафа (940-998) внес в тригонометрию понятие о тангенсе, котангенсе и косекансе. **Насреддин Туси (1201-1274)** был автором первого серьезного труда по тригонометрии. Открытие переменных формул в тригонометрии принадлежит Ибн Юнусу (ум. 1009).

Формулу бинома, которая приписывается Ньютону, внёс в алгебру Омар Хайям (ум. 1123)

Дифференциальное исчисление было открыто задолго до Ньютона Сабитом бин Гурра (ум. 901). Впервые

геометрическую алгебру ввёл не Декарт, как многие думают, а мусульманский учёный Сабит бин Гурра.

Шпенглер (1880-1936) утверждал, что понятие функции впервые введено в математику в Европе и что он никогда не встречал упоминания об этом ни в какой другой культуре. Однако Мухаммед Игбал, проводивший широкие исследования в этой области, решительно отвергая подобные утверждения, доказал, что идея о функциях была выдвинута Бируни на многие столетия раньше европейцев.

Гиясаддин Джамшид (ум. 1429) впервые открыл десятичную систему исчисления и написал научный труд, посвященный этой теме. Он также впервые использовал запятую в математическом счислении.

АСТРОНОМИЯ

Астрономия - еще одна из областей науки, которая интересовала мусульманских учёных. Почти во всех крупных городах исламских государств существовали обсерватории. В них мусульманские ученые столетиями проводили научные исследования, открывали многие тайны науки, которые стали источником вдохновения для таких западных ученых, как Джордано Бруно (1546-1601), Коперник (1473-1543), Галилей (1564-1642).

Бывший профессор Исламского института в Париже Жак Рислер сказал следующее о влиянии мусульман на Возрождение Запада: "Мусульманские астрономы оказали на наше Возрождение такое же влияние, как и учёные-математики".

Мусульмане усовершенствовали, даже можно сказать заново создали астрольбию (устурлаб) - инструмент для определения месторасположения звезд, измерения расстояния между ними. Первый научный труд на эту тему написан Машааллахом (ум. 815). **Зеркали (1029-1087)** изобрел самую точную и удобную для того периода астрольбию.

Мусульманские ученые задолго до европейцев высказали мысль о шарообразной форме Земли, а также о ее вращательном движении. Ещё Бируни доказал, что Земля вращается вокруг своей оси и вокруг Солнца. В результате исследований, которые он проводил в Индии близ города Нандана, Бируни смог вычислить площадь поверхности Земли.

Примененный при этом метод именуется в Европе "правилом Бируни".

Ещё в IX- X веках братья Муса вычислили длину Земной окружности.

Труды Фергани в области астрономии на протяжении 700 лет использовались в Европе в качестве учебного пособия. Фергани также открыл существование пятен на Солнце.

По мнению Лаланда, "Саби джадваллери"-таблицы по астрономии Беттани, признанного одним из 20 всемирно известных астрономов, были приняты в Европе за основу вплоть до эпохи Коперника (1473- 1543). Беттани также удалось вычислить солнечный год, причем его данные почти полностью совпадают с современными (с погрешностью всего в 24 секунды).

Будучи правителем, **Улуг бек (1394-1499)** посвятил себя науке. Он построил в Самарканде большую обсерваторию, прославился как великий астроном своей эпохи.

Али Гушчи (ум. 1474), названный "Птолемеем своей

эпохи", вычислил кривизну эклиптики, причем, названное им число незначительно отличается от современных данных (23030'13"; современные данные 23027') . Фергани был первым ученым, который вычислил точное значение кривизны эклиптики.

Битруджи (XIII век), опровергнув теорию движения планет по окружности вокруг внешнего центра, открыл дорогу Копернику.

Джабир бин Афлаф (XII век) намного раньше европейцев нашел угол азимута, по которому измеряется яркость и место расположения звезд. Германский астроном Режинтан тем же методом пришел к подобным результатам 300 лет спустя.

ФИЗИКА

Ахмед бин Муса в своем произведении "Удивительные системы" начертил план около 1000 приборов с системой автоматической регулировки.

Абул-Изз Исмаил аль-Джазари (ум. 1206) в своем произведении "Китабул-Хиял" ("Книга грез") заложил основы кибернетики.

Основоположник оптики **Ибн Хейсам (965-1051)** своим научным трудом "Книга изображений" дал толчок деятельности таких ученых, как Роджер Бэкон (1214-1294), Кеплер (1571-1630) и Леонардо да Винчи (1452-1519). В мире науки книга считалась фундаментальной в течение 600 лет. Механизм отражения света в сферических зеркалах назван его именем - "проблема Аль-Хазина" (так звали Ибна Хейсами в Европе).

Фараби (870-950) дал толкование физической природы звука.

Ибни Гераре (ум.1100) впервые сконструировал токарный станок.

Исмаил Джовхери (950-1010) погиб, впервые осуществив полет.

Ахмед Челеби (XVII век) по прозвищу "Хазарфяни", привязав к спине орлиные крылья, впервые удачно осуществил полет, от башни Галата в Стамбуле до Доганлар в Ускюдаре. Лагари Хасан Челеби, живший во времена Мурада IV, прославился тем, что изобрел аппарат по типу ракеты и осуществил на нем успешный полет.

Ученый-мусульманин по имени Ибни Фирнанас в 880 году впервые сконструировал аппарат наподобие аэроплана. Для своей конструкции он использовал плотную ткань и перья птиц. Ему удалось довольно долго парить в воздухе и плавно приземлиться. На Западе же братья Орвилла Райт смогли осуществить первый полет на аэроплане только в 1903 году.

Принято считать, что закон притяжения Земли открыл Ньютон, хотя исламских ученых, начиная от Рази и Бируни до Хазини, интересовал закон притяжения Земли. Профессор Исмаил Хегги Измирли и Ахмед Гюркан своими исследованиями доказали, что Рази и Бируни высказывали мысль о законе притяжения Земли. Эти исследования показали, что исламские ученые задолго до Ньютона открыли закон притяжения Земли, сформулировали теории в этой области.

Ибн Юнус задолго до Галилея (1564-1642) пользовался часами с маятником.

Хазини в своем труде "Мизанул-Хикмет" даёт понятие о весах, а также показал найденные им удельные веса многих веществ.

Бируни с большой точностью нашел удельный вес 18

веществ (некоторые результаты сравнимы с современными данными), определил вязкость воды. Хазини определил плотность воздуха намного раньше Торичелли (1608-1647), исследовал зависимость между плотностью воздуха и скоростью ветра.

Джабир бин Хайян (721-805), именуемый "отцом химии", впервые высказал мысль об огромной энергии, скрытой внутри атома, о возможности его расщепления, о том, что при этом образуется сила, которая может разрушить Багдад.

Ученик Насреддина Туси - Гутбеддин Ширази на 300 лет раньше Декарта дал верное объяснение такому природному явлению, как радуга ("алаимус-сяма").

Проф. **Абдуссалам (1926-1979)** удостоен Нобелевской премии за теорию единых слабых электромагнитных полей, хотя исследования в этой области были начаты, но не завершены ещё Эйнштейном (1879- 1955).

ХИМИЯ

Когда речь заходит о химии, прежде всего вспоминается **Джабир бин Хайян**. Его достижения в области химии превосходят Пристли (1733- 1804) и Лавуазье-на (1743-1794). Джордано причислял его к дюжине гениев мира. В созданной Джабиром несколько веков тому назад специальной лаборатории ему удалось в результате научных опытов определить многие кислоты. И это далеко не единственное его открытие и изобретение.

Рази, завоевавший славу не только врача, но и химика, выделил сернистую кислоту и чистый спирт.

Мусульманский ученый по имени Башир определил фосфор, намного опередив европейца Бранта.

Именно мусульмане впервые использовали порох и пушку. Пневматическая пушка является изобретением **Фатеха Султана Мехмета (1432-1481)**.

ГЕОГРАФИЯ

В формировании географии как науки мусульмане также сыграли большую роль. Путевые записи Эвлия Челеби (1611-1682), исследовавшего разные уголки земли, а также **Ибни Батути (1304- 1369)**, объехавшего все континенты и материки, являются бесценной исторической и географической сокровищницей.

Много веков назад Бируни предсказал существование Америки. Пири Раис (1465-1554) в книге "Китаби-Бахрийя" выдвинул предположение существования Америки.

Проводником Васко де Гамы (1450-1554) в его путешествиях был мореплаватель-мусульманин по имени Ибни Меджид (XV век).

Идриси (1100-1166) ещё 850 лет тому назад удалось составить географическую карту мира, близкую к современным картам. Еще Мурсиели Ибрагим за 52 года до Пири Раиса начертил карту Белого моря, вполне соответствующую современной.

БОТАНИКА И ЗООЛОГИЯ

Ибн Байтар (1190-1248), завоевавший в средние века славу крупного ботаника и фармацевта, в своей книге дал описание около 1400 лекарственных растений и трав. Данный фундаментальный труд считался основным научным источником в этой области.

* Ученый по имени **Дамири (1349-1405)** точными сведениями о природе животного мира, которые он привел в своем труде "Хаятул-хаяван", значительно обогатил зоологию как науку. Ибн Аввам (XII век) стал известен в средние века своими книгами о сельском хозяйстве.

СОЦИОЛОГИЯ И АРХИТЕКТУРА

Ибн Халдун (1332-1406), являющийся одним из видных историков, был основоположником социологии как науки. Его произведения стали путеводной звездой для многих западных ученых.

Когда речь заходит об архитектуре, прежде всего вспоминается зодчий **Мемар Синан (1489-1588)**, увековечивший имя своими немеркнущими произведениями.

<http://lib.islamindex.ru/index.php?plugin=Lib&path=book-library/histry&do=read&book=408>

IQRA

TOIMETAJAD: Aisha ja Khadeja
KUJUNDUS: Airi Hunt
PILDID: erakogu, internet
KONTAKT-IDEED: info@islam.pri.ee

MOŠEE JA EESTI ISLAMI KOGUDUS:

Keevise tn 9
11415
Tallinn
EESTI/ESTONIA
telefon +372 55 94 76 89

SADAQA - ANNETUSED:

www.islam.pri.ee toetamine
(tasuta materjalide saatmine,
raamatute tõlkimine ning trükkimine,
loengud jne):

Kätlin Hommik
Märkusega "SADAQA"
Ühispanga konto nr. 10010608670016
IBAN: EE231010010608670016
BIC: EEUH22XX

Eesti Islami Koguduse töö toeks
(vaeste abistamine, laagrite korraldamine,
araabia keele ja Koraani õpe jne):

MTÜ Eesti Islami Kogudus
Märkusega "SADAQA"
Swedbank arve nr. 221027395302
IBAN: EE742200221027395302
BIC: HABAE22X

ÜHE VANA ON TEISE UUS ...

Võimalus saata inimestele riideid, mänguasju jne, mida ise enam ei vaja, kuid ära ka visata ei tahaks. Järgnevalt pakume välja aadressid, kuhu võiksid oma paki saata. Tegemist on erinevate organisatsioonide ja eraisikutega, kes tegelevad humanitaarabi ning vaeste igakülgse abistamise ning toetamisega ja jagavad sinu saadetise nendele, kes seda kõige enam vajavad. Kui äkki tead veel mõnda aadressi, mis sinu meelest peaks siin nimekirjas olema, siis anna meile sellest teada meiliaadressil info@islam.pri.ee.

AFGHANISTAN:

Mohammad Qasim Popal
UNAMA Kabul, Compound B
OSRSG/FSCU, Building 7, Room 101
Peace Avenue, Zanzaq Square
Wazir Akbar Khan (beside French Embassy)
Kabul
AFGHANISTAN
phone: +93 700217289/0790005381

MAROKO:

Najat Mrabte
Rue 8, No 10
54400 Moulay Bouazza
P.Khenifra
MOROCCO

Eesti moslemite kuukiri "IQRA" on eesti moslemite tasuta elektrooniline kuukiri. Ilmub inshallah, igal kuul uue sisuga. Kuukirja sisu koostamisel on oodatud eesti moslemite ettepanekud nii eesti kui ka vene keeles.

Ежемесячник мусулман Эстоний "ЙКРА" выходит каждый месяц. Все мусулманы Эстоний могут участвовать и писать на эстонском или русском языке.